

4

Gebiedsgericht beleid in de praktijk

De Provincie in de regio Brugge-Oostende

Voorwoord

Geachte lezer,

De regio Brugge-Oostende reikt van de kust, over de polders, langs stedelijke kernen, tot diep in het Houtland. Het is een groene regio vlakbij de zee met cultuurhistorische knooppunten en bosrijke gebieden. De vlakke en vruchtbare Zwinstreek en Oudlandpolder contrasteren vanuit landschappelijk oogpunt met de groene gordel rond Brugge, die op zijn beurt gekenmerkt wordt door kastelen, abdijen en historische hoeves. Het is in deze regio goed om te wonen en te recreëren, en uitdagend om te werken en te ondernemen. Van Lombardsijde tot Lapscheure, van Westkapelle tot Waardamme, iedereen voelt zich hier thuis.

Deze regio is ook een gebied met verschillende dynamieken. De naam 'Brugge-Oostende' verwijst zelf al naar een opdeling in twee invloedssferen. Er zijn twee regionale steden en twee logistieke knooppunten. Met de bijbehorende gevolgen op mobiliteitsvlak, veel zwaar verkeer dat zich een weg moet banen tussen vlakke en groene landschappen. De regio bestaat uit twee bestuurlijke arrondissementen, en deze opdeling werkt door in aparte organisaties voor sociaaleconomisch overleg, bestuurlijke afstemming en welzijnsbeleid. Terwijl de kust dan weer gekarakteriseerd wordt door gemeenschappelijke uitdagingen op vlak van toerisme, kustverdediging...

In dit cahier wordt de provinciale gebiedsgerichte inzet in de regio Brugge-Oostende onder de loep genomen. De klemtoon ligt op gebiedsspecifiek beleid en praktijk. Wat het provinciebestuur doet voor de hele provincie wordt met andere woorden in deze tekst buiten beschouwing gelaten. Het is dus geen opsomming van alle activiteiten van de Provincie... wel van waar we in deze regio mee het verschil willen maken. Uit dit overzicht zal blijken dat er nog heel wat uitdagingen zijn waarop de Provincie mee een antwoord wil bieden. Want meer dan in andere West-Vlaamse regio's is hier nog ruimte om samenwerkingsverbanden te smeden, interbestuurlijke projecten op te zetten en toekomstgerichte beleidslijnen uit te tekenen. Als provinciebestuur omarmen we deze uitdagingen en nodigen we uit tot overleg en gezamenlijke actie met het oog op concrete resultaten.

Namens de deputatie,

Guido Decorte

Dirk De fauw

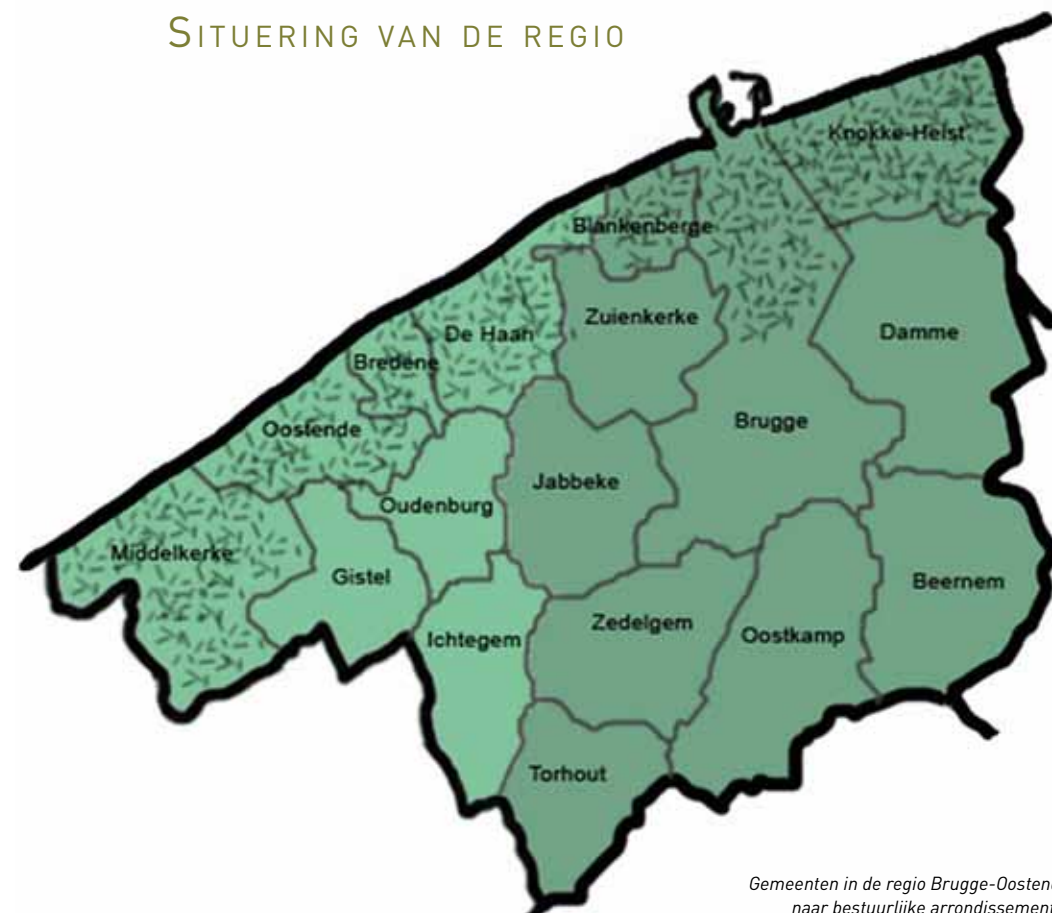
Bart Naeyaert

Inhoud

Situering van de regio	7
Gebiedsgericht beleid	11
Inleiding	13
Gebiedsgericht provinciaal beleid	13
Bevoorrechte streekpartners	14
Thematisch beleid	17
Bewoners en hun omgeving	19
Provinciale instellingen voor kunst en cultuur	22
Economie	24
Landbouw	26
Ruimtelijke planning	28
Milieu, natuur en landschap	31
Toerisme en recreatie	37
Water	39
Gebiedsprogramma's	43
Zwinstreek	46
Leefbare Haven Zeebrugge	48
Oudlandpolder	49
Houtland en Bulskampveld	51
Groene 62 en het achterland van Oostende	53
Randstedelijk gebied Brugge	54
Interbestuurlijke samenwerking	57
RESOC	59
Landinrichting	60
Burgemeestersoverleg	60
Welzijnsraad	61
Overleg OCMW-voorzitters	61
Grensoverschrijdende interbestuurlijke initiatieven en samenwerkingsvormen	61
Waarheen met de regio ?	63
Bijlagen	67
Algemene gegevens	69
Leefbaarheidsgegevens	75
Economische gegevens	92
Contactgegevens	95
Gemeentelijk overzicht	97
Afkortingen	98

SITUERING VAN DE REGIO

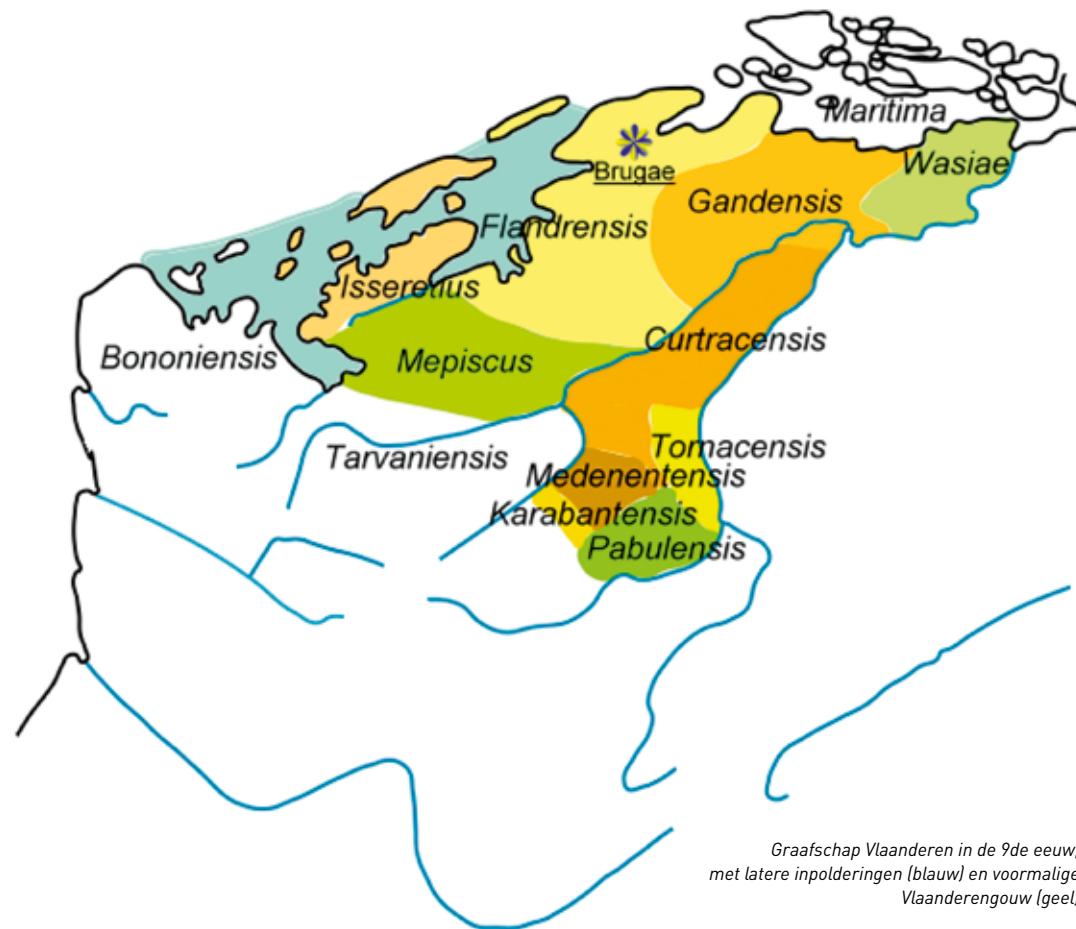
*Gemeenten in de regio Brugge-Oostende,
naar bestuurlijke arrondissementen*

De regio Brugge-Oostende bestaat administratief uit de twee bestuurlijke arrondissementen, Brugge en Oostende, met respectievelijk tien en zeven gemeenten.

Het gaat om ongeveer één derde (953 km²) van de provinciale oppervlakte, met 38,77% (449.495) van het inwonersaantal van West-Vlaanderen. Het is een grensregio bij uitstek: er is de kustlijn met internationale havens en luchthaven, en de landsgrens met Zeeuws-Vlaanderen.

Het landschap in deze regio is gevarieerd: van strand over duinen naar polders en vervolgens zandstreek en beboste veldgebieden. Het landschap bepaalt het basispatroon voor de regio en vormt een prachtig decor.

Volgens de perioden van inpoldering wordt een onderscheid gemaakt tussen Oudlandpolders, Middellandpolders, Nieuwlandpolders. In de zandstreek waren er in Romeinse tijden heerwegen en nederzettingen. Historisch vormt het gebied de bakermat van Vlaanderen. In de 4de eeuw vormde het de Frankische Pagus Flandrensis, letterlijk 'het overstroomd land', dat in de 9de eeuw haar naam gaf aan het grotere graafschap Vlaanderen.

De twee grote polen in de regio zijn de twee cultuursteden Brugge en Oostende. Die staan vooral sterk op de gebieden gezondheidszorg (o.a. twee keer drie grote ziekenhuiscampussen), cultuur (o.a. theater-, muziek- en filmcomplexen) en onderwijs (drie hogescholen op vier campussen, twee keer zeven secundaire scholen). Rond die twee stedelijke centra is economische bedrijvigheid geconcentreerd, vooral in de logistieke sector: zeehavens, luchthaven, autosnelwegen, spoorlijnen, kanalen. De quartaire sector is het sterkst, met de hoogste tewerkstellingsgraad in de zorgsector. De tertiaire sector volgt daarop, met o.a. het dag- en verblijfstoerisme. Het gaat daarbij voornamelijk om kmo's. Tewerkstellingsgraad en ondernemerschap zijn er momenteel het hoogste van West-Vlaanderen en zelfs Vlaanderen.

INLEIDING

Dit cahier geeft een overzicht van de provinciale inzet in de regio Brugge-Oostende. Dat gebeurt aan de hand van een thematisch overzicht van de verschillende beleidsdomeinen, en een duiding van de gebiedsprogramma's en -projecten. De gebiedsprogramma's zijn strategieën die verschillende beleidsdomeinen aangaan. Bij de thematische gebiedsstrategieën ligt de nadruk op het sectorale. Soms is het onderscheid moeilijk te maken. Zo richt het programma Leefbare Haven Zeebrugge zich vooral op bewonerswelzijn, maar raakt het ook aan mobiliteit, toerisme en recreatie. De herinrichtingsplannen van de musea in het Bulskampveld hebben een culturele dimensie, terwijl de uitbouw van het Landschapspark Bulskampveld een gebiedsprogramma is dat meerdere beleidsdomeinen betreft. Dit hoofdstuk gaat eerst dieper in op gebiedsgerichte provinciaal beleid en geeft vervolgens een overzicht van de bevoorrechte partners in de regio.

GEBIEDSGERICHT PROVINCIAAL BELEID

De Provincie West-Vlaanderen is in 1996 gestart met de uitbouw van haar gebiedsgerichte werking. Provinciale medewerkers werken op een duurzame manier samenwerkingsverbanden en projecten uit, op maat van de regio's. Vijftien jaar later is gebiedsgericht werken een kerntaak geworden van het provinciebestuur. Gebiedsgerichte provinciale initiatieven zijn toegespitst op regiospecifieke uitdagingen. Zo zijn er projecten op maat van de haven van Zeebrugge (Leefbare Haven Zeebrugge) en rond het ontsluiten van de Staats-Spaanse Linies op de Belgisch-Nederlandse grens (Forten en Linies in Grensbreed Perspectief). Verder gaat veel energie naar fietspaden, wandelwegen en de organisatie van lokale mobiliteit in functie van leefbaarheid. Er wordt met verschillende organisaties en besturen samengewerkt. De nadruk ligt op participatie en coproductie, eerder dan op een top-down optreden van de Provincie. Vaak gaat het ook om geïntegreerd gebiedsgericht werken, waarbij verschillende sectoren en beleidsniveaus elkaar vinden. Het uiteindelijke doel van gebiedsgerichte werking is duidelijk: positieve impulsen geven aan duurzame streekontwikkeling.

Streekhuizen

Binnen het provinciebestuur West-Vlaanderen vertaalde deze beleidsoptie zich niet alleen in een aparte dienst Gebiedsgerichte Werking met gebiedswerkers en gebiedsgerichte initiatieven van bestaande diensten, maar ook in een geografische verankering. Er zijn sinds 2001 streekhuizen in de vier regio's van provincie West-Vlaanderen: in het Esenkasteel in Diksmuide voor de Westhoek, op 't Hooge in Kortrijk voor Zuid-West-Vlaanderen, in Roeselare voor Midden-West-Vlaanderen. Aan de kust werd het Provinciaal Ankerpunt Kust in Oostende uitgebouwd. Het kasteel Tillegem fungeert als streekhuis voor de regio Brugge-Oostende. Deze streekhuizen zijn niet alleen 'buitenposten' voor provinciale werking, maar huisvesten ook streekpartners en bieden logistieke en inhoudelijke steun aan bovenlokale initiatieven. Die steun gaat van het ter beschikking stellen van vergaderzalen, het geven van advies, het makelen van subsidiedossiers tot administratieve steun. Op die manier vormen de streekhuizen knooppunten in regionale netwerken.

BEVOORRECHTE STREEKPARTNERS

Voor de regio Brugge-Oostende heeft de Provincie bevoorrechte partners op twee locaties. Enerzijds in Brugge, in het Streekhuis Kasteel Tillegem, anderzijds in het Provinciaal Ankerpunt Kust (PAK) in Oostende. In Brugge biedt het kasteel onderdak aan het RESOC-SERR Brugge, het Burgemeester-overleg regio Brugge, de Welzijnsraad regio Brugge, het Regionaal Landschap Houtland, de Bosgroep Houtland en het Steunpunt Groene Zorg. In het PAK vinden het RESOC Oostende (SERR Oostende-Westhoek is gehuisvest in Streekhuis Esenkasteel in Diksmuide) en het Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer onderdak. Ook het overleg van de OCMW-voorzitters van de hele regio Brugge-Oostende wordt gecoördineerd vanuit het Streekhuis Kasteel Tillegem.

Het **Regionaal Sociaaleconomisch Overlegcomité (RESOC) Brugge** en **Sociaaleconomische Regionale Raad (SERR) Brugge** willen als overleg- en adviesorganen de sociaaleconomische ontwikkeling van de Brugse regio nieuwe impulsen geven. De strategische visie op die ontwikkeling wordt vastgelegd in een Streekpact, dat ondertekend wordt door zowel de sociale partners als de Provincie en alle lokale besturen van het arrondissement Brugge. Het huidige Streekpact loopt van 2007 tot 2012.

Tijdens het **Burgemeestersoverleg regio Brugge** komen de burgemeesters van tien gemeenten uit het arrondissement Brugge samen om te overleggen over hun eigen gemeentelijke prioriteiten, maar ook over intergemeentelijke en bovenlokale dossiers en hun stem bij andere overheden. Het gaat om de gemeenten Beernem, Blankenberge, Brugge, Damme, Jabbeke, Knokke-Heist, Oostkamp, Torhout, Zedelgem en Zuienkerke.

De **vzw Welzijnsraad regio Brugge** vertegenwoordigt 120 instellingen uit de welzijnssector en openbare besturen in het bestuurlijk arrondissement Brugge. De vzw wil tegemoetkomen aan regionale welzijnsnoden door samenwerking tussen die instellingen te stimuleren.

De **vzw Regionaal Landschap Houtland** is opgericht om zorg te dragen voor het karakteristieke landschap en de natuurwaarden van deze streek. Dit gebeurt door verspreiding van informatie, door het bevorderen van natuureducatie en natuurgerichte recreatie, en door het opzetten en uitvoeren van natuur- en landschapsprojecten op het terrein zelf, zowel in samenwerking met overheden als met particulieren.

De **vzw Bosgroep Houtland** is een vrijwillig samenwerkingsverband tussen boseigenaars, zowel openbaar als privé. De vereniging is actief in 21 gemeenten rond Brugge en telt al zo'n 300 leden boseigenaars. De Bosgroep begeleidt eigenaars bij het duurzaam inrichten en beheren van hun bos of park en treedt o.a. op als organisator van gezamenlijke beheerwerken en houtverkoop.

De **vzw Steunpunt Groene Zorg** ondersteunt de werking van de zorgboerderijen in Vlaanderen, en werkt dus ruimer dan de provincie. De provinciale afdeling in Tillegem werkt voor de hele provincie West-Vlaanderen. Op een zorgboerderij komen zorgvragers uit verschillende doelgroepen (bijv. jongeren uit de bijzondere jeugdbijstand, mensen met een beperking, senioren, langdurig werklozen, ...) vrijwillig meehelpen volgens een afgesproken timing.

Voor de regio Oostende is het **RESOC Oostende** gehuisvest in het Provinciaal Ankerpunt Kust (PAK). De **SERR Oostende-Westhoek** heeft haar hoofdkwartier in het Esenkasteel in Diksmuide.

Ook huisvest het PAK het **Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer** (een samenwerkingsverband tussen federale, Vlaamse en provinciale administraties), het secretariaat van As4 van het Europees VisserijFonds (EVF) en het Provinciaal Steunpunt Kust voor Natuur- en Milieueducatie (NME). Verder zijn er goede contacten met het overleg van kustburgemeesters en met het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ). De Regionale Welzijnscommissie regio Oostende huist niet in het PAK.

Streekhuis Tillegem, in de omgeving van Brugge

Provinciaal Ankerpunt Kust, in de voormalige pakhuizen van de Oostendse vismijn

In een thematisch overzicht van wat de Provincie doet in Brugge-Oostende, passen een aantal beleids-thema's: 'bewoners en omgeving', 'cultuur', 'economie', 'landbouw', 'ruimtelijke planning', 'milieu, natuur en landschap', 'toerisme en recreatie' en 'water'. Het gaat telkens om een regiospecifieke inzet; uiteraard is er daarnaast nog een provinciebreed beleid.

BEWONERS EN HUN OMGEVING

Woonbeleid is bij uitstek gemeentelijke materie, maar de woonmarkten stoppen niet bij een gemeentegrens. Het Grond- en Pandendecreet geeft gemeenten heel wat ingewikkelde opdrachten bij. Dat maakt het woonbeleid complex, ook in de regio Brugge-Oostende. De Provincie biedt daarom ondersteuning, in de vorm van studiewerk en van begeleiding van gemeentelijk woonbeleid. Daarnaast biedt ook het Vlaams Agentschap Wonen coaching aan lokale besturen.

Ondersteuning van gemeentelijke en intergemeentelijke wooninitiatieven

Naast een algemene ondersteuning van gemeenten en OCMW's, heeft de Provincie ook een specifiek aanbod op maat van de plaatselijke situatie. In de eerste plaats gaat het om het beantwoorden van diverse vragen en aanwezigheid op het woonoverleg door medewerkers van de diensten Welzijn en Gebiedsgerichte Werking. De Provincie ondersteunt de gemeenten ook bij de opmaak van hun woonplannen of bij hun beleidsplanning Wonen, bijvoorbeeld in het kader van het lokaal sociaal beleidsplan of het algemeen beleidsplan. Besturen kunnen cijfers opvragen aan het Steunpunt Sociale Planning om zo tot een gedegen omgevingsanalyse te komen. Bij de aflevering van de cijfers springen de experts van ondersteuning Lokaal Woonbeleid en de gebiedswerkers bij om tot een SWOT-analyse te komen en doelstellingen te formuleren. Die gegevens en hun analyse laten gemeente- en OCMW-besturen toe om zeer maatspecifiek te werken.

Vlaanderen en de Provincie financieren samen tot 75% van de kosten voor personeel en werking van de intergemeentelijke woondiensten. Deze overheden ondersteunen ook actief de dossiers en de begeleiding van IGS woondiensten. In 2010 werden voor de regio Brugge-Oostende dossiers opgemaakt voor Woonpunt (samenwerking tussen Ichtegem, Gistel, Oudenburg) en BDZ (samenwerking tussen Blankenberge, De Haan, Zuienkerke). In 2011 maakte de gebiedswerker Welzijn een dossier op voor De Woonwinkel (samenwerking tussen Beernem, Damme, Oostkamp, Zedelgem). De drie dossiers werden goedgekeurd. Momenteel worden de drie verschillende woonwinkels ondersteund in hun verdere werking. De betrokken ambtenaren zijn lid van de stuurgroep en zorgen voor een actieve begeleiding. In elk beheerscomitee zetelt een provincieraadslid.

Woonzorg

De Provincie investeert al jaren in de ontwikkeling van nieuw gedachtegoed en initiatieven inzake woonzorg. Zo heeft de dienst Welzijn het woonzorgdenken uitgebouwd op drie sporen, namelijk de financiële ondersteuning van woonzorginitiatieven, het profileren als kennispartner en het integreren en bijsturen van het huidig beleid. Op zich geldt dat beleid voor de hele provincie, maar de invulling is erg gebiedsgericht. Het basisidee is dat wonen, zorg en welzijn geïntegreerd worden, door mensen op een optimale wijze zo lang mogelijk in een vertrouwde omgeving te laten wonen, een idee dat past in de vermaatschappelijking van zorg.

Een provinciaal reglement Woonzorg biedt financiële steun en know-how aan woonzorgprojecten. Projecten moeten werken aan wonen, welzijn en zorg en doelgroepoverschrijdend zijn. In de regio Brugge-Oostende werden al enkele ideeën uitgewerkt, waaronder voortrajecten voor Oikonde/Ithaka en De Branding Wenduine. Deze projecten kozen er echter voor om geen subsidieaanvraag in te dienen. 'Wonen in Torhout' werd wel goedgekeurd en is nu in uitvoering. In Oostende en in Zedelgem staan projectideeën op stapel.

Leefbaarheid

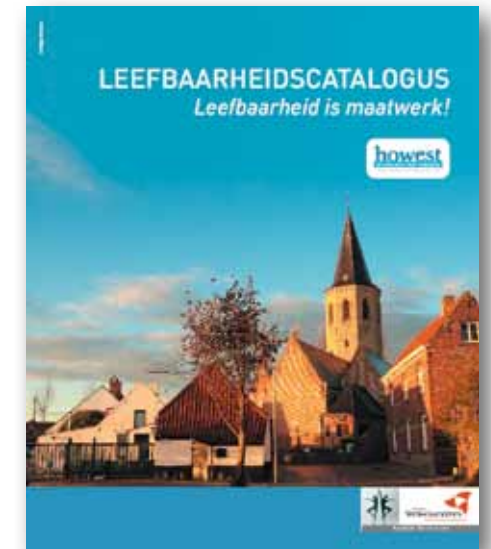
Inzet op het thema 'leefbaarheid' is al jaren een kernopdracht van de gebiedsgerichte werking van de Provincie West-Vlaanderen. Zo werden er studies omtrent leefbaarheid georganiseerd in de Westhoek (1997, 2001, 2011), in het Interfluvium (2001) en aan de kust (2005). Ook is er een dorpenstrategie die uiteenlopende stimuleringsprojecten van het 'buitengebied' overkoepelt. Een reglement Dorpsontwikkeling geeft financiële ondersteuning aan gemeenten die hun openbaar domein herwaarderen of een dorps huis of jeugdvoorziening aanpakken. De ondersteuning wordt gegeven voor een kwalitatief voortraject bij zo'n investering: het inzetten op een duidelijke projectdefinitie, burgerparticipatie en een goede beeldkwaliteit. De provinciale Kwaliteitskamer biedt advies en reflectie bij de uiteindelijke ontwerpen. De voorbije jaren werden zo projecten begeleid in Vlissegem (2007), Zevekote en Aartrijke (2011).

De vergrijzing is ook een uitdaging op bovenlokaal niveau. De kust is immers de meest vergrijzde regio van Vlaanderen. Daarom wil de Provincie meewerken via een ondersteuning en sensibilisering van de lokale besturen en de welzijns- en zorgactoren aan de kust. Deze vergrijzing aan de kust is immers een afspiegeling van hoe we er in Vlaanderen binnen enkele decennia aan toe zullen zijn. Een unieke gelegenheid dus om de opportuniteiten en de uitdagingen i.v.m. vergrijzing te leren kennen en naar een gepaste aanpak te zoeken. Deze aanpak wordt sinds het najaar van 2011 voorbereid.

In 2009-2010 onderzocht de Provincie samen met de Hogeschool West-Vlaanderen de leefbaarheid in de hele regio Brugge-Oostende. De kuststrook en de centrumsteden werden buiten beschouwing gelaten. Het proces werd gevoerd samen met de lokale besturen in de regio en had een sensibiliserend effect. In januari 2010 werd als afsluiter een studienamiddag georganiseerd met een aantal goede voorbeelden van hoe aan leefbaarheid kan gewerkt worden. Deze goede voorbeelden zijn gebundeld

in een leefbaarheidscatalogus. Elke gemeente kreeg daarnaast een leefbaarheidsrapport gemaakt met cijfers tot op wijkenniveau, vergezeld van een aantal aanbevelingen. In deze rapporten vinden besturen ook een overzicht terug van de verschillende soorten ondersteuning en coaching waarvoor zij bij de Provincie kunnen aankloppen.

In januari 2010 resulteerde een leefbaarheidsonderzoek in Brugge-Oostende in een catalogus met inspirerende voorbeelden en methodieken van leefbaarheid. In 2011 en 2012 verschenen aanvullingen.

In 2005 werd een onderzoek gevoerd naar de leefbaarheid aan de kust. Markante elementen uit het onderzoek waren het gebrek aan sociale cohesie, te weinig betaalbare woningen en de hoge vergrijzing. Op het vlak van betaalbaar wonen werd samengewerkt met de kustgemeenten. Een nota 'Instrumenten om te werken aan betaalbaar wonen aan de kust' werd uitgeschreven en aangeboden aan gemeenten. Op het vlak van sociale cohesie doen een aantal kustgemeenten belangrijke inspanningen, maar ligt er nog een uitdaging. Inherent aan het kustgegeven is ook de armoedeproblematiek. Het "aanspoeleffect" heeft invloed op een verhoogde graad van kansarmoede aan de kust. In 2005 scoorden acht op de tien kustgemeenten hoger dan het Vlaamse gemiddelde op diverse factoren van kansarmoede en werden dan ook SIF+gemeente. Anno 2011 zien we in de kansarmoedeatlas (Steunpunt Sociale Planning) dat er in elke kustgemeente nog een kansarme buurt voorkomt. Oostende spant hier de kroon: een kwart van de West-Vlamingen die in kansarme buurten wonen, vindt men terug in Oostende.

Ons Erf

De Provincie beheert drie grotere voorzieningen voor personen met een handicap: De Waaiberg in Gits, 't Venster in Emelgem en Ons Erf in Brugge. De drie voorzieningen worden overkoepeld door de vzw Unie-k. Ons Erf is qua capaciteit veruit de grootste van die drie, hetgeen het zorgkarakter van de regio onderstreept. In het tehuis niet-werkenden verblijven permanent 196 volwassen personen met een ernstig en diep verstandelijke handicap, vaak met bijkomende stoornissen. Hun vragen maken een intensieve begeleiding, verzorging en behandeling nodig. De dagcentra Trika en Windroos sluiten daarbij aan, door een dagbesteding aan te bieden voor externen met een vergelijkbare zorgvraag. Tenslotte biedt Ons Erf jaarlijks een tijdelijk logement voor thuisverblijvende volwassen personen met een beperking.

PROVINCIALE INSTELLINGEN VOOR KUNST EN CULTUUR

Dat cultuur een belangrijk thema is in de regio Brugge-Oostende, staat buiten kijf. Vooral de centrumsteden Brugge en Oostende zijn grote spelers op kunst- en cultuurvlak. De bijdrage die de Provincie levert, is in vergelijking eerder bescheiden, maar wel relevant, met o.a. ondersteuning van bibliotheken, festivals en evenementen, jeugdcultuur en depotwerking voor musea. In deze alinea wordt enkel ingegaan op de regiospecifieke thematiek van drie provinciale musea, die zich focussen op respectievelijk 20ste eeuwse beeldende kunst, landbouwerfgoed en Atlantikwall.

Mu.ZEE vzw, Ensorhuis en Permekemuseum

Mu.ZEE vzw is het resultaat van een intensieve samenwerking tussen het PMMK en het Museum voor Schone Kunsten van de Stad Oostende. In deze vzw werden de collecties van de Provincie en de Stad samengevoegd. Het Kunstmuseum aan Zee vertelt verhalen met een unieke collectie kunst van 1830 tot nu, en staat via een toonaangevend tentoonstellingsprogramma en collectiebeleid in dialoog met het internationale kunstgebeuren. De collectie biedt een ruim overzicht van de Belgische kunst uit de 19de en de 20ste eeuw. Ook het Ensorhuis in Oostende en het Permekemuseum in Jabbeke zijn satellieten van het museum en zijn voorbeelden van hoe kunstenaars leefden en werkten. Het Mu.ZEE voert zo een extern gericht museaal beleid, waarbij bezoekers kunst ontdekken van atelier en woonhuis tot museum.

*Het Permekemuseum, in zijn woning De Vier Winden in Jabbeke.
In 2011 liepen er tentoonstellingen over de tandem Permeke-Raveel en over de film 'Permeke' uit 1986 van Henri Storck*

Provinciaal Museum Bulskampveld

Vlakbij het kasteel Bulskampveld bevindt zich ook het Provinciaal Museum Bulskampveld. Dit museum beheert één der grootste collecties karren en wagens van Vlaanderen, die opgesteld staan onder de halfopen galerijen rond de kruidentuin. Andere onderdelen van deze agrarische en ambachtelijke collectie zijn sjezen, landbouwwerktuigen, een wagenmakerij en andere oude ambachten. Om de beleving van deze collectie te verhogen, wordt een deel van de galerijen ingericht als een nieuwe afgesloten polyvalente en flexibele presentatieruimte. In een kleine workshopruimte kunnen klassen of groepen actief aan de slag. Dat soort groepsbezoek door klassen en verenigingen is afgestemd op de activiteiten die door de provinciale dienst Natuur- en Milieu Educatie (NME) worden uitgebouwd op deze onthaalsite.

Memoriaal Prins Karel, Openluchtmuseum Atlantikwall en Walraversijde

Koning Leopold II kocht in 1902-1903 de historische kern van het provinciedomein Raversijde, tussen de Nieuwpoortsesteenweg en de Duinenstraat in Oostende. In 1930 breidde prins Karel dit domein uit, nadat er tijdens de twee wereldoorlogen Duitse versterkingen werden aangebracht. Vanaf 1950 tot zijn dood in 1963 woonde prins Karel er permanent, en beschermde er de natuur en de bunkers tegen afbraak. Na schenking aan de Belgische staat in 1981, overheveling naar het Vlaams Gewest en later naar de Provincie, werden op het domein twee musea voor het publiek opengesteld.

Het Memoriaal Prins Karel bestaat uit een vijftal lage, okergele huizen achter een lange bakstenen domeinmuur langs de Duinenstraat. Ze gaan terug op een 19de-eeuwse kern en zijn in de jaren 1930 en 1950 drastisch verbouwd. De zogenaamde Vlaamse Zaal, een verbouwde Duitse kantine van de Tweede Wereldoorlog, is ingericht als museum rond de koninklijke familie en prins Karel. Foto's, persoonlijke herinneringen, uniformen, kunstvoorwerpen en enkele schilderijen evoceren hun leefwereld aan zee. Het Paviljoen van de Prins is een eenvoudige mandenvlechterswoning uit 1865, die prins Karel als woning gebruikte. Het huis werd heringericht met het originele meubilair.

In de 800 meter lange duinenrij liggen ongeveer zestig militaire constructies, die dateren uit de Eerste en Tweede Wereldoorlog. Ze bestaan uit een geschuts- en observatielinie aan de zeedijk, en een achtergeschoven linie voor munitieopslag en personeelsverblijf. De tweede linie kreeg een museale inrichting met levensgrote poppen.

Ten zuiden van de Duinenstraat werd in 1992 een 15de-eeuws vissersdorp opgegraven. Een derde museum, over die opgravingen, opende in 2000. Het toegangsgebouw toont het leven van de vissers en het Beleg van Oostende, terwijl op het terrein drie van de dertien opgegraven huizen zijn gereconstrueerd.

ECONOMIE

Het provinciaal sociaaleconomisch beleid is specifiek voor de regio Brugge-Oostende toegespitst op de ondersteuning van vier speerpuntsectoren of economische kennisclusters: Flanders Maritime Cluster, Logistiek Platform West-Poort, Trefpunt Zorg Noord-West-Vlaanderen en Greenbridge/Powwerlink. Sinds de herstructurering van de dienst Economie en de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) West-Vlaanderen is vooral de POM die dat operationeel vorm geeft.

Daarnaast zijn er eind 2010 samen met de zeehavens Oostende en Zeebrugge twee belangrijke Europese projecten opgestart: Food Port en Oost-West-Poort.

Project Food Port

Dit Interreg IVB-programma Noordzee project wil de logistieke stromen van voedingsproducten in het Noordzeegebied optimaliseren en coördineren. Hiervoor werken 17 partners samen: regionale en lokale overheden, havens en kennisinstellingen uit België, Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Noorwegen, Duitsland en Zweden. Een van de belangrijkste doelstellingen is de realisatie van een verdere bundeling van transportstromen, zoals verse producten, koel- en diepvriesproducten, door middel van de uitbouw van duurzame transportcorridors. Op deze manier kan een modal shift van wegtransport naar het duurzamere spoorvervoer, binnenvaart en kustvaart worden gerealiseerd.

Project Oost-West-Poort

Dit Interreg IVA-programma Vlaanderen – Nederland project wil de economische en logistieke samenwerking tussen de regio's West-Vlaanderen (Zeebrugge) en Noord-Limburg (Venlo) in Nederland versterken, onder meer via de uitbouw van een duurzame transportverbinding en de versterking van de kennisinfrastructuur. Hierbij zal in belangrijke mate worden gefocust op de voedingsindustrie, aangezien beide regio's sterk staan in het agro-food complex. Daarenboven wordt Venlo beschouwd als de belangrijkste logistieke hot spot van Nederland, en als een ideale draaischijf richting het Duitse Ruhrgebied.

Flanders Maritime Cluster

In 2009 ontstond een netwerkorganisatie voor de Vlaamse ondernemingen met commerciële activiteiten op en rond de zee. De initiatiefnemers zijn RESOC Oostende, POM, VLIZ, de haven van Oostende, de haven van Antwerpen en de baggerbedrijven Jan De Nul en DEME. De opzet is om een kennis- en competentiepool voor de mariene en maritieme sector op te richten. Er wordt vooral gefocust op de noden m.b.t. innovatie, arbeidsmarkt en internationalisering. De POM West-Vlaanderen neemt hierbij een faciliterende rol op. Concreet gaat het over het realiseren van infrastructuur voor starters en jonge bedrijven en een laagdrempelig expertisecentrum maritieme technologie.

Logistiek Platform West-Poort

Het Logistiek Platform West-Poort (LPWP) is sinds 2011 als kennisplatform ingebed in de POM. Dit kennisplatform werkt aan de verdere operationalisering van de West-Vlaamse strategie op vlak van transport en logistiek. Dit met het oog op de realisatie van een geïntegreerd en marktgericht beleid. De vernoemde projecten waar de zeehavens bij betrokken zijn, worden vanuit dit platform gecoördineerd. In de loop van 2012 zal het operationeel ankerpunt voor het LPWP worden gehuisvest in een gebouw in de haven van Zeebrugge.

Door West-Poort krijgt het zorgvuldig opgebouwde netwerk van logistieke actoren een eigen profiel. De kantoor- en vergaderruimten in Zeebrugge zijn bovendien duurzaam gebouwd.

Trefpunt Zorg Noord-West-Vlaanderen

Het RESOC Brugge startte in 2010 het project Trefpunt Zorg. Ondertussen werden vele initiatieven genomen en diverse partners verzameld. Het provinciebestuur is structureel lid van het samenwerkingsverband. De POM West-Vlaanderen en de dienst Welzijn van de Provincie werden lid van het Trefpunt Zorg. Met zijn zeer uitgebreid aanbod van zorgvoorzieningen, onderwijsinstellingen en gespecialiseerde bedrijven is het sociaaleconomisch belang van de zorgsector in de regio Brugge zeer groot. Bovendien zal in de toekomst de vraag naar zorg alleen maar toenemen omwille van de vergrijzing. Het Trefpunt Zorg brengt een structureel overleg tot stand tussen zorgvoorzieningen, opleiding en wetenschap, over de grenzen van de verschillende sectoren heen. Dit overleg moet de katalysator

van samenwerking en innovatie binnen de zorgsector worden, de dialoog met de overheden coördineren én meer gewicht geven. De POM engageert zich rond de prioriteiten 'zorg en technologie' en 'zorg en werk', de dienst Welzijn engageert zich ook op verschillende vlakken, de gebiedsgerichte werking helpt mee het geheel vorm geven.

Greenbridge/Power-Link

Als onderdeel van clean tech is de ontwikkeling van duurzame energie een belangrijk thema. De regio Brugge-Oostende heeft door diverse ontwikkelingen heel wat troeven om deze kennisclusters verder te ontwikkelen (cf. bestaande Innovatie- en Incubatiecentrum Greenbridge, windmolens op zee, ...). De Doelstelling 2-projecten Power-Link en The Energy Box worden door de Provincie financieel ondersteund. De POM verleent medewerking aan diverse initiatieven van Power-Link. Het provinciaal sociaaleconomisch beleid wil de vernoemde economische kennisclusters aan de hand van kenniscentra verder versterken. Gerelateerd aan het Nieuw Industrieel Beleid van de Vlaamse regering zullen de Provincie en de POM dit verder faciliteren. De kenniscentra vormen immers de brug tussen kennis en bedrijfsleven en zullen bepalend zijn voor de innovatie van het KMO-weefsel. Dit is cruciaal voor het behoud van de welvaart en het welzijn in de regio.

Bedrijfsinfrastructuur voor Starters

De Provincie investeert via de POM ook in ruimte voor ondernemers. Dat is het generiek beleid, maar krijgt in Oostende en Brugge wel een regionale invulling. Twee van de zeven provinciale bedrijvencentra voor starters zijn gevestigd in Brugge en Oostende, met aandacht voor dienstverlening aan het bedrijfsleven (consultancy, accounting, IT) en aan zorg (wellness, medische technologie). Twee van de vier starterscentra voor sociale economie liggen eveneens in de regio: De Werkhoek in Oudenburg ondersteunt sociale ondernemingen en bestaande ondernemingen met een sociale 'invoeging' in de regio Oostende en de Westhoek.

LANDBOUW

West-Vlaanderen is de landbouwprovincie bij uitstek: één derde van de Vlaamse landbouwbedrijven is gelegen in onze provincie. De sector is wel sterk aan het evolueren: schaalvergroting, automatisering, verwerking naast productie en verbreding van activiteiten. Zeker in de regio Brugge-Oostende, waar de vastgoeddruk groot is en bedrijven veelal klein tot middelgroot zijn, zijn die evoluties niet evident. De ondersteuning van de sector vanuit de provinciale streekwerking focust zich vooral op de raakvlakken met de andere sectoren en domeinen: water, recreatie, landschap en natuur. Doel is telkens de ontwikkeling van een duurzame land- en tuinbouw.

Aanspreekpunt voor Landbouw

Gemeentelijke ambtenaren, eigen provinciale diensten, andere overheden, landbouworganisaties en landbouwers kunnen met hun vragen omtrent regelgeving, vergunningen, toelagen en dies meer terecht bij de gebiedswerker Landbouw voor de regio Brugge-Oostende. Deze kan een pasklaar antwoord aanreiken. In andere gevallen helpt een afspraak, een rondetafel of een doorverwijzing. Voor de toekomstplannen van de landbouwbedrijven binnen de provinciedomeinen Fort van Beieren en Bulskampveld worden vanuit het streekhuis overlegfora georganiseerd.

Actieve ondersteuning via provinciale landbouwbeleid

De gebiedswerker Land- en Tuinbouw fungeert ook als antenne voor de vzw Inagro, het vroegere Provinciaal Onderzoeks- en Voorlichtingscentrum voor de Land- en Tuinbouw in Beitem. Een groot deel van die werking richt zich rechtstreeks tot landbouwers. Er is bijvoorbeeld de provinciale koepelwerking 'Onthaal op de boerderij' die landbouweducatie, bezoekboerderijen en hoeveproducten bundelt. In de regio Brugge-Oostende wonen en werken talrijke leden van de verschillende netwerken uit deze koepelwerking en worden samen met de provinciale streekwerking regionale acties opgezet.

De ondersteuning van gemeentelijk landbouwbeleid betreft niet enkel een vergunningen- en subsidiebeleid, maar ook communicatie via de inzameling van advies, mailings en debatmomenten.

Afbakening KSG Knokke-Heist

In september 2011 keurde de provincieraad de definitieve vaststelling van de afbakening structuur-ondersteunend kleinstedelijk gebied Knokke-Heist goed. Al in december 2010 was een voorlopige afbakening vastgesteld, waarna een openbaar onderzoek volgde. De bezwaren en adviezen werden behandeld door de provinciale commissie voor ruimtelijke ordening (PROCORO). Dit heeft niet geleid tot een aanpassing van de afbakeningslijn zelf.

Alle programma-elementen voor het kleinstedelijke gebied zelf werden al in andere planprocessen aangehaald. Belangrijk voor Knokke-Heist is de ontwikkeling van een strategisch projectgebied zoals beschreven in het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan West-Vlaanderen. Binnen deze strategische projectgebieden worden nieuwe bovenlokale ontwikkelingen voorzien met o.a. toeristisch-recreatieve infrastructuur, woningen en dienstzones. Voor Knokke-Heist maakt het een bijkomend aanbod aan wonen, recreatie, een tweede golfterrein met golfhotel, een stadsrandbos en een nieuwe ziekenhuiscampus mogelijk.

- Voor de ziekenhuiscampus werd al een Provinciaal Ruimtelijk UitvoeringsPlan (PRUP) opgemaakt.
- Het Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) Duinenwater maakt ruimte voor een bijkomend aanbod aan wonen, recreatie en verblijfsaccommodatie.
- Het Vlaamse Gewest zal binnenkort starten met de opmaak van een Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) voor het golfterrein en het stadsrandbos.

Deze drie plannen samen geven uitvoering aan de visie op het strategisch projectgebied voor Knokke-Heist en bijgevolg aan een samenhangend stedelijk gebiedsbeleid.

Strategisch Projectgebied De Sol Blankenberge

In het kader van het PRS-WV werden enkele strategische projectgebieden geselecteerd. Een strategisch project is een project met een integraal karakter (ruimtelijk, sociaaleconomisch, toeristisch...) in een afgebakend gebied. Het project werkt als een stimulans voor vernieuwing en heeft een voorbeeld- en signaalfunctie buiten het strategische projectgebied. Door zijn functionele, ruimtelijke en administratieve complexiteit overstijgt een dergelijk project het lokale niveau.

Tussen het Zeebos en de rand van Blankenberge, tussen Duinse Polders en Floreal ter hoogte van de camping De Wielen, ligt een open gebied waarvoor een strategisch project wordt uitgewerkt. De meest zichtbare verandering in dit gebied zal de realisatie zijn van een ecologisch golfterrein en woningen. Er werd beslist om op die plaats een publiek toegankelijke, ecologische 9-holes golf aan te leggen. Deze ontwikkeling zal gepaard gaan met het bouwen van woningen (tweede verblijven), mogelijk een hotel, en de uitbouw van openbare recreatieve voorzieningen. Deze ontwikkeling zal aansluiten bij het Zeebos en in samenhang met het Zeebos verder worden ontwikkeld, waardoor er een groter gebied voor recreatie in Blankenberge ontstaat.

Het gaat in het totaal om een zone van 30 ha bruto, wanneer men het vrije landbouwgebied tussen de Koning Albert I-laan en de Zeebruggelaan in beschouwing neemt.

Momenteel is de Provincie West-Vlaanderen in overleg met de Stad Blankenberge, de Vlaamse overheid en andere betrokkenen de procedure aan het voorbereiden om de milieu-effecten van deze ontwikkeling te bestuderen. Dit gebeurt in het kader van een zogenaamd plan MER. In dit plan MER moeten de milieu-effecten voor meerdere opties onderzocht worden om een keuze voor de invulling van het gebied verder te onderbouwen.

De dienst Ruimtelijke Planning stuurt de planningsinitiatieven aan in samenwerking met Stad Blankenberge, terwijl het Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer het communicatieproces in de regio verzorgt om de bekommernissen van alle actoren aan bod te laten komen.

De site De Sol vormt een groene overgangszone tussen woonwijken, campings, vakantiecentra en Zeebos.

MILIEU, NATUUR EN LANDSCHAP

De Provincie West-Vlaanderen verwierf in de voorbije vijftig jaar 24 provinciedomeinen en groene assen. De voornaamste doelstelling van de domeinen is het bieden van rust en ontspanning in een natuurlijke en landschappelijk aantrekkelijke omgeving. De domeinen vormen ook de uitvalsbases van de provinciedienst Natuur- en Milieueducatie. De groene assen, voormalige spoorwegbeddingen, ontsluiten het West-Vlaamse platteland voor trage weggebruikers en vormen natuurverbindingen. De meeste trajecten zijn verhard met ternair zand, ideaal voor rustige verplaatsingen. De Provincie werkt verder aan de

actieve uitbouw van dat netwerk, voornamelijk door missing links weg te werken en door meer belevingsmogelijkheden in te richten in de omgeving van de routes. In het totaal liggen in de regio Brugge-Oostende acht van de vijftien provinciale domeinen en drie van de negen groene assen.

Buiten die domeinen van de Provincie, is er een gebiedsgericht natuur- en landschapsbeleid, dat past binnen de gebiedsprogramma's die verderop worden besproken. Zo zijn er dijkenplannen in de polders, en is er een nauwe samenwerking met het Regionaal Landschap Houtland. Ook mikt de Provincie in de regio op natuurgerichte recreatie, om de belevingswaarde van de lokale natuur te verhogen.

Provinciedomeinen en Groene assen

Voor de meeste domeinen en groene assen lopen momenteel geen masterplannen, zodat ze hier slechts terloops worden vermeld. Ze zijn wel ingericht, publiek toegankelijk en in de kijker gezet via campagnes en activiteiten.

- De Damse Vaart (13 km) is een kanaal dat sinds 1940 een louter recreatieve functie heeft. Er zijn de voorbije jaren meerdere parkeermogelijkheden aangelegd en het jaagpad is een onderdeel van twee fietsroutes, de Riante Polderroute en de Maerlanroute.
- Het kasteelpark d'Aertrycke (49 ha) in Torhout is eigendom van de Provincie West-Vlaanderen; het kasteel uit 1869 is gerenoveerd tot een privaat congrescentrum. Het domein sluit aan op de fietsroutes Kastelenroute en Groene 62, het Moereveldwandelpad en het ruiterspad Groenhove, en ligt vlakbij het kasteeldomein Wijnendale.
- Het Tillegembos (114 ha) is het oudste provinciedomein, aangekocht in 1963. Het sluit aan bij de stedelijke domeinen Tudor en Beisbroek. De nadruk ligt er op zachte recreatie: wandelpaden, speeltuin, trekkershutten, volkstuinten. Het domein is ook het startpunt van de Kastelenroute.
- Het provinciedomein Zeebos (35 ha) ligt tussen Blankenberge en Zeebrugge, net achter de kustlijn. De aanleg van dit bos in 1998 was een gemeenschappelijk initiatief van de Provincie West-Vlaanderen en de Stad Blankenberge, om alternatieve recreatieruimte te creëren achter strand en dijk. Drie jeugdbewegingen kregen er nieuwe lokalen en speelweiden. Recent werd het domein met 6 ha uitgebreid en werd het ook natuurvriendelijk ingericht.
- De Abdijenroute (11 km) tussen Brugge en Maldegem ontsluit het natuurgebied de Assebroekse Meersen, het bosgebied van Ryckvelde en het landschap tussen Sijsele en Donk. De route is vernoemd naar de kloosterhoeven St.-Trudo en Engelendale en de abdijen van Steenbrugge en Male.
- De Vloethemveldzate (5,5 km) in Zedelgem is de kortste van de West-Vlaamse groene assen. De voormalige militaire spoorweg verbindt het bosgebied Vloethemveld met het bosgebied Merkemveld-Doeveren, en vormt een functionele fietsroute tussen de dorpskernen van Zedelgem, Aartrijke en Jabbeke.

I Domein Lippensgoed-Bulskampveld

Het provinciedomein Lippensgoed-Bulskampveld (232 ha) maakt deel uit van het grootste aaneengesloten bos- en heidegebied van West-Vlaanderen. Het domein richt zich met 8 ha speelbos op actievere recreatie en profileert zich als uitvalsbasis voor grotere fiets-, wandel- en ruiterroutes, in het omliggende Landschapspark Bulskampveld. Centraal ligt het neogotische kasteel, waarin een NME-bezoekerscentrum en streekinformatiepunt is ondergebracht. Het centrum richt zich tot gezinnen en schoolgroepen, met tentoonstellingen, werkruimtes, dagarrangementen, gidsbeurten en educatief uitleenmateriaal, horeca en een recent heraangelegde speeltuin. Op de benedenverdieping staan het landschap en de natuur in de kijker, de bovenverdieping toont het kasteelleven.

Aansluitend bij het domein liggen de 280 ha Vagevuurbossen van het Vlaams Gewest. Natuurpunt Beernem beheert langs de Bornebeek 17 ha weiden, heide en bos als natuurreservaat. Het gaat om een erg gevarieerd gebied, met bossen, dreven, heide, akkers, weiden, vennen en een landschapstuin. Omwille van de natuur- en culturele waarden en de vele wandel- en fietsroutes wordt dit ruimere Bulskampveldgebied momenteel opgewaarderd tot het Landschapspark Bulskampveld. In het Strategisch Beleidsplan van Westtoer vormt het een recreatief bestemmingsgebied van eerste orde. De Vlaamse Landschapmaatschappij ondersteunt het initiatief via land- en natuurinrichting.

I Natuurpark Zwin

Het Zwin dateert uit 1952 en is daarmee het eerste natuurreservaat in België. Het zoutwatergetijdengebied op de Nederlandse grens werd door graaf Leon Lippens, de toenmalige directeur van de Compagnie Immobilière du Zoute, tot een reservaat uitgeroepen. Ruim vijftig jaar later kon de Provincie het gekende vogelpark verwerven, om er samen met het Agentschap voor Natuur en Bos en de gemeente Knokke-Heist een eigentijdse educatieve bezoekersattractie uit te bouwen.

De Provincie werkt in een grensoverschrijdend partnerschap aan een masterplan voor de herinrichting van het vogelpark en de inrichting van uitkijkplaatsen omheen de verruimde Zwinvlakte. In 2010 werd via een internationale architectuurwedstrijd gekozen voor een nieuw ontwerp van bezoekerscentrum.

Om de vernieuwingsoperatie te financieren, heeft de Provincie zich geëngageerd in een aantal Europese projecten. Op die manier wordt het hele Zwinverhaal over de grenzen heen inhoudelijk gekaderd. Het project Recreatie & Ecotoerisme in de Zwinstreek (REECZ, Interreg IVA Vlaanderen-Nederland) behelst een grensoverschrijdend partnerschap om in de Zwinstreek een eenduidig, duurzaam en streekgebonden toeristisch-recreatief weefsel te ontwikkelen. Hierbij vormen natuur, cultuur, erfgoed en landschap de belangrijkste ingrediënten voor een brede geïntegreerde aanpak die niet stopt aan de landsgrenzen. Met het Europese project Natura People (Interreg IVA – 2 Zeeën) wordt transnationaal samengewerkt om natuur en plattelandseconomie dichterbij elkaar te brengen, en zo bij te dragen tot de duurzame ontwikkeling van Natura2000-gebieden.

| Fort van Beieren

Het provinciedomein Fort van Beieren (27 ha), aangekocht in 1998, is een klein domein tussen het dorp Koolkerke (Brugge) en de Damse Vaart. Het aarden fort uit 1705 is het best bewaarde restant uit de Spaanse Successieoorlog in Vlaanderen. Het fort en de 19de-eeuwse kasteelruïne vormen de cultuurhistorische elementen waarop de natuur vrij inspeelt. Het biedt op een relatief kleine oppervlakte een landschap met dichtgegroeide grachten, open waterpartijen, populieren, een oude kasteeltuin, gesloten bos en open weiden. Op het domein is ook een landbouwbedrijf. Het fort kreeg recent een tweede recreatieve verbinding met de Damse Vaart. Er wordt over het domein ook een fietsverbinding gerealiseerd tussen de Gemeneweidestraat en de Hoveniersstraat.

In het kader van de herwaardering van de Staats-Spaanse Linies wordt het noordelijke bastion van het fort gerestaureerd. Samen met het landbouwbedrijf wordt een masterplan opgemaakt, dat een leefbare exploitatie beoogt.

Het Fort van Beieren vormt een ideale groene afstapplaats naast de Damse Vaart.

| Domein Raversijde

Het Domein Raversijde (39 ha) werd in 1988 door de Provincie verworven. De site, gelegen in een beschermd duinengebied, omvat een bezoekerscentrum dat leven en werk van prins-regent Karel toont en een openluchtmuseum over de Atlantikwall. In juli 2000 werd op het domein de archeologische site Walraversijde geopend, over het 15de-eeuwse vissersdorp Walraversijde. Vlakbij ligt ook een vogelopvangcentrum.

Een inhoudelijke heroriëntering zal het provinciedomein opnieuw modern en aantrekkelijk maken voor een nieuwe generatie bezoekers. In eerste instantie wordt gewerkt aan een gebiedsvisie. Als basis voor de herinrichting staat een hogere toeristische en recreatieve meerwaarde, niet enkel voor Oostende, maar voor de hele kust. Een mogelijke aansluiting van het domein op het strand wordt onderzocht. Ook een verbeterde fietsverbinding moet binnen deze visie passen.

| Groene 62

De Groene 62 (22 km), vernoemd naar de oude spoorwegcode, verbindt Oostende met Torhout en vormt de langste groene as van de provincie. Vanaf de kust doorsnijdt hij achtereenvolgens de middeleeuwse polders, de historische polders, de zandrug van Gistel, Moere-Nieuwland, de vlakte rond Eernegem en het plateau van Wijnendale. Onderweg bleef een en ander van spoorweginfrastructuur bewaard: de verhoogde spoorwegbeddingen door de Oostendse kreken, het station van Moere, de stationput te Eernegem, de uitgravingen en bruggen te Wijnendale. Het traject is volledig autovrij, en vormt ook een erg functionele verbinding met verschillende landelijke en stedelijke kernen.

In 2010 werd een omgevingsplan opgemaakt om de belevingswaarde van op de fietsberm aantrekkelijker te maken. Een deel van dat plan heeft betrekking op de infrastructuur van de Groene 62 zelf, een deel op het omringende landschap en bezienswaardigheden in de omgeving.

In december 2011 startten de eerste werken op de langste fietsas van de West-Vlaanderen. Gemeentebesturen en omwonenden werden betrokken om ook de omgeving te ontwikkelen.

Gebiedsbericht natuur- en landschapsbeleid

Ook buiten haar eigen domeinen stelt de Provincie zich dynamisch op in het kader van het gebiedsgerichte natuur-, soortenbeleid. In het gebiedsgerichte natuurbeleid wordt invulling gegeven aan geselecteerde natuurverbindingengebieden. Een stimulerend beleid maakt afspraken op het vlak van kleine landschapselementen (KLE's) met gemeenten, landbouwers en particulieren. Via soortenplannen en subsidieregelingen besteedt de regio aandacht aan het voortbestaan van bijvoorbeeld de boomkikker en de levendbarende hagedis. Samen met de landbouwers, natuurbeheerders en de jagerij ging aandacht naar zowel de overwinterende ganzen (kleine rietganzen, kolganzen) als de overzomerende ganzen (canadaganzen, grauwe ganzen).

Op het vlak van landschapsbeleid legt de Provincie eigen accenten. Zo wordt gewerkt rond de historische inpolderingsdijken in de polders zoals de Blankenbergse Dijk en het Dijkenplan Zwinstreek. Historische grachtjes of walgrachten kunnen ook fungeren als waterrijke elementen in de Staats-Spaanse linies, Engelandale of Ter Doest. Daar waar mogelijk wordt de beeldkwaliteit van landschappen versterkt, bijvoorbeeld in het kader van het project Leefbare Haven Zeebrugge.

De Provincie schakelt sociale tewerkstellingsinitiatieven in als belangrijke partners bij groen- en natuurbeheerwerken. In de regio Brugge-Oostende wordt samengewerkt met Duinenwacht (Oostende), Loca Labora (Beernem) en Arcotec (Brugge). Al in 1992 ontstond in het kader van werkervaringsprojecten van de Landschapswacht. Het gaat daarbij om het uitbesteden van kleinschalige en arbeidsintensieve werken aan initiatieven uit de sociale economie, hetgeen zo'n 50 arbeidsplaatsen oplevert. Tenslotte is ook het Regionaal Landschap Houtland instrumenteel voor het natuur- en landschapsbeleid in de regio. De Provincie participeert samen met de gemeenten in die organisatie. De Provincie geeft ook een belangrijke structurele én projectmatige financiering.

I Natuurgerichte recreatie

Met de recreatieve routes en netwerken die de laatste jaren zijn uitgebouwd, is de streek op een gepaste wijze voor inwoners en bezoekers ontsloten. Vanuit de Gebiedsgerichte Werking wordt verder gebouwd aan de kwaliteit van dit netwerk door nieuwe verbindingsmogelijkheden te realiseren of door missing-links weg te werken. Dit gebeurt o.m. met een methodiek voor de herwaardering van trage wegen.

Anderzijds zoekt de Gebiedsgerichte Werking naar plaatsen langs het fietsnetwerk om meer beleevingsmogelijkheden in te richten. Zo werden de laatste jaren natuureducatieve poelen aangelegd, met een vlonder, een picknickbank en een informatiebord. Ook met de natuurverenigingen wordt gezocht naar mogelijkheden tot natuurobservatie. De Provincie voorziet in toelagen of projectfinanciering om natuur voor een breed publiek toegankelijk te maken, bijvoorbeeld langs het wandelpad Ter Doest, de uitkijktoren in de Uitkerkse Polder of vogelobservatiepunten in de Zwinstreek.

Soortenbeleid: boomkikkeractieplan

De boomkikker is een bedreigde soort in Vlaanderen. Op de grens met Zeeland houden enkele populaties van deze zeldzame soort stand. Aan Vlaamse kant gaat het zelfs maar om één kwetsbare populatie. Op de duin-polderovergang in Knokke-Heist zitten op privaat terrein naar schatting zeventig roepende mannetjes. De Zeeuwse en Vlaamse natuurverenigingen stelden destijds een grensoverschrijdend actieplan op om de boomkikker te redden en het voortbestaan van de verschillende populaties aan weerszijden van de grens veilig te stellen. Natuurpunt Damme en Knokke-Heist sloegen de handen in elkaar om concrete plannen te maken. De Provincie ondersteunt dit plan en integreert het soortenplan, waar mogelijk in de concrete realisatie van landschapsprojecten met landbouwers, Gemeenten en particulieren. De laatste tien jaar resulteerde dit in de aanleg of de heraanleg van niet minder dan tachtig poelen in de hele Zwinstreek.

TOERISME EN RECREATIE

Westtoer is het autonoom provinciebedrijf voor Toerisme en Recreatie in West-Vlaanderen. Westtoer werkt aan strategische planning en beleidsvoorbereidend onderzoek, toeristisch-recreatieve productontwikkeling, marketing, communicatie en distributie. Het provinciebedrijf onderscheidt vier regio's: Kust, Brugse Ommeland, Leiestreek en Westhoek. Elke regio heeft een eigen karakter, eigen kenmerken en eigen product-marktcombinaties, en krijgt daarom eigen campagnes. Voor zowel Kust als Brugse Ommeland werd in overleg met de gemeenten en partners uit de private sector een strategische aanpak uitgewerkt voor toeristische bestemmingen. Belangrijke onderdelen van deze methodiek zijn:

- het vastleggen van een visie voor toeristisch-recreatieve ontwikkeling;
- het kritisch analyseren van het bestaande toeristisch-recreatieve product en beleid;
- het formuleren van strategische doelstellingen;
- het vastleggen van een marktstrategie: welke producten, voor welke doelgroepen;
- het formuleren van aanzetten voor productontwikkeling, marketing en organisatie.

Het resultaat van dat strategische overleg wordt om de vijf jaar voorgelegd aan de Provincieraad in de vorm van een Strategisch Beleidsplan voor Toerisme.

Strategisch Beleidsplan voor Toerisme in het Brugse Ommeland

Het Brugse Ommeland is met haar waardevolle landschappen, haar natuurreservaten en haar vele bossen, kasteelparken en groendomeinen niet alleen een groene oase in de provincie, ook op cultuurhistorisch vlak is het een erg boeiende regio, die de sporen van meer dan 2000 jaar geschiedenis met zich meedraagt. Als toeristisch-recreatieve regio is het Brugse Ommeland echter nog vrij nieuw en jong. De regiowerking van het Brugse Ommeland werd pas in 1999 opgestart. Het huidige en eerste strategische plan voor het Brugse Ommeland dateert van 2004.

Uit een analyse van de toeristisch-recreatieve realiteit en potentie van de regio volgden tien strategische doelstellingen, die vorm kregen in een actieplan:

1. Een klaar concept voor het Brugse Ommeland, verhogen van de naambekendheid
2. Regionale samenwerking in de diepte (werkgroepen rond fietsnetwerk, logies, streekproducten...)
3. Een beperkt aantal bestaande attractiepolen en -punten als hefboomprojecten
4. Versterken van de onderlinge samenhang van de attractie-elementen (fietsnetwerk, infopunten, thematische arrangementen)
5. Spreiden van omgevingsrecreatie (nieuwe groendomeinen, recreatieve routestructuren)
6. Verhogen van de landschappelijke beleving (overbruggen van barrières langs recreatieve verbindingen)
7. Landschapsherstel in de landelijke gebieden
8. Verhogen van de belevingswaarde van de stedelijke centra en van een aantal dorpen
9. Een gedifferentieerd en kwalitatief aanbod van logies
10. Optillen van de kwaliteit van het toeristisch onthaal op lokaal niveau

Uit dat plan vloeiden enkele belangrijke realisaties voort: de uitbouw van het recreatieve fiets- en wandelnetwerk, de bezoekerscentra voor verschillende landschappen van het Brugse Ommeland en de vernieuwde marketing met het magazine Genieten in het Brugse Ommeland.

Half 2011 werd het planningsproces voor een nieuw strategisch beleidsplan 2013-2018 opgestart. Momenteel loopt die analyse aan de hand van de bestaande overlegmomenten, een workshop rond de situatieanalyse met de betrokken provinciale diensten en een klankbordgroep van streekactoren voor het aftoetsen van sleuteldocumenten. Vanaf maart 2012 begint dan de opmaak van strategische doelstellingen, marktstrategie en actiegerichte strategieën, die dan weer afgetoetst en besproken dienen te worden. In het voorjaar van 2013 zal het volledige plan voorgesteld worden.

Strategisch Beleidsplan voor Toerisme aan de Kust

In september 2009 keurde de provincieraad het tweede Strategisch Beleidsplan voor Toerisme aan de Kust, periode 2009-2014, goed. Het eerste beleidsplan, voor 2002-2007, was erg ambitieus en focuste op duurzaam toerisme, betere ontsluiting, toerisme buiten het hoogseizoen en differentiatie in deelregio's en doelpublieken. Het huidige plan houdt rekening met de realisaties uit het vorige en formuleert daartoe zes strategische doelstellingen:

1. Kwaliteitsverbetering van toeristische infrastructuur en dienstverlening
2. Verruimen van de belevingswaarde van de kust op een duurzame manier (natuur, erfgoed...)
3. Behoud van evenwicht tussen types kusttoerisme (dag-, logies- en tweedeverblijfstoerisme, met veel aandacht voor dat tweede)
4. Efficiëntere marketing (meer binnenlandse promotie, selectievere buitenlandse promotie)
5. Uitbouwen van privaat aanbod buiten seizoen
6. Investeren in een duurzame toekomst van de toeristische sector

In overleg met Westtoer werkt de Provincie aan het verbeteren van toegankelijkheid van de horeca en strand, aan wandel- en fietsverbindingen langs de kust en aan fietsrecreatie tussen kust en hinterland.

Belgian Coast Greeters is een netwerk waarbij vrijwilligers graag hun favoriete plekjes aan de kust tonen. (foto ©Westtoer)

Toeristisch-recreatief onthaal

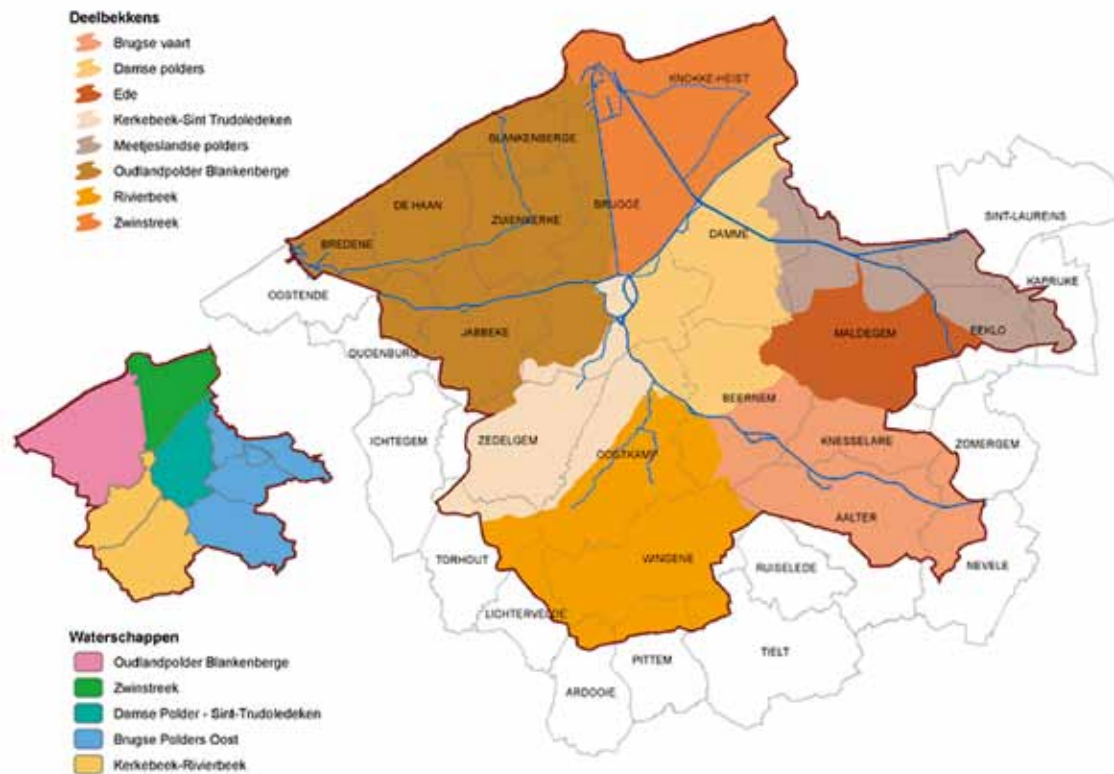
Naast fysieke infrastructuur, is mensenwerk onontbeerlijk voor een meer educatief onthaal van bezoekers. Samen met Westtoer en het CVO Spermalie wordt invulling gegeven aan de vernieuwde gidsenopleiding. De Gebiedsgerichte Werking werkt actief mee aan een inhoudelijke vorming van de toekomstige streekgidsen van het Brugse Ommeland. Met de dienst MiNaWa werden specifieke gidsenopleidingen uitgewerkt voor de Meetkerkse Moeren, het Fort van Beieren en voor de grensoverschrijdende Zwinstreek.

WATER

De Provincie West-Vlaanderen is beheerder van onbevaarbare waterlopen. Ze doet het onderhoud van deze waterlopen, richt de oevers in en doet aan waterbeheersing o.a. door de bouw van bufferbekkens. In het kader van het decreet Integraal Waterbeleid kreeg de Provincie ook meer planningsbevoegdheid. Water is een systeem dat niet alleen de waterlopen, maar ook het grondwater, de oevers en valleien omvat, net als de dieren en planten die er leven. Het watersysteem vervult zowel ecologische, economische als sociale functies. Het stopt bovendien niet aan administratieve grenzen. Daarom is een integrale aanpak noodzakelijk, met overleg en nauwe samenwerking tussen de waterbeheerders en de verschillende administratieve diensten.

De Provincie West-Vlaanderen kiest met andere woorden voor een integraal waterbeleid. Een dergelijk beleid impliceert de afstemming tussen verschillende maatschappelijke belangen (landbouw, economie, recreatie, natuur...) en de samenwerking met verschillende partners (Aquafin, Vlaams Gewest, Gemeenten, bedrijven, grensregio's...). In dit opzicht is de Provincie gangmaker van nieuwe dynamieken en initiatiefnemer tot het oprichten van waterschappen. Het waterschap maakt de deelbekkenbeheerplannen op.

De deelbekkens in de regio worden beheerd door waterschappen, die soms de provinciegrens oversteken.

De deelbekkenbeheerplannen geven nader uitvoering aan het bekkenbeheerplan en bevatten maatregelen om overstromingen tegen te gaan. De plannen geven ook aan in welke straten rioleringswerken gepland zijn, waar er hemelwater afgekoppeld wordt, welke beken opnieuw zullen meanderen, waar er aan erosiebestrijding gedaan wordt, enz. Daarnaast is er ook voldoende aandacht voor acties die de belevingswaarde van waterlopen verhogen en recreatie bevorderen. Zowel de gemeenten als de polderbesturen werkten mee aan de opmaak van de plannen. In de regio Brugge-Oostende gaat dat om een hoog aantal, namelijk zeven waterschappen van de in totaal 18 binnen de Provincie en 52 in Vlaanderen. De waterschappen werden in 2004 opgestart. De deelbekkenbeheerplannen werden in 2009 goedgekeurd.

Door de waterschappen en deelbekkenbeheerplannen op een integrale manier te coördineren, werkt Integraal Waterbeleid ook gebiedsgericht. De verschillende acties en projecten worden op elkaar afgestemd. Zo werden er verschillende integrale waterbeleidsprojecten in de voorbije jaren opgestart voor verschillende waterlopen: Bornebeek, Velddambeek, Ringbeek, Muizeveldbeek, Moubek, Geul van Greveninge, Lapscheurse Gat, Blankenbergse Vaart. De Provincie engageerde zich voor de realisatie van enkele geïntegreerde waterprojecten, per waterschap één. Meestal wordt daarvoor samengewerkt met landbouwers. Momenteel wordt gewerkt aan een integraal waterplan voor de Bornebeek (Beerneem, Oostkamp) en de voormalige Geul van Greveninge (Knokke-Heist, Damme).

De volgende jaren worden o.a. nog natuurvriendelijke oeverzones voorzien, en de versterking van het bufferend vermogen van de valleigebieden langs deze waterlopen.

Naast het inzetten van de eerder gangbare technieken in het waterbeleid, werken we ook met pilootprojecten om nieuwere technieken uit te testen. In 2012 start in Brugge-Oostende een pilootproject rond peilgestuurde drainage en stuwen, een primeur in Vlaanderen. Het project wil winst opleveren voor zowel het integrale waterbeheer als de landbouw. We willen ermee kennis op doen met het bovenstrooms vasthouden van water in grachten en op percelen, en praktijkervaring om de voor- en nadelen voor de landbouw beter te kennen. We zoeken naar samenwerkingsmogelijkheden met onze Noorderburen, die hier al een aantal jaren mee experimenteren.

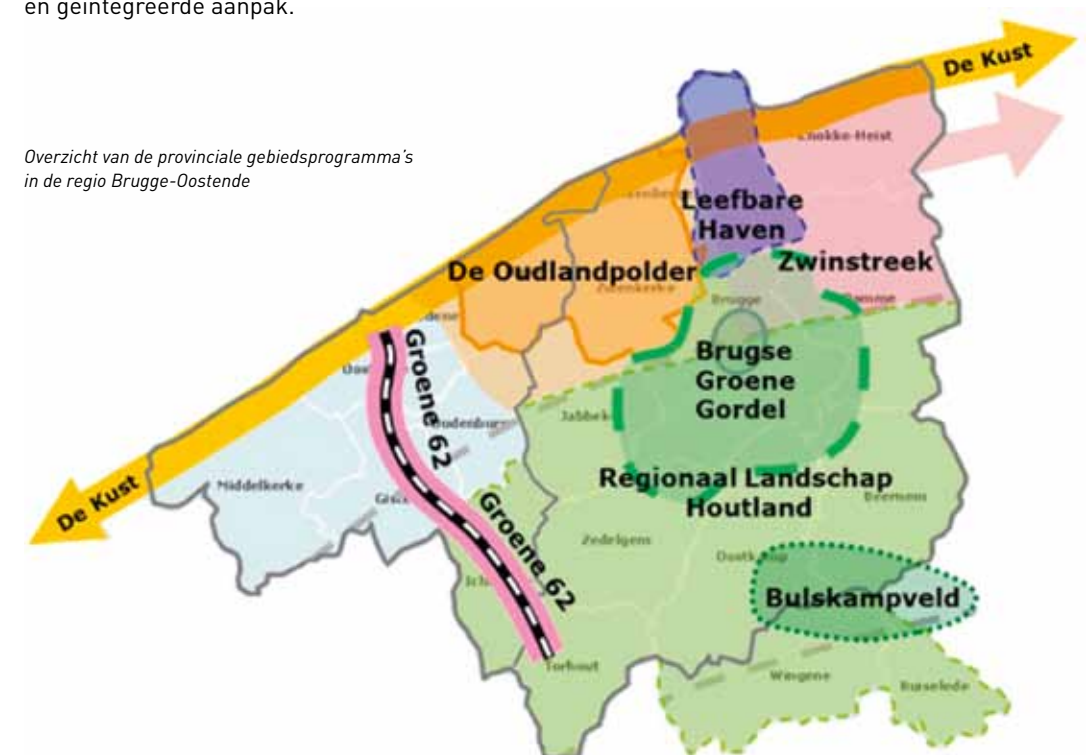
Typisch voor de Brugse regio is ook de samenwerking met de partners aan Nederlandse zijde. Via Europese projecten worden ervaringen uitgewisseld en aan grensoverschrijdende projecten vorm gegeven. Zo is er het Interreg IVA-project Natuurlijk Water, waarbij vijf gemeenten (Hulst, Terneuzen, Maldegem, Damme en Beerneem), de TMVW, de Provincies West- en Oost-Vlaanderen en het waterschap Scheldestromen samenwerken en ervaringen delen over de zuivering van het afvalwater in het landelijke gebied.

De Provincie neemt het voortouw in uiteenlopende programma's en projecten in de regio. De meeste projecten hebben te maken met thema's in het buitengebied: natuur, landschap, recreatie, landbouwverbreiding, erfgoed. Maar ook betrekken ze vaker ruimtelijke planning en mobiliteit in een randstedelijke context. Steevast passen ze in een ruimere gebiedsvisie, op maat van een kleiner gebied binnen de regio.

Gebiedsprogramma's zijn een methodiek om gebiedsspecifieke, complexe maatschappelijke problemen met een win-win situatie voor alle deelnemers op te lossen; deze manier van werken is aangewezen waar een puur sectorale benadering tekortschiet. Het uitgangspunt hierbij is dat via de inzet van een groep van provinciale ambtenaren in een bepaalde streek, de interne en externe interactie leidt tot meer sectoroverstijgende initiatieven en projecten die geïntegreerde troeven uitwerken voor een gebied. De betrokken partijen moeten oplossingen over de sectoren heen zoeken en diverse instrumenten integreren en op elkaar afstemmen. Dit vereist nieuwe vormen van beleidsvoering met sleutelwoorden als overleg, participatie, interactiviteit, netwerken, horizontaal bestuur en partnership. Per definitie gaat het om doelgerichte en tijdelijke samenwerking, onder de koepel van een gebiedsprogramma.

De gebiedsprogramma's worden ingevuld door tijdelijke projecten, met expliciete doelen en vaak een gedeeltelijke financiering door externe partners, met name Europa of de Vlaamse overheid: het plattelandontwikkelingsprogramma PDPO, Doelstelling 3 Euregio Scheldemond, 2 Zeeën, het maritiem programma, transnationale programma's. Deze externe financiering stimuleert ook een innovatieve en geïntegreerde aanpak.

ZWINSTREEK

De Zwinstreek is één van de meest gave landschappen in de Provincie West-Vlaanderen. In de landelijke omgeving van Brugge, Damme en Knokke-Heist zijn de natuur, de cultuurhistorische elementen en de landbouw sterk met elkaar verweven. Tal van bezienswaardigheden in o.a. Damme, Dudzele, Oostkerke, Hoeke, Lapscheure en over de grens in Sluis bieden voor de toerist en recreant heel wat mogelijkheden voor een afwisselend bezoek en ontspannen verblijf.

De Provincie werkt, net als in andere regio's, samen met verschillende partners aan een aantrekkelijk en beleefbaar landschap. Zo worden onder meer landschapsbedrijfsplannen uitgetekend, wordt het recreatieve fietsnetwerk Brugse Ommeland verdicht en wordt ingezet op bezoekersonthaal in Huyze De Grote Sterre in Damme en in het natuurpark Zwin. Dit gebiedsgerichte programma past in een ruimere samenwerking met de Provincies Oost-Vlaanderen en Zeeland, waarmee sinds 1997 grensoverschrijdend wordt samengewerkt in uitvoering van het gezamenlijke Krekenbeleidsplan. In 2008 werd ook een grensoverschrijdende gebiedsvisie opgesteld, 'De Zwinstreek internationaal verbonden'.

De Zwinregio heeft een erg typerend landschap, dat de landsgrenzen overschrijdt.

Dijkenplan voor de Zwinstreek

In de polders zijn dijken elementen in het landschap, die getuigen van een lange strijd van de mens tegen het water. Ze dienden als bescherming tegen het zeewater, dat via geulen tot diep in de polder binnendrong. In de Zwinstreek, op het grondgebied Brugge, Damme en Knokke-Heist, zijn er nog verschillende van deze middeleeuwse dijken in het landschap zichtbaar: de Evendijk, de Bloedlozendijk en de Romboutswervedijk (11de en 12de eeuw), de Graaf Jansdijk (15de eeuw), de Hazegraspolderdijk (1784). Deze oude dijken bieden mogelijkheden voor natuurontwikkeling, natuurverbinding en zachte recreatie. Het Dijkenplan voor de Zwinstreek uit 2003 beschrijft deze mogelijkheden. Nu werkt de Provincie samen met de betrokken gemeente- en polderbesturen, landbouwers en particuliere grondeigenaars aan concrete acties zoals ecologisch dijkbeheer, dijkherstel en beplanting.

Forten en linies

De Zwinstreek roept eerder groen en rust op, dan oorlogsgeweld. Toch was het ooit anders. Het gebied was gedurende de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) en de Spaanse Successieoorlog (1702-1713) het strijdtonel voor de heerschappij van de Lage Landen. Staatse, Spaanse en Franse troepen legden toen forten en verdedigingslinies aan, en versterkten de steden. Tussen Brugge, Knokke en Antwerpen richtte men in het grensgebied ruim 160 grote verdedigingswerken op. Bij de Vrede van Münster in 1648 werd de grens bepaald tussen de vrijgevochten Lage Landen en het Spaanse rijk. Na enkele aanpassingen werd die ook de huidige grens tussen Nederland en Vlaanderen.

In het grensoverschrijdende programma voor de Staats-Spaanse linies werden de meeste sites in dit gebied geïnventariseerd en via publicaties ontsloten. Met verschillende opeenvolgende Interreg-projecten werkt de Provincie eraan om deze elementen als landschapsparels en betekenisvolle stopplaatsen langs het recreatieve fietsnetwerk weer op de kaart te zetten.

Momenteel worden in het Interreg IVA-project Forten en Linies in Grensbreed Perspectief met de andere betrokken linies, de Zuiderwaterlinie Noord-Brabant en de twee fortengordels rond Antwerpen, een aantal gemeenschappelijke projecten op poten gezet. Zo werd een vermarktingsstudie uitgevoerd, worden er informatie kiosken ontwikkeld, werd een eerste Fortennacht georganiseerd en twee internationale congressen. De vijf Provincies maken samen ook een 'grensbrede' recreatieve kaart, strips, educatieve pakketten en mobiele tentoonstellingshoekjes die op diverse publieke plaatsen kunnen worden ingezet.

Voor Damme wordt een herwaarderingsplan opgemaakt voor de volledige stad en stadsomwalling. Door de opmaak van dit plan zullen beheerders en bewoners in het gebied ook van subsidiemogelijkheden gebruik kunnen maken. Een infokiosk zal het onthaal bij het onlangs gerestaureerde gedeelte van de stadswallen, de Oude Schaapskooi, verbeteren. In Oostkerke wordt het Verbrand Fort gerestaureerd, en komt er ook een infokiosk, net als in Knokke-Heist nabij het Nieuwe Hazegrasfort, waar zich restanten bevinden van honderden jaren militaire geschiedenis. Daarnaast zal voor de Cantelmolinie een inrichtingsplan gemaakt worden. Gedeelten van het Fort Sint-Donaas worden opnieuw beter in het landschap gevisualiseerd. In Koolkerke wordt het Fort van Beieren gedeeltelijk gerestaureerd en beter recreatief ontsloten. Bij diverse verdedigingswerken in de hele Zwinstreek komen er informatievoorzieningen. Samen met de Provincie Zeeland zal er ook een gethematiseerde wandelroute ontwikkeld worden over de forten en linies in de streek. Een mooie spin-off van het project is nog het bezoekerscentrum Huyze De Grote Sterre in Damme dat, naast een module over de Staats-Spaanse linies, ook een volledige face-lift krijgt.

*Een Suske en Wiske-album gaf in 2011 meer bekendheid aan de verdedigingswerken in de grensstreek.
© 2011 Standaard Uitgeverij / WPG Uitgevers België nv*

LEEFBARE HAVEN ZEEBRUGGE

De haven van Zeebrugge heeft een enorme impact op haar omgeving. Uiteraard is de aanwezigheid van haven van Zeebrugge ook een enorme troef voor de regio: werkgelegenheid, uitstraling en economische return zijn veel waard. Maar Lissewege, Zwankendamme, Dudzele en Zeebrugge zijn kleine dorpen die dagelijks te maken hebben met neveneffecten van de nabije zeehaven: geluidsoverlast, visuele hinder en mobiliteitsproblemen. Daarom stelde de Vlaamse overheid een Strategisch Plan op voor de haven van Zeebrugge. Dat plan beschrijft de gewenste infrastructurele uitbouw en de verbeterde ontsluiting van de haven om de competitiviteit van Zeebrugge te waarborgen. In dat kader zijn verschillende grootschalige infrastructuurwerken gepland, zowel via de weg, het spoor als het water. Dergelijke infrastructuurwerken hebben een grote impact op de onmiddellijke omgeving van de haven. Tegelijk zal de verkeersafwikkeling van het haventransport verbeteren én worden jarenoude knelpunten op het vlak van leefbaarheid aangepakt. Bovendien recreëren heel wat mensen in de buurt van de haven. In het Strategisch Plan zijn daarom verschillende flankerende maatregelen voorgesteld die moeten bijdragen aan de verbetering van de leefkwaliteit van de onmiddellijke havenomgeving. Op basis van deze maatregelen engageerde de Provincie zich samen met stad Brugge, MBZ, de gemeente Knokke-Heist en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) in een koepelprogramma 'Leefbare Haven Zeebrugge'. Tussen 2005 en 2011 werkten de partners aan een tiental acties om de leefbaarheid en toegankelijkheid van het gebied te verbeteren, met steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) in het kader van het Doelstelling 2-programma. De landschappelijke integratie van de haven, de communicatie van de verdere ontwikkelingen rond de haven en de realisatie van het Masterplan Fiets zijn aandachtspunten voor verdere samenwerking. Het vervolgtraject focust op drie assen: omgevingskwaliteit en leefbaarheid, communicatie en kennisuitwisseling, en mobiliteit.

Een container-uitkijkpost op de Zweedse Kaai in Zeebrugge brengt mens en haven dichter bij elkaar.

OUDLANDPOLDER

De Oudlandpolder is het gebied tussen Brugge, Oostende en Blankenberge: twee havens, een drukke kustlijn, en veel kleine dorpen. De gemeentebesturen van Blankenberge, De Haan en Zuienkerke en de Provincie West Vlaanderen betrachten al sinds 1999 de open ruimte te behouden en toeristisch-recreatief te valoriseren. Ze werken hiervoor ook actief samen met Natuurpunt, de Landelijke Gilden, de Nieuwe Polder van Blankenberge, de Vlaamse Wandel- en Joggingliga en de plaatselijke Heemkundige Kring. De betrokkenheid van deze partners is een sterkte. Momenteel onderzoeken we verdere erkenning van die samenwerking en uitbreiding van het programma richting Bredene.

De acties en projecten zijn gegroepeerd in zes thema's:

1. Recreatieve mobiliteit/trage wegen: fietsnetwerk, trage wegen, recreatieve productontwikkeling, bezoekersonthaal
2. Netwerk van be-klei-vende natuur: natuurgebieden, natuurverbindingen, ecologische infrastructuur, soortenbeleid, agrarisch natuurbeleid, doelgroepenbeleid
3. Beeldig polderlandschap: landschapsplannen, storende constructies, stedenbouwkundige verordening groen, donkerte en lichthinder
4. Mooie polderdorpen: dorpsontwikkelingsstrategie
5. Interactief beleid en geïntegreerd samenwerken: samenwerkingsverband, communicatie, educatie
6. Samenwerking met partners aan de rand: fietsnetwerk, trage wegen, bezoekersonthaal, natuurverbindingen, ecologische infrastructuur

Landschapsplan Blankenbergse Dijk

De Blankenbergse Dijk of de Gentele is een oude dijk die Sint-Pieters-op-den-Dijk (Brugge) verbindt met Zuienkerke en Uitkerke (Blankenberge). Deze dijk is één van de belangrijke oude dijken in de Oudlandpolder en werd geselecteerd in het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan als een ecologische infrastructuur van bovenlokaal belang. De dijk heeft ontwikkelingskansen voor natuur, landschap en beeldkwaliteit. In het kader van het project 'Landschapsplan Blankenbergse Dijk' ontwikkelt de Provincie over dit landschapselement een concrete uitvoeringsgerichte visie en actieplan.

Eén van de acties uit het landschapsplan voor de Blankenbergse Dijk is de aanleg van amfibietunnels. In het voorjaar trekken padden, kikkers en salamanders naar hun voortplantingsplaatsen. Ook aan de Blankenbergse Dijk is een trekroute, waar vrijwilligers al jaren een overzetactie organiseren, om zo het aantal verkeersslachtoffers onder deze dieren te beperken. Met de heraanleg van het wegdek van de Blankenbergse Dijk door de Stad Blankenberge werd ervoor geopteerd om hier enkele amfibietunnels te realiseren. Op die manier worden amfibieën onder het wegdek geloodst, hetgeen hun overlevingskansen verhoogt en vele uren vrijwilligerswerk bespaart. De Provincie engageerde zich hiervoor en vond voor dit pilootproject de nodige financiering in het Europese project SOLABIO.

Trage mobiliteit

Trage wegen staan beleidsmatig in de kijker. Door de jaren heen verdwenen de oude voet- en wandelwegen die de lokale gemeenschap gebruikten. Deze wandelwegen hadden een functie voor de verplaatsing tussen woning en kerk, tussen woning en markt, of verbonden gewoon twee vestigingsplaatsen, gehuchten of dorpen. Een aantal paden evolueerde naar grotere wegen, andere bleven als onverharde weg bestaan. Vele van deze wegen verloren hun eigenlijke functie en zijn nu niet meer te zien in het landschap. De verdere ontwikkeling van de mogelijkheden voor wandelrecreatie biedt perspectieven om deze oude wegen een nieuwe functie te geven. Zo kunnen de oude paden opnieuw worden opgesteld als wandelpad of als onderdeel van een fietstraject. Daarnaast is recreatie ook een hefboom om een bermbeheer te voeren of om voorzieningen voor landschapsbeleving, onthaal op de boerderij of natuurbeleving in te richten.

De mogelijkheden om te wandelen in de Oudlandpolder zijn momenteel beperkt. Toch liggen er vanuit de dorpen in de polders of vanuit de kust een pak kansen om deze mogelijkheden uit te breiden. Een netwerk van wandelroutes of een heus wandelnetwerk kan op basis van de vroegere wegen en de huidige routes ontwikkeld worden. Een deel van deze trage wegen werd al geselecteerd in het kader van het recreatieve fietsknooppuntennetwerk voor het Brugse Ommeland en ligt dus ook in het projectgebied. Daarnaast is het belangrijk dat ook trage wegen als erfgoed bewaard blijven of dienst kunnen doen als natuurverbindingselement, vooral in de omgeving van de Meetkerkse Moeren en van de poel Vlissegem.

Het Interreg IVA-project Accessing the Countryside (2010-2013) wil samen met organisaties in het Engelse East Sussex de toegankelijkheid van die wegels verbeteren, en in één trek hun natuurwaarde verhogen. In de Oudlandpolder werd een inventaris opgemaakt van alle oude buurtwegen en hun actuele toestand op het terrein. Deze ervaringen waren ook erg bruikbaar voor de digitalisatieopdracht die de Provincie voor heel West-Vlaanderen laat uitvoeren, waarbij duizenden oude atlaskaarten worden gedigitaliseerd. Samen met de gemeente De Haan wordt een gemeentelijke visie op de trage wegen ontwikkeld. De toekomst van elf mogelijke trajecten in het gebied wordt onderzocht. Met de gemeente Zuienkerke wordt een wandel- en fietscircuit tussen de dorpen Meetkerke, Houtave en Zuienkerke voorbereid. De Stad Blankenberge onderzoekt samen met lokale organisaties de kansen om oude trage wegen te herwaarderen. Op basis van de ervaringen in de Oudlandpolder is ook ondersteunend materiaal aangemaakt voor andere gemeenten: regelgeving, stappenplan voor een herwaarderingsplan, actieplannen, voorbeeldbrieven.

Sinds 2002 werkt de Vlaamse Landmaatschappij ook met functietoekenningsplannen om het gebruik van landbouwwegen te reorganiseren. Via bovengemeentelijke afstemming en lokale mobiliteitsfora worden de functies van die wegen afgewogen, om vervolgens over te gaan tot inrichting ervan, via bijvoorbeeld tractorsluizen, harde of zachte wegbedekking en parkeermogelijkheden met onthaalinfrastructuur, zoals in Meetkerke. Een dergelijk plan werd ook al opgemaakt binnen de ruimere omgeving van de Oudlandpolder en ligt klaar ter uitvoering door de betrokken instanties, waaronder de Provincie en de gemeenten.

Lichthinder

In de Oudlandpolder is er 's nachts heel wat hinderlijke verlichting, vooral van buiten het gebied: de haven, omliggende industriezones en de kuststrook. Omdat zo iets zowel mensen als natuur ontregelt, gaf de Provincie in 2006 een onderzoeksopdracht aan het Platform Lichthinder vzw, dat daarvoor samenwerkte met de Bond Beter Leefmilieu. Voor de inventarisatie van de lichthinderbronnen in het Oudlandpoldergebied werden vrijwilligers opgeleid en ingezet. Voor de inventarisatie van 'de randen' werd een specifieke techniek gebruikt, waarbij ondermeer de hoeveelheid afstraling van verlichting met de computer werd gemeten uit de analyse van digitale foto's. Het kennisplatform komt verder samen, en startte in december 2011 met een 'lichtopleiding'.

HOUTLAND EN BULSKAMPVELD

Het grootste deel van de zandstreek van het Brugse Ommeland heeft zich historisch ontwikkeld als een veldgebied, wat wil zeggen dat er van oudsher een afwisseling in bodemgebruik was tussen landbouw en bosbouw. Op het grondgebied van Wingene, Beernem, Oostkamp, Aalter en Ruiselede bevindt zich het grootste aaneengesloten complex van bos-en heidegebied in West- en Oost-Vlaanderen, met als kern Bulskampveld.

Het gebied heeft een sterke cultuurhistorische identiteit. Naast gave cultuurlandschappen is er ook heel wat bouwkundig erfgoed zoals kasteeldomeinen aanwezig en vind je er kleinschalige landbouwlanschappen en voormalige heidegebieden. Het versterken van deze identiteit en de opportuniteiten die dit biedt, vormen de basis van de samenwerking in deze regio.

Samenwerking met Regionaal Landschap Houtland

Het Regionaal Landschap Houtland is een uitgelezen partner om te werken aan de zorg voor het landschap en het behoud en de versterking van natuurwaarden in de streek. De Provincie staat dan ook in voor een aanzienlijke structurele subsidie aan het RLHoutland om mee uitvoering te geven aan haar beleid op vlak van natuur en landschap, natuureducatie en natuurgerichte recreatie in het Houtland. Voor specifieke projecten krijgt het Regionaal Landschap bovendien bijkomende financiering.

Landschapspark Bulskampveld

Het historische Bulskampveld is vandaag een lappendeken van gronden met bestemming natuurgebied, bosgebied en landschappelijk waardevol agrarisch gebied, die door verschillende publieke en private eigenaars worden beheerd. Om de landschappelijke eenheid van het gebied te versterken en het als een recreatief bestemmingsgebied te promoten, werd het 'Landschapspark Bulskampveld' boven de doopvont gehouden. De Provincie, de VLM, ANB en Westtoer ontwikkelden samen een huisstijl. Op basis van een recreatieve gebiedsvisie wordt in het kader van landinrichting de recreatieve onthaalinfrastructuur opgewaardeerd.

Middenin het provinciedomein Lippensgoed-Bulskampveld biedt het neogotische kasteel onderdak aan het Bezoekerscentrum Bulskampveld. Het vormt de educatieve toegangspoort tot het domein en is een oriëntatiepunt voor de bezoekers aan het ruimere Landschapspark Bulskampveld en het Houtland. Voor het provinciaal domein werd een harmonisch parkbeheerplan ontworpen en de werking van het natuur- en streekbezoekerscentrum versterkt.

Landinrichtingsproject Brugse Veldzone

In 2005 werd gestart met het landinrichtingsproject Brugse Veldzone, een samenwerking met de Vlaamse Landmaatschappij die focust op vier deelgebieden. Het probeert een antwoord te bieden op de uitdagingen van die economisch, landschappelijk en ecologisch waardevolle gebieden.

- Het inrichtingsproject Randstedelijk Gebied Brugge zal het open landschap in de rand van Brugge kwaliteitsvol inrichten, zodat een economische en maatschappelijke meerwaarde ontstaat.
- Het project Mobiliteitsas Gent-Brugge-Zeebrugge wil de effecten van de grote verbindingswegen, spoorwegen en kanalen op landbouw, natuur, recreatie en landschap milderen en knelpunten oplossen.
- In het project Bulskampveld gaat de aandacht naar het ontwikkelen van een regionaal landschapspark met een evenwicht tussen natuur en recreatie in een sterk en leefbaar veldlandschap.
- Het project Veldgebied Jabbeke-Wingene is gericht op het versterken van de landschappelijke, ecologische en recreatieve kwaliteiten van het voormalig veldgebied in combinatie met het landbouwgebruik en de plattelandseconomie.

Het programma is op 14 september 2007 door de Vlaamse regering goedgekeurd. Momenteel lopen er inrichtingsplannen voor de Groene Fietsgordel Brugge, Zwankendamme, MoubEEK-Vloethemveld, Nieuwenhove-Gruuthuyse, Wildenburg-Aanwijs, Hoeve Hangerijn. In 2011 werden drie inrichtingsplannen ter goedkeuring voorgelegd, nl. Sint-Amandus, Groenhove-Vrijgeweid en A11.

Afwegingskader voor het gebruik van kastelen en kasteeldomeinen

In de regio Brugge ligt een honderdtal kastelen, meestal met bijhorend kasteelpark. Deze kastelen en parken zijn grotendeels in private handen en niet toegankelijk voor het publiek. De kasteel-eigenaars worden geconfronteerd met een aantal problemen, die maken dat het niet altijd evident is om een landgoed te beheren. Zo zijn veel kastelen/kasteelparken volgens het Gewestplan gelegen in een bestemming natuur-, bos- of parkgebied, en is bijvoorbeeld uitbating als logeerplaats, beeldenpark, evenemententuin of congrescentrum niet mogelijk. De Provincie gaf daarom in 2010 de opdracht om een inventaris van alle kasteeldomeinen in de Brugse regio te maken, met inbegrip van hun juridische status. Dat gebeurde met het oog op de mogelijke ontwikkeling van een onderbouwde methodiek

om de gebruiksmogelijkheden van die domeinen af te wegen, zowel vanuit cultuurhistorisch, natuurlijk als economisch perspectief. Bij gebrek aan een dergelijk kader wordt momenteel pragmatisch ingegaan op vragen van lokale besturen en eigenaars, door de organisatie van een expertengroep, die ad hoc vanuit de betrokken bestuursniveaus wordt samengebracht.

Een inventaris van de feitelijke en juridische toestand van kastelen en kasteeldomeinen, zoals het Lippensgoed en het omringende domein Bulskampveld, vormt de basis voor beleidsadvies.

GROENE 62 EN HET ACHTERLAND VAN OOSTENDE

Tussen 1584 en 1810 gebruikte Oostende de oude polders in haar achterland als militaire inundatiezones, en als spoeldokken voor de haven, waardoor het landschap er sterk veranderde: meer doorsneden door kanalen en dijken, minder bebouwd in de vlaktes. De 19de-eeuwse spoorwegroutes rusten er op bermen hoog boven het landschap.

De Groene 62 is de eerste provinciale groene as die wordt heraangelegd. De werken startten in de loop van 2011. Dit feit werd aangegrepen om voor deze oude spoorwegbedding een Omgevingsplan op te maken. Doel van dit Omgevingsplan is om de as beter in de omgeving te integreren. Hiervoor is een doorgedreven samenwerking met de lokale besturen nodig. De Gebiedsgerichte Werking werkt sinds 2010 samen met de gemeenten om uit het Omgevingsplan die acties te filteren die voor omgeving en gebruikers een meerwaarde betekenen. Dit meerjarenplan is ook de perfecte aanleiding om andere relevante projecten met de lokale besturen te identificeren. Bilaterale samenwerking en financiële ondersteuning maken de bovenlokale rol van het provinciebestuur op maat van de gemeenten waar. Op het actieplan staan onder andere het overleg over de heraanleg van de doortocht van de Groene 62 in Snaaskerke (meerjarenplan), de aanleg van een missing link richting Stene op het grondgebied van Gistel, en de samenwerking met het Regionaal Landschap Houtland voor het opmaken van landschapspunten.

RANDSTEDELIJK GEBIED BRUGGE

In november 2010 ondertekenden 28 overheden en regionale organisaties een charter over de Groene Fietsgordel Brugge. Het initiatief daartoe ging uit van de Vlaamse Landmaatschappij in het kader van het landinrichtingsprogramma Brugse Veldzone. Het charter benadrukt de grote landschappelijke en economische waarde van de groenzones rond Brugge. De partners engageren zich om die te versterken en te ontsluiten met een kwalitatieve fietsgordel van 38 kilometer. Het wegwerken in het recreatieve netwerk van enkele cruciale missing links is een uitdaging, die ze gezamenlijk aangaan. Concrete plannen betreffen het aanleggen van de zogenaamde fietslinken, herstellen van fietsroutes, verhogen van natuurwaarden, aanbrengen van informatievoorzieningen, realiseren van onthaalinfrastructuur en werken aan medebeheer door landbouwers.

Groene Fietsgordel Brugge

In opdracht van de Provincie heeft Westtoer een studie uitgevoerd voor een 'Recreatieve Gebiedsvisie Brugse Rand'. De bedoeling van deze studie is de ontwikkeling van een bovenlokale visie op het vlak van recreatie. De studie liep samen met het landinrichtingsproject Brugse Rand, een inrichtingsproject dat in 2010 startte. Waar de landinrichting focust op de fietsroutes, biedt de recreatieve gebiedsvisie een kader voor de andere recreatievormen, naast het fietsen.

De Gebiedsgerichte Werking Brugge-Oostende gaat momenteel aan de slag met de aanbevelingen uit de studie. Met Stad Brugge, ANB, VLM en alle betrokken randgemeenten werden de prioriteiten besproken en werkbare actiepakketten voor de volgende jaren gedefinieerd. De grote uitdagingen liggen in de bundeling van krachten bij de uitbouw van de bovengemeentelijke groenkernen zoals Tillegem, Tudor, Beisbroek, Duivelsnest en Zevenkerken enerzijds en Ryckvelde, Assebroekse Meersen en Beverhoutsveld anderzijds. De uitbouw van het blauw-groene netwerk is al gestart. Tenslotte wordt meer werk gemaakt van nieuwe attractieve recreatieve producten om de Brugse Groene Rand als recreatiegebied op de kaart te zetten.

Chartreuse

In het uiterste zuiden van Brugge op de grens met Oostkamp en Zedelgem wordt het Chartreusegebied ontwikkeld. De verschillende projecten worden gerealiseerd op een zichtlocatie bij het knooppunt Brugge van de verkeersassen E40 en A17. De aard en omvang van de flankerende maatregelen op het vlak van mobiliteit en waterbeheersing zorgen voor heftige discussie.

Middenin het gebied kocht de Provincie in 2002 het Groot Magdalenagoed, een historisch en archeologisch belangrijke hoevesite. Er zijn sporen uit de Bronstijd, en de Kartuizerinnen ontwikkelden vanaf de 13de en 14de eeuw het omliggende gebied vanuit de twee omwalde en versterkte hoeven. De aankoop gebeurde voor de uitbouw van de werking van de vzw Unie-K. In het kader van het Interreg IVA-project Stro worden het zorgaanbod en de toeristisch-recreatieve uitbouw van de hoevesite begeleid door de vzw Groene Zorg, samen met Stad Brugge, en met de financiële steun van de Provincie.

Het gebied ligt ook op een scharnierpunt in de Brugse Groene Fietsgordel. Doorheen het gebied, dat op termijn landschappelijk versterkt wordt, zijn enkele fietsdoorsteken voorzien. De Provincie werkt zelf aan de fietsverbinding Loppem-Tillegem, met de financiële steun van het landinrichtingsproject Brugse Rand. In dit kader komt nabij het Groot Magdalenagoed een paardentherapiepad voor de bewoners van de Unie-K-campus.

Het burgemeestersoverleg, RESOC/SERR en de verschillende provinciale diensten werken samen aan de ontwikkeling van de regio. Op regelmatige tijdstippen worden dossiers uitgewisseld en is er een terugkoppeling van activiteiten. Het Streekhuis Kasteel Tillegem zorgt voor een huisvesting van de meeste van die partners, waarbij door bilaterale contacten de agenda's op elkaar kunnen worden afgestemd.

RESOC

Het Regionaal Economisch-Sociaal Overleg Comité (RESOC) vormt de overlegtafel op streekniveau voor vragen over ruimte en steun aan ondernemingen en over werkgelegenheid. Het is samengesteld uit acht vertegenwoordigers van de werknemersorganisatie, acht van de werkgeversorganisaties en acht van de gemeenten en de Provincie. Het RESOC heeft als doel het opstellen van een strategische visie op de sociaaleconomische ontwikkeling van de streek. Deze visie wordt telkens voor zes jaar opgemaakt, het zgn. Streekpact. De betrokkenheid van de voornaamste spelers, moet zorgen voor een breed maatschappelijk draagvlak van de voorstellen. Daarnaast vormt het RESOC ook het adviesorgaan inzake sociaaleconomische materies waarop de Vlaamse Gemeenschap, de steden en gemeenten en het provinciebestuur een beroep kunnen doen.

De vier krachtlijnen van het Streekpact 2006-2012 van het **RESOC Brugge** zijn:

1. Economie (betere ontsluiting, meer kwaliteitsvolle bedrijfsinfrastructuur en beter ondernemersklimaat)
2. Opleiding en arbeidsmarkt (versterken van onderwijs, betere afstemming tussen beide, arbeidskansen voor iedereen)
3. Cultuur en toerisme (uitbouw van culturele en toeristische activiteiten, geïntegreerde aanpak)
4. Verblijfskwaliteit (wonen voor iedereen, kwaliteit van woonkernen, erfgoed als troef)

Daarnaast werkt het RESOC Brugge verschillende regionale initiatieven uit over economie en arbeidsmarkt en een Trefpunt Zorg dat gefinancierd wordt door actoren uit zorg, overheid, bedrijven, onderwijs en middenveld. Bovendien is de haven van Zeebrugge voor het RESOC een belangrijke economische motor en werkingsprioriteit. RESOC Brugge heeft ook een opdracht gekregen vanuit het kabinet van Muylers om een permanent overleg te organiseren over het Chartreusedossier.

De partners in RESOC Brugge zijn:

- Provincie West-Vlaanderen
- De gemeenten en steden van het arrondissement Brugge
- Werkgeversorganisaties: Boerenbond, UNIZO, VOKA
- Werknemersorganisaties: ABVV, ACLVB, ACV
- Stakeholders (niet-stemgerechtigd): MBZ, POM West-Vlaanderen, Regionaal Overleg Derden, VDAB, West-Vlaamse Milieufederatie, Westtoer, Welzijnsraad regio Brugge, wvi.

Momenteel werkt het RESOC Brugge een nieuw streekpact uit, met o.a. enkele nieuwe thema's zoals de zorg economie.

Het **RESOC Oostende** werkt rond een aantal krachtlijnen, met nadruk op de eerste vier:

1. Uitbouwen van de infrastructuur voor het economische comfort (economische poorten, mobiliteitsinfrastructuur, bedrijfsterrinen)
2. Vernieuwen van de bestaande economische sectoren (landbouw, visserij, diversifiëren van industrie, niches ontwikkelen, toerisme inzetten, handel en zorg economie versterken)
3. Versterken van ondernemerschap (regionale economische cellen, meer communicatie tussen ondernemers)
4. Meer mensen aan het werk krijgen (voorkomen van jeugdwerkloosheid, meer sociale kansengroepen aan het werk, aanbod en vraag van de arbeidsmarkt, afstemmen onderwijs-arbeidsmarkt, levenslang leren)
5. Ontwikkelen van een imago voor de regio (troeven communiceren)
6. Scheppen van een aantrekkelijke, leefbare en kwaliteitsvolle regio (regionaal woonmarktbeleid, verhoogde verkeersveiligheid, kernversterkende projecten, versterken van recreatieve en culturele troeven)
7. Ondersteunen van efficiënt intergemeentelijk beleid

LANDINRICHTING

Landinrichting is een instrument van de Vlaamse Landmaatschappij, dat een antwoord kan bieden op de vraag hoe onze schaarse open ruimte in Vlaanderen op een weloverwogen en duurzame manier in te richten en te verbeteren. Naast ruilverkaveling, natuurinrichting en beheersovereenkomsten, biedt landinrichting een kader om met verschillende partners overleg te plegen, visies af te stemmen en keuzes te maken voor doelgerichte investeringen. De Provincie werkte de afgelopen jaren mee aan de realisatie van landinrichtingsprojecten in de Westhoek, en momenteel voornamelijk in de Brugse Veldzone.

De Provincie is vertegenwoordigd in de planbegeleidingsgroep van elk van deze programma's. Vanuit de dienst Gebiedsgerichte Werking wordt de afstemming met provinciaal beleid en uitvoering van specifieke projectonderdelen van deze programma's gecoördineerd.

BURGEMEESTERSOVERLEG

Het Burgemeestersoverleg regio Brugge is een vrijwillig samenwerkingsverband tussen de tien gemeenten van het arrondissement Brugge: Beernem, Blankenberge, Brugge, Damme, Jabbeke, Knokke-Heist, Oostkamp, Torhout, Zedelgem en Zuienkerke. Een stafmedewerker, aangesteld door wj, neemt het secretariaat van het burgemeestersoverleg op zich. Het burgemeestersoverleg is een

centraal overlegorgaan waar de tien burgemeesters tweemaandelijks bijeen komen om lokale en bovenlokale dossiers te bespreken. Naast de tien burgemeesters van de gemeenten uit de regio Brugge worden ook de streekgedeputeerden op het overleg uitgenodigd.

In de regio Oostende is recent een burgemeestersoverleg opgestart voor de zeven gemeenten van het arrondissement Oostende. Hier wordt de opvolging waargenomen door de RESOC-coördinator. De agenda heeft vooral betrekking op de bespreking van streekdossiers.

WELZIJSRAAD EN WELZIJNSCOMMISSIE

De Welzijnsraad regio Brugge (WrB) is een vzw met 124 leden, voorzieningen uit verschillende welzijnssectoren en lokale besturen. De WrB wil tegemoetkomen aan regionale welzijnsnoden door samenwerking tussen voorzieningen uit verschillende sectoren te stimuleren. Deze opdracht wordt verwezenlijkt via het verstrekken van informatie, het ondersteunen van samenwerking en overleg, het tijdelijk aanbieden van experimenteerterruimte en het bevorderen van overkoepelend sociaal beleid. Daarbij worden alle relevante private en publieke actoren betrokken. Momenteel werkt de raad vooral rond signaleren, opvoedingsondersteuning, cliëntoverleg, regionale/interprovinciale sociale kaart en wonen.

De Regionale Welzijnscommissie (RWC) Oostende telt 59 leden. De vier werkgroepen van de RWC overleggen over respectievelijk thuislozen, huisvesting, zorg voor personen met een handicap en zorg voor migranten. Naast de regionale afstemming van zorgaanbod, leidde dat recent tot gezamenlijke vorming aan jeugdwerkers, aanvullingen op de sociale kaart, het engagement van besturen in een woonbeleid met twintig speerpunten en winternachtopvang voor thuislozen.

OVERLEG OCMW-VOORZITTERS

Het overleg van de OCMW-voorzitters uit de regio Brugge-Oostende wordt momenteel ondersteund en getrokken door de gebiedswerker Welzijn/Leefbaarheid van de Provincie.

De coördinator van het burgemeestersoverleg van de regio Brugge is op deze vergaderingen aanwezig om enerzijds relevante feedback te geven aan de voorzitters en anderzijds knelpunten mee te kunnen nemen naar het burgemeestersoverleg.

GRENDOVERSCHRIJDENDE INTERBESTUURLIJKE INITIATIEVEN EN SAMENWERKINGSVORMEN

Grensoverschrijdende samenwerking is eigen aan een grensgebied. De regio Brugge-Oostende maakt deel uit van het grensoverschrijdend samenwerkingsverband Euregio Scheldemond. In Euregio Scheldemond wordt al sinds de jaren 1960 informeel samengewerkt, vooral rond de waterproblematiek, onderwijs en culturele uitwisseling. Vanaf 1989 kreeg de samenwerking tussen de

Provincies een meer gestructureerd karakter. Zo tekenden de gouverneurs van de Provincies West- en Oost-Vlaanderen en de Commissaris van de Koningin van Zeeland op 16 november 1989 een intentieverklaring voor grensoverschrijdende samenwerking. Er werd een Gemeenschappelijk Ontwikkelingsconcept uitgewerkt samen met een gemeenschappelijk actieprogramma. De intentieverklaring werd op 13 december 1993 bezegeld met de ondertekening van een Afsprakenregeling voor een interprovinciaal samenwerkingsverband. Bij deze gelegenheid werd ook de Scheldemondraad geïnstalleerd. Hierin zetelen de gouverneurs van West- en Oost-Vlaanderen, de Commissaris van de Koningin van Zeeland, de drie Euregio-gedeputeerden en negen provinciale statenleden en provincieraadsleden. Ook de gemeenten zijn vertegenwoordigd: per provincie door drie burgemeesters, schepenen of wethouders.

De grensregio met Zeeland kent een traditie van Vlaams-Nederlandse bestuurlijke samenwerking

Knokke-Heist en Damme werken sinds 2002 samen met de gemeenten Sluis (Zeeuws-Vlaanderen) en Sint Laureins en Maldegem (Oost-Vlaanderen). Het samenwerkingsverband is opgericht als een grensoverschrijdend openbaar lichaam, dat gemiddeld twee keer per jaar samenkomt om grensoverschrijdende gezamenlijke thema's aan te snijden. Deze gemeentelijke cluster noemt zich het GOS, Grensoverschrijdend Samenwerkingsverband. Voor grensoverschrijdend overleg in verband met toerisme en recreatie, richtten de GOS-gemeenten een aparte overlegstructuur op, namelijk het Zwinregio-overleg. Volgende thema's staan regelmatig op de agenda van het GOS zelf:

- ruimtelijke ordening (planconsultatie, bedrijventerreinen),
- milieu (waterkwaliteit- en -kwantiteitsbeheer, natuurbeheer, windmolenbeleid),
- veiligheid (grensoverschrijdende hulpverlening en uitwisseling van gemeentebestuur).

De GOS-gemeenten hebben in het kader van Interreg Vlaanderen-Nederland tal van Interregprojecten gerealiseerd. Het Interreg-programma Grensregio Vlaanderen-Nederland wordt door de Europese Unie vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) ondersteund. Voor dit grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma stelt Europa een budget van ruim 90 miljoen euro ter beschikking. Met de aanvullende steun van onder meer de betrokken nationale overheden en Provincies, betekent de uitvoering van het programma een forse investeringsimpuls voor Vlaanderen en Zuid-Nederland. Doel is om door middel van op uitvoering gerichte grensoverschrijdende initiatieven bij te dragen aan de duurzame sociaaleconomische ontwikkeling van de hele grensregio.

In Interreg III waren er zeven projecten met betrokkenheid van Knokke-Heist of Damme, waarin werd samengewerkt met de gemeente Sluis. In Interreg IV lopen twee projecten in deze regio, waarvan de Provincie West-Vlaanderen als trekker optreedt. Het gaat om het Zwinproject REECZ en het project Forten en Linies in Grensbreed Perspectief.

Waarheen met de regio?

Dit cahier geeft een overzicht van de provinciale gebiedsgerichte inzet in de regio. Uit deze lezing blijkt dat de regio veel dynamiek genereert, maar ook dat de samenhang wat ontbreekt. Dit heeft ongetwijfeld te maken met de bestuurlijke tweedeling in een regio Oostende en een regio Brugge, wat o.m. leidde tot aparte overlegtafels, zowel bestuurlijk als op vlak van sociaaleconomisch beleid en welzijn... Daarnaast wordt de kust geconfronteerd met heel specifieke uitdagingen op vlak van kustverdediging en -veiligheid, toerisme, vergrijzing... Er is weinig traditie van streekgerichte samenwerking. Beide centrumsteden zijn behoorlijk op zichzelf gericht.

Nochtans liggen daar, naar analogie met andere West-Vlaamse regio's, wel kansen. Een betere samenwerking tussen de twee centrumsteden en hun omgeving kan de bestaande troeven versterken en wegen op het Vlaamse beleid. Er zijn genoeg gedeelde aanknopingspunten: een dichtbevolkte regio met een groene omgeving, de aanwezigheid van belangrijke logistieke poorten, een uitgebreid mobiliteitsnet, het belang van zorg als toekomstgerichte sector, een regio met een zeer uitgebreid toeristisch-recreatief aanbod. Voldoende elementen voor de ontwikkeling van een duurzame streekagenda.

Dat is geen taak voor de Provincie alleen. Als bovenlokale partner kan de Provincie, samen met de lokale besturen en andere streekpartners, wel mee de kar trekken rond verschillende thema's en de gebiedsgerichte samenwerking bevorderen. De Provincie trekt, ondersteunt, flankeert of coördineert, door bijvoorbeeld projecten te makelen of visies en methodieken te ontwikkelen. Voor een groot aantal thema's kan dat overigens binnen de bestaande overlegorganen. Een willekeurige greep:

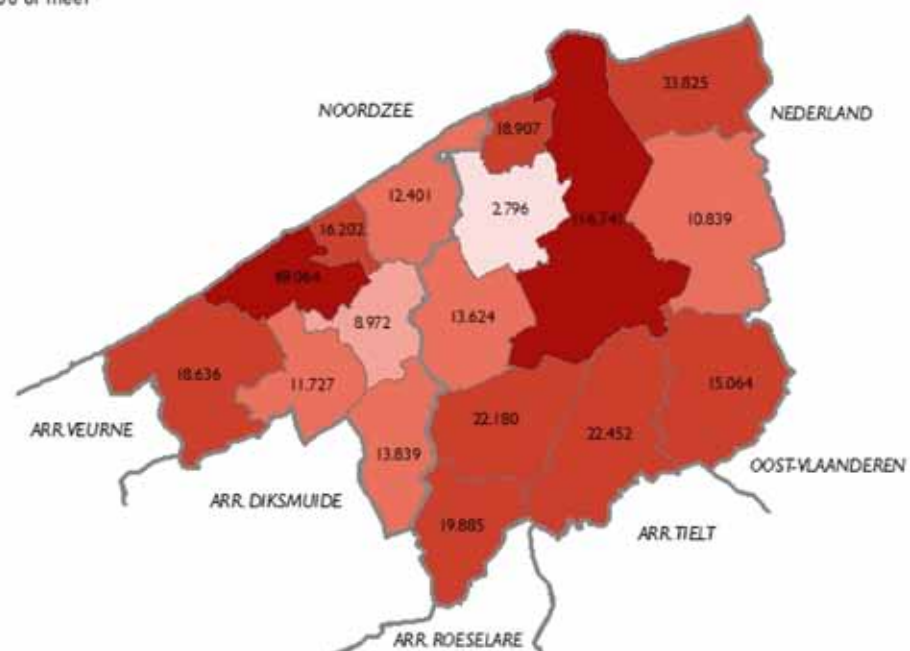
- In beide regio's worden verschillende infrastructuurdossiers uitgewerkt om de mobiliteit over de weg, het spoor en het water gevoelig te verbeteren. Het zou een belangrijke ambitie moeten zijn om een meer duurzame *modal shift* te realiseren, door die infrastructuurwerken maximaal in te bedden in hun ecologische en maatschappelijke omgeving, door de betrokkenheid van bewoners en andere stakeholders in de procesvoering te integreren en desgevallend compenserende maatregelen te nemen om de leefbaarheid te verzekeren.
- De landschappelijke omgeving van Brugge en Oostende biedt in eerste instantie ademruimte voor de eigen bewoners, maar kan uitgroeien tot een kwalitatief recreatief bestemmingsgebied voor de recreant en toerist. Initiatieven in de Zwinstreek, de Oudlandpolder en het Brugse Randstedelijk Gebied kunnen daartoe als inspiratie dienen.
- Eén op vijf werknemers in de regio werkt in de zorgsector. Heel wat actoren uit het bedrijfsleven en kenniscentra zijn actief rond innovatie in die sector, met positieve spin-offs op vlak van tewerkstelling. Maar ook in de zorgsector zelf moeten vernieuwende initiatieven worden ontwikkeld om tegemoet te komen aan de eisen van een toekomstige zorgzame samenleving.
- De aan gang zijnde regioscreening die de intergemeentelijke en bovenlokale samenwerkingsverbanden in de regio in kaart brengt, biedt ongetwijfeld aanknopingspunten voor de gemeenten, de Provincie en andere (semi-) publieke en private instanties om na te denken over een optimale bestuurlijke organisatie in de regio, zowel op vlak van democratische legitimiteit als inzake efficiënt beheer.

Of deze, dan wel andere thema's een regionale agenda zullen bepalen, is voorwerp van een strategische denkoefening. Dit overzicht is daar alvast een aanzet toe.

ALGEMENE GEGEVENS

Totale bevolking, 1/1/2010

Minimum: Zuienkerke	2.796
Maximum: Brugge	116.741

West-Vlaanderen:	1.159.366
Vlaams Gewest:	6.251.983
België:	10.839.905

Bron: FOD Economie (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie), Rijksregister.
Verwerking: Afdeling Data Studie en Advies, POMWest-Vlaanderen.

Aantal inwoners in regio Brugge, 1/1/2011

Arrondissement	Gemeente	Deelgemeente	Totaal
Arr. Brugge	BEERNEM	Beernem	7.302
		Niet gekend	205
		OEDELEM	5.832
		SINT-JORIS	1.875
		Totaal Beernem	15.214
	BLANKENBERGE	Blankenberge	11.481
		Niet gekend	4
		UITKERKE	7.572
		Totaal Blankenberge	19.057
		BRUGGE	ASSEBROEK
	Brugge		36.471
	DUDZELE		2.480
	KOOLKERKE		3.379
	LISSEWEGE (& ZEEBRUGGE)		7.040
	Niet gekend		406
	SINT-ANDRIES		19.361
	SINT-KRUIS		15.980
	SINT-MICHIELS		12.102
	Totaal Brugge		116.442
	DAMME	AFDELING 2 - SINT-KRUIS	448
		Damme	813
		LAPSCHURE	360
		MOERKERKE	3.305
		Niet gekend	53
		OOSTKERKE + HOEKE	660
		SIJSELE	5.217
		Totaal Damme	10.856
JABBEKE		Jabbeke	4.576
		Niet gekend	4
	SNELLESEM	1.720	
	STALHILLE	666	
	VARSNARE	5.020	
	ZERKEGEM	1.696	
Totaal Jabbeke	13.682		
KNOKKE-HEIST	HEIST	12.968	
	KNOKKE	15.261	
	Niet gekend	46	
	RAMSKAPELLE	743	
	WESTKAPELLE	4.926	
Totaal Knokke-heist	33.944		

	OOSTKAMP	HERTSBERGE	1.732
		Niet gekend	654
		Oostkamp	12.803
		RUDDERVOORDE	5.515
		WAARDAMME	1.809
	Totaal Oostkamp		22.513
	TORHOUT	Niet gekend	285
		Torhout	18.181
		WIJNENDALE	1.490
	Totaal Torhout		19.956
	ZEDELGEM	AARTRIJKE	4.660
		LOPPEM	5.017
		Niet gekend	546
		VELDEGEM	4.793
		Zedelgem	7.328
	Totaal Zedelgem		22.344
	ZUIENKERKE	HOUTAVE	442
		MEETKERKE	403
		Niet gekend	10
		NIEUWMUNSTER	478
		ZUIENKERKE	1.431
	Totaal Zuienkerke		2.764
Totaal Arr. Brugge			276.772

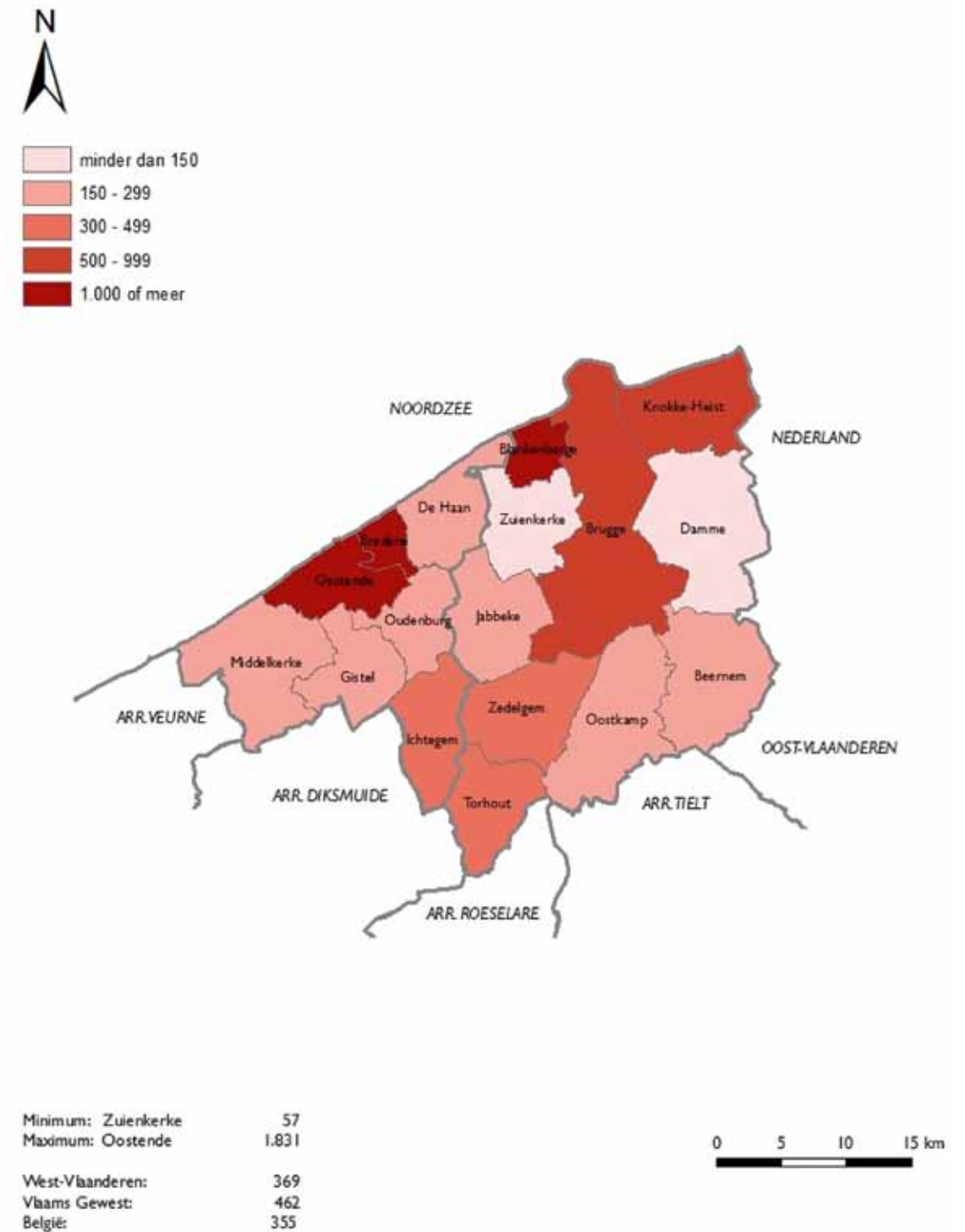
Bron: Bevolkingskubussen Provincie West-Vlaanderen o.b.v. Rijksregister, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Aantal inwoners in regio Oostende, 1/1/2011

Arrondissement	Gemeente	Deelgemeente	Totaal		
Arr. Oostende	BREDENE	Bredene	16.300		
		Niet gekend	34		
	Totaal Bredene		16.334		
	DE HAAN	KLEMSKERKE	6.326		
		Niet gekend	28		
		VLISSEGEM	2.148		
		WENDUINE	4.000		
		Totaal De Haan		12.502	
GISTEL	GISTEL	Gistel	8.592		
		MOERE	1.194		
		Niet gekend	93		
		SNAASKERKE	1.289		
		ZEVEKOTE	613		
Totaal Gistel		11.781			
ICHTEGEM	BEKEGEM	BEKEGEM	1.087		
		EERNEGEM	6.633		
		ICHTEGEM	5.842		
		Niet gekend	298		
Totaal Ichtegem		13.860			
MIDDELKERKE	LEFFINGE	LEFFINGE	2.354		
		LOMBARDSIJDE	1.382		
		MANNEKENSVERE	249		
		Middelkerke	6.978		
		Niet gekend	399		
		SCHORE	210		
		SINT-PIETERS-KAPELLE	221		
		SLIJPE	1.004		
		WESTENDE	5.226		
		WILSKERKE	852		
		Totaal Middelkerke		18.875	
		OOSTENDE	OOSTENDE	Niet gekend	3
				NIEUWE KOERSWIJK	11.804
Oostende	33.149				
OOSTENDE - STENE	9.678				
OOSTENDE ZANDVOORDE	3.485				
STENE - DORP	5.362				
VOORHAVEN	6.060				
Totaal Oostende		69.541			
OUDENBURG	ETTELGEM	ETTELGEM	1.141		
		Niet gekend	73		
		Oudenburg	4.650		
		ROKSEM	1.504		
	WESTKERKE	1.671			
Totaal Oudenburg		9.039			
Totaal Arr. Oostende		151.932			

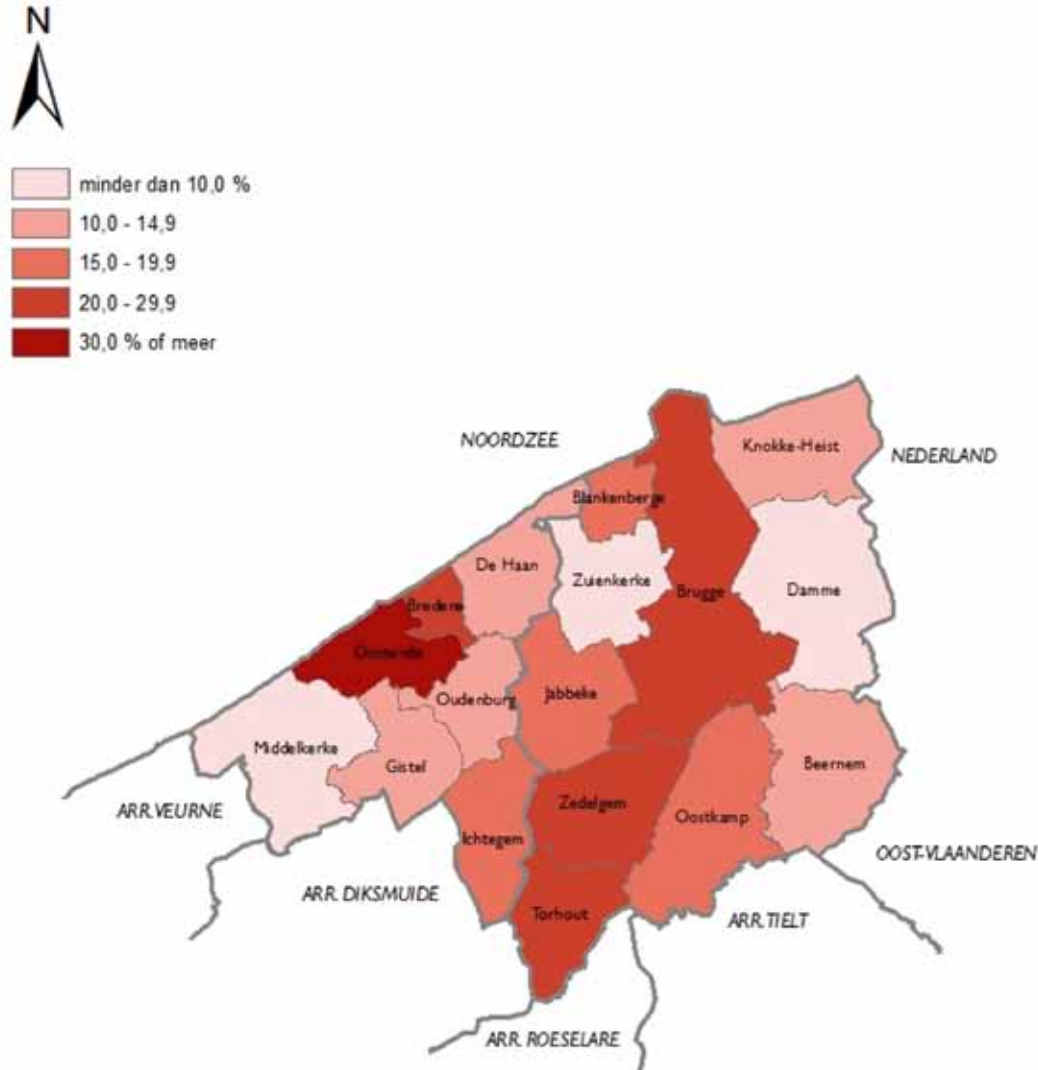
Bron: Bevolkingskubussen Provincie West-Vlaanderen o.b.v. Rijksregister, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Bevolkingsdichtheid, 1/1/2010

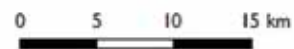

Bron: FOD Economie (Algemene Directie Statistiek en economische Informatie), Rijksregister. Verwerking: Afdeling Data, Studie en Advies, POM West-Vlaanderen.

Bebouwingsdichtheid, 1/1/2010

Minimum: Zuienkerke 4,9 %
 Maximum: Oostende 30,6 %
 West-Vlaanderen: 16,3 %
 Vlaams Gewest: 18,2 %

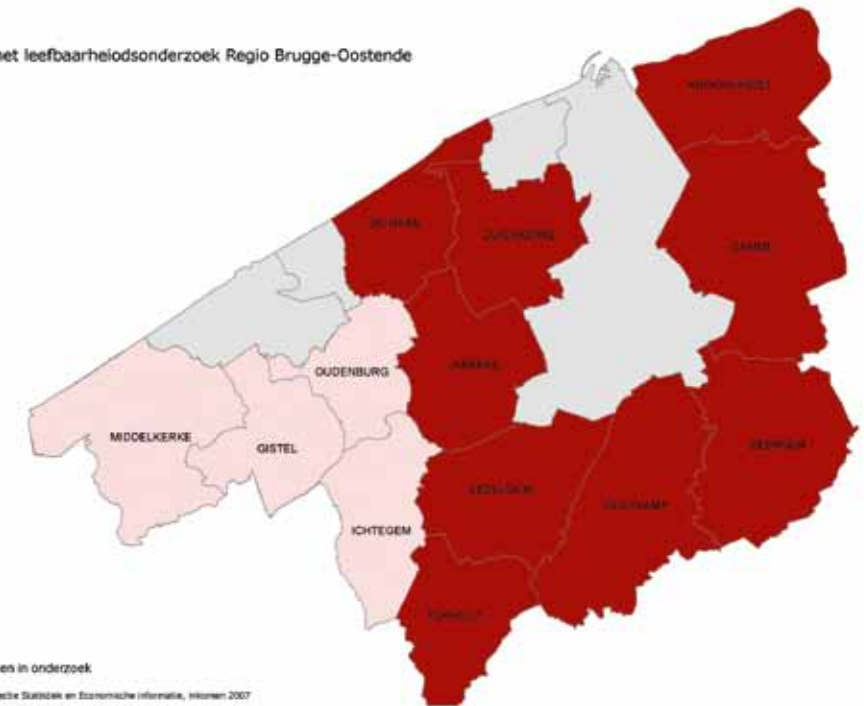
Bron: FOD Economie (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie).
 Verwerking: Afdeling Data, Studie en Advies, POM West-Vlaanderen.

LEEFBAARHEIDSGEGEVENS

Welvaartsgegevens

Welvaart

Opgemaakt i.h.k.v. het leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende April, 2009

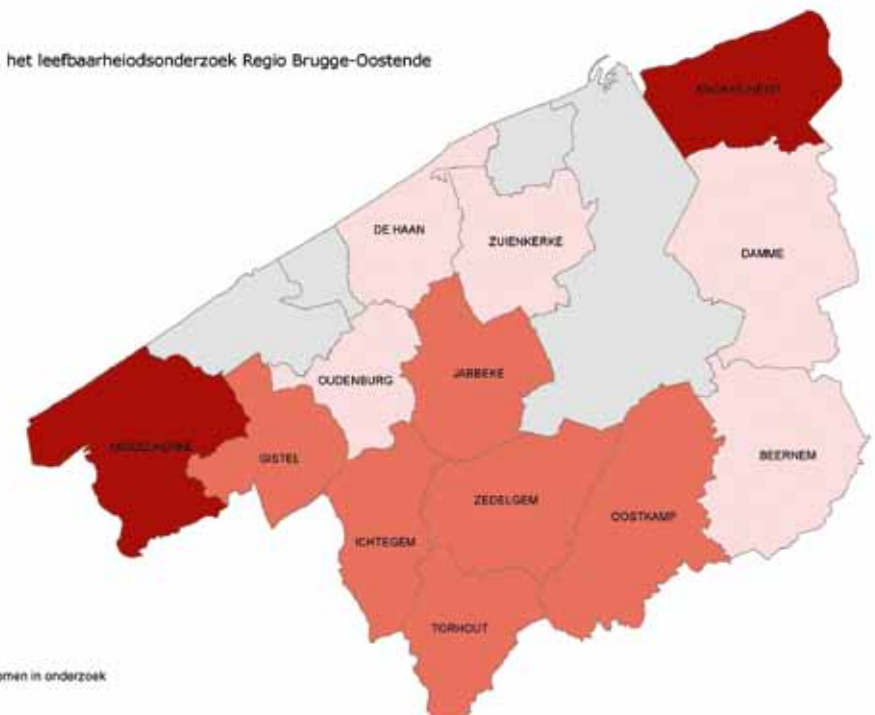

Welvaartsindex
 92,06 - 100,00
 100,01 - 132,22
 Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: F.O.D. Economie-Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Inkomens 2007

Welvaart

Opgemaakt i.h.k.v. het leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende April, 2009

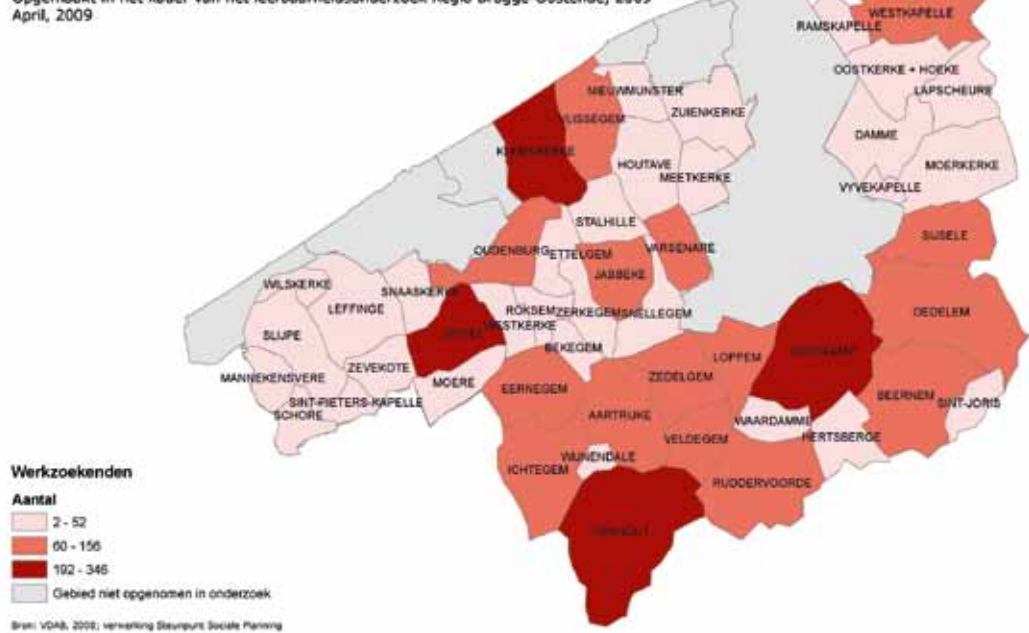
Aantal leefloners
 3 - 20
 26 - 42
 84 - 94
 Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: Lokale Statistiek, 2007

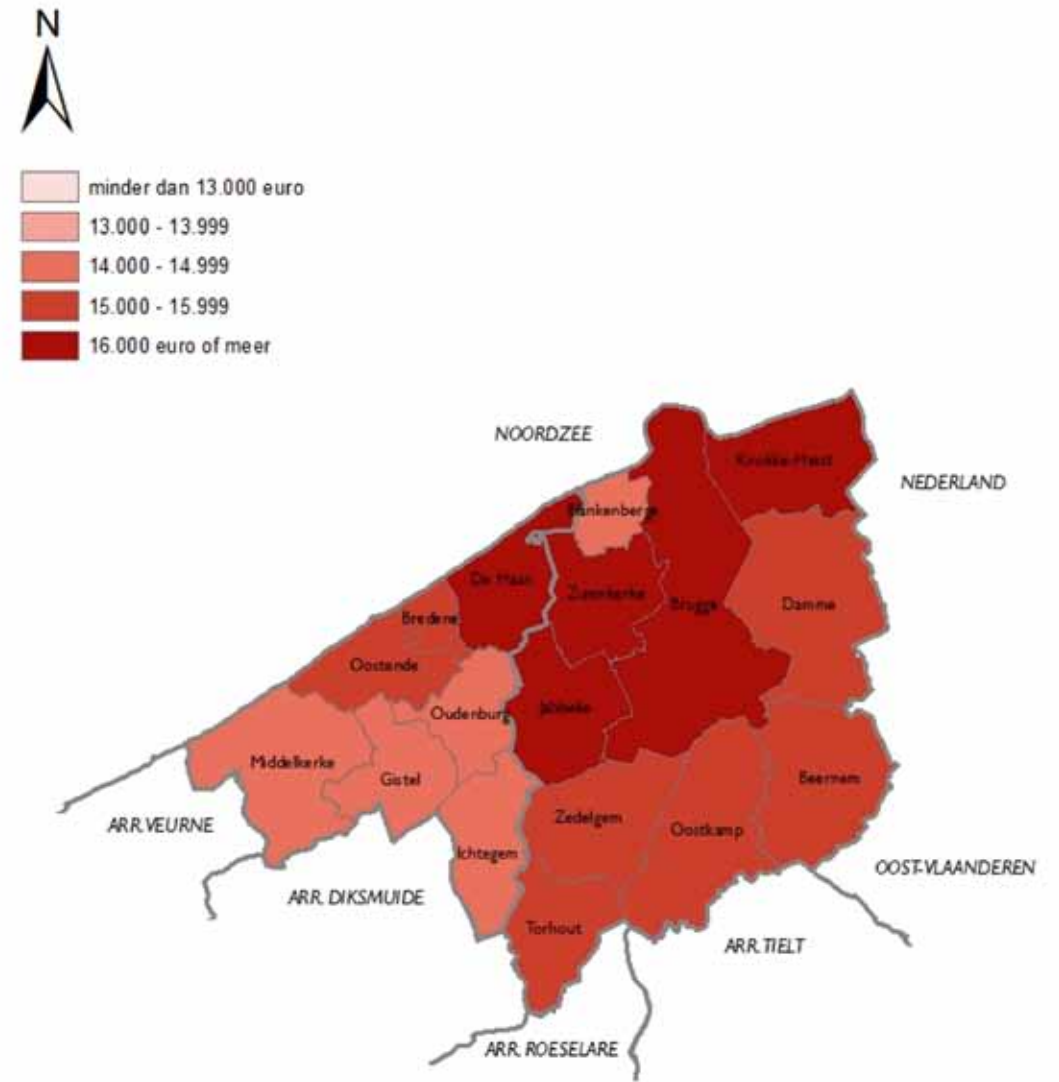

Werkzoekenden

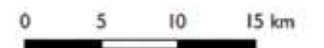
Opgemaakt in het kader van het leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende, 2009
 April, 2009

Belastbaar inkomen per inwoner (inkomen 2008, aanslagjaar 2009)

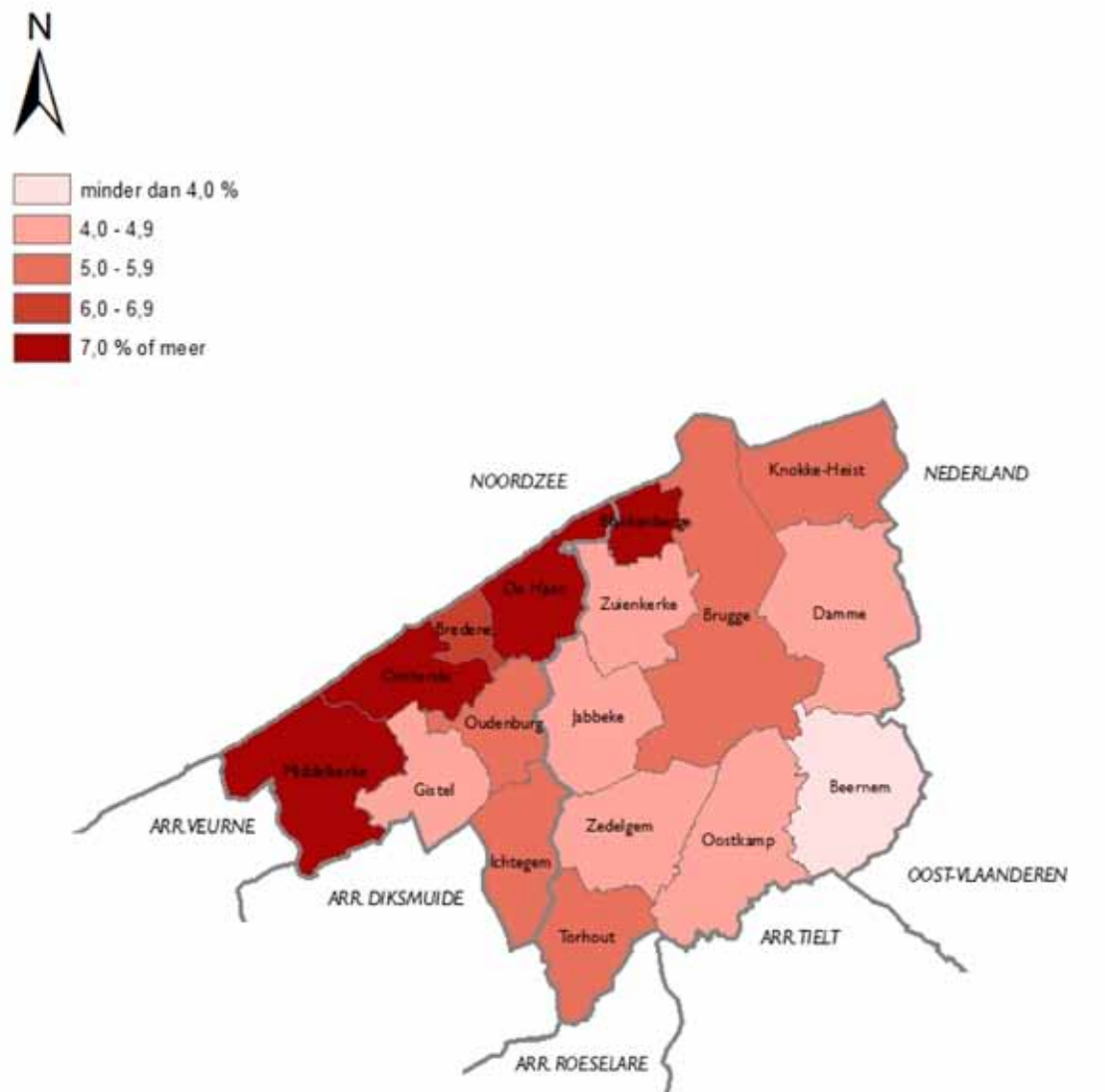

Minimum: Ichtegem	14.097 euro
Maximum: Knokke-Heist	20.332 euro
West-Vlaanderen:	15.382 euro
Vlaams Gewest:	16.199 euro
België:	15.266 euro

Bron: FOD Economie (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie), Fiscale statistiek.
 Verwerking: Afdeling Data, Studie en Advies, POM West-Vlaanderen.

Werkloosheidsdruk, 2010

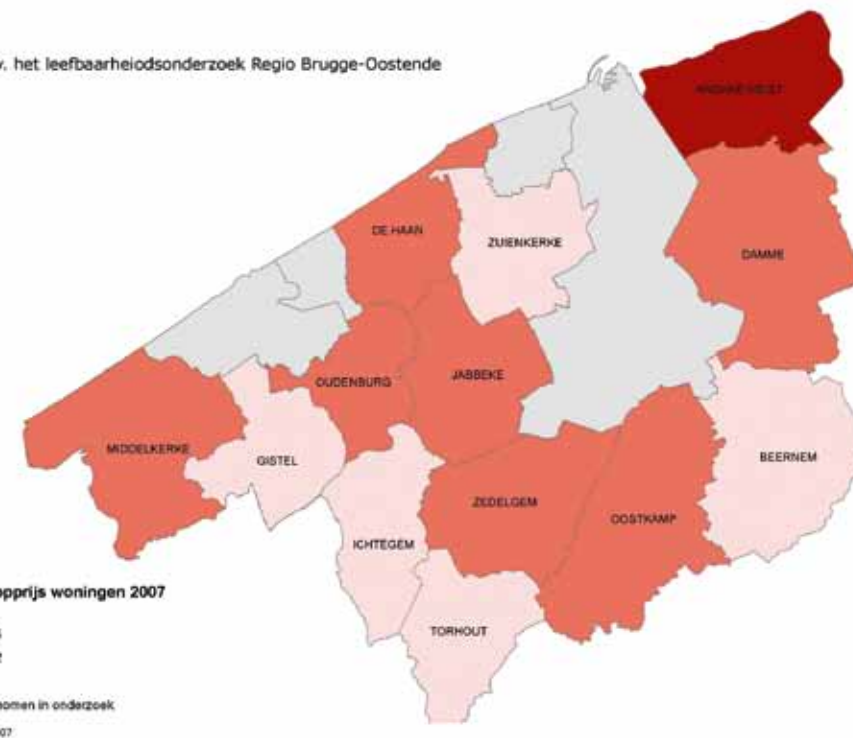
Minimum: Beernem	3,5 %
Maximum: Oostende	10,3 %
West-Vlaanderen:	5,8 %
Vlaams Gewest:	6,6 %
België:	9,7 %

Bron: VDAB, RVA en bevolkingskubussen Provincie West-Vlaanderen o.b.v. Rijksregister.
Verwerking: Afdeling Data, Studie en Advies, POM West-Vlaanderen.

Vastgoedprijzen

Welvaart

Opgemaakt i.h.k.v. het leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende April, 2009

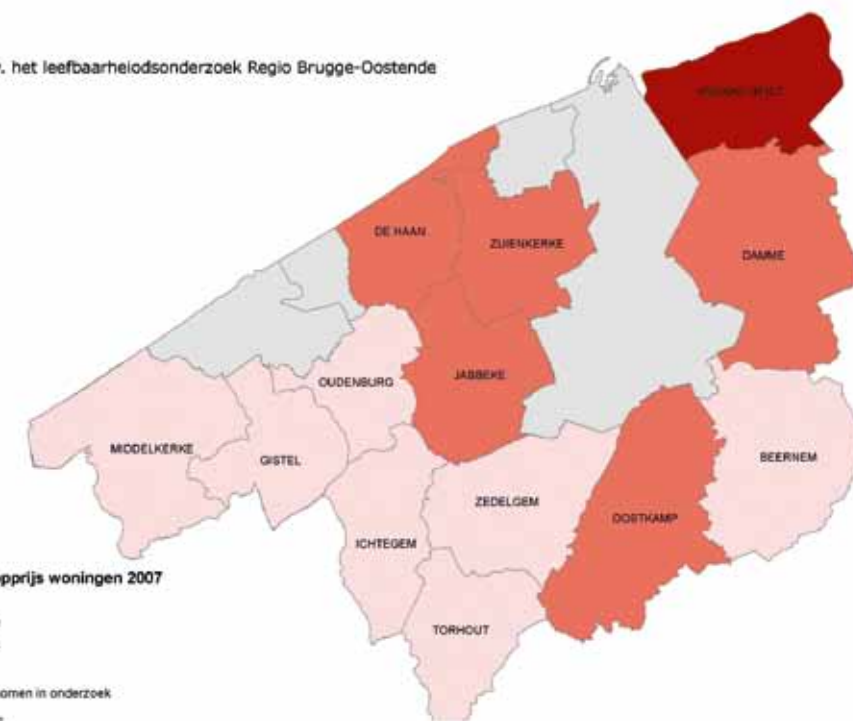
Gemiddelde verkoopprijs woningen 2007
Kleine woning

142.199 - 185.084
174.015 - 226.852
332.647
Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: Lokale Statistieken, 2007

Welvaart

Opgemaakt i.h.k.v. het leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende April, 2009

Gemiddelde verkoopprijs woningen 2007
Grote woning

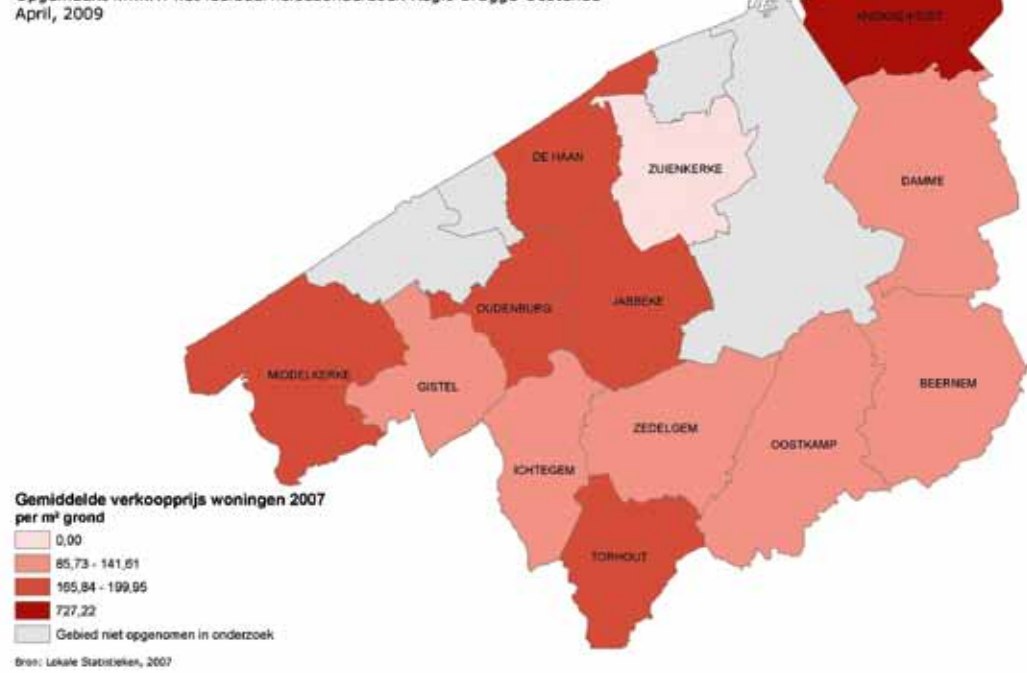
238.442 - 300.710
322.239 - 376.216
1.188.173
Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: Lokale Statistieken, 2007

Welvaart

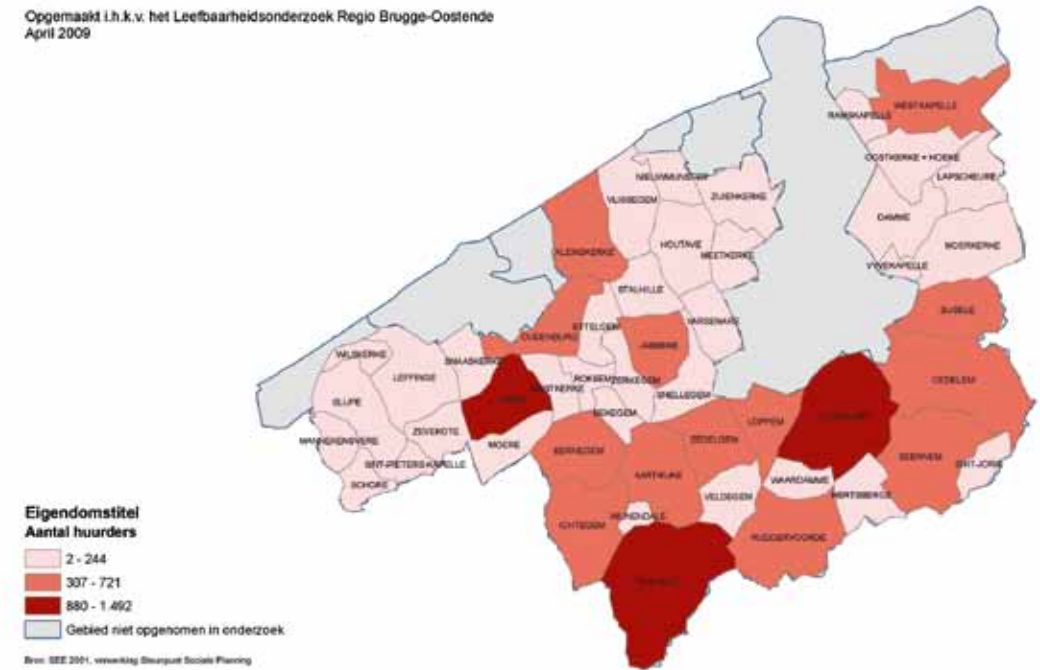
Opgemaakt i.h.k.v. het leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April, 2009

Huurders en eigenaars

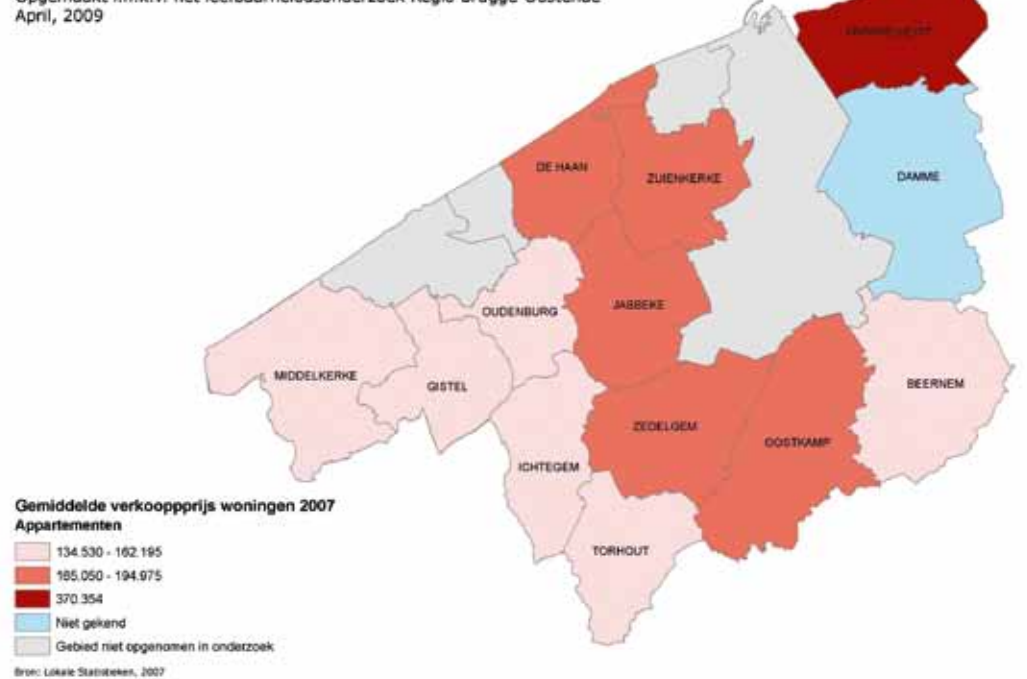
Eigendomstitel

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

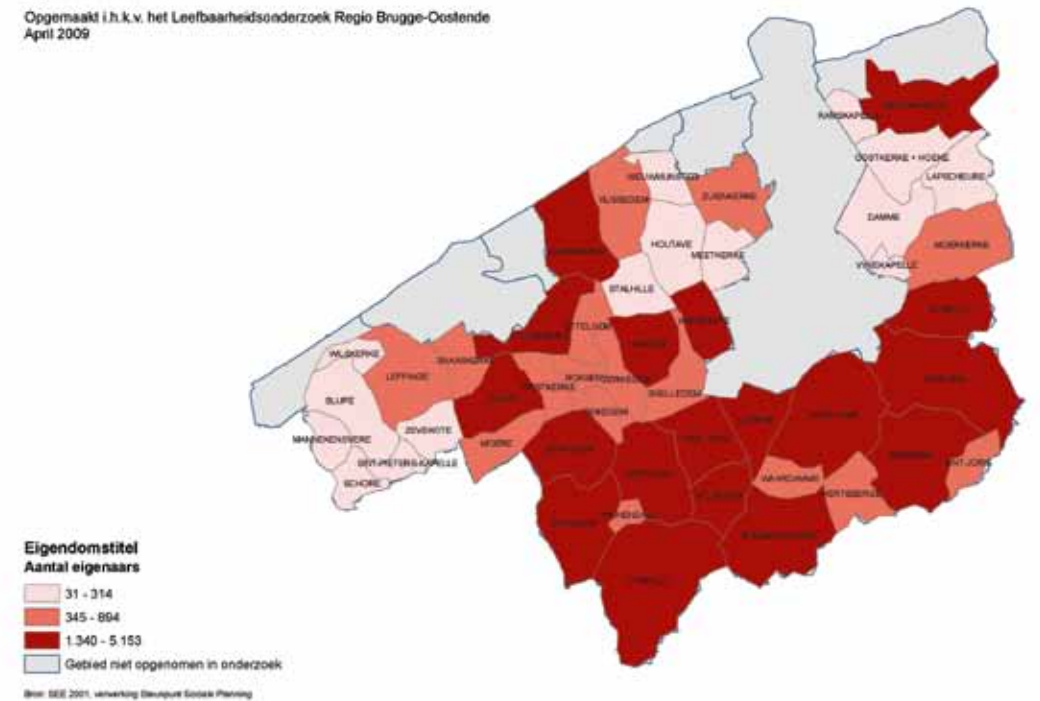
Welvaart

Opgemaakt i.h.k.v. het leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April, 2009

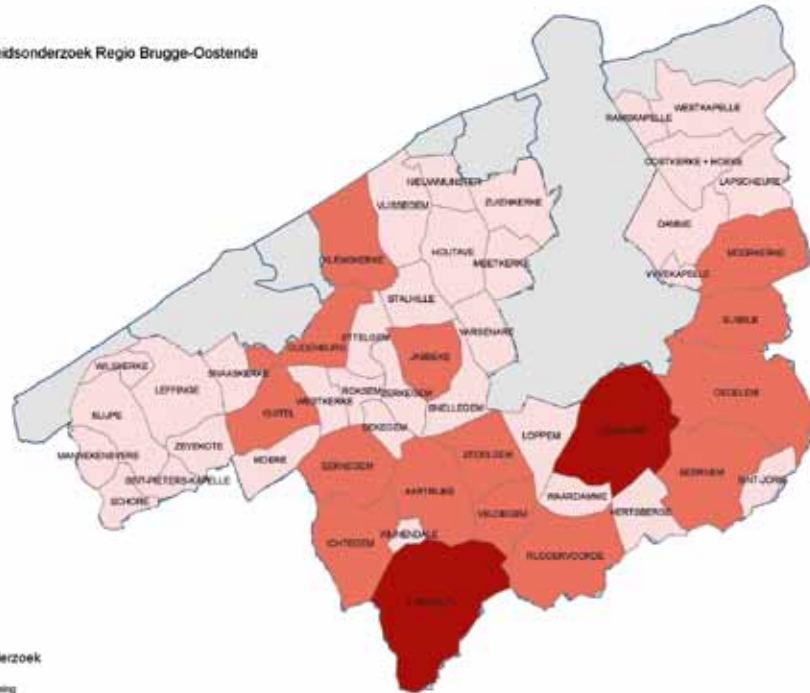
Eigendomstitel

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

Bouwjaar

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

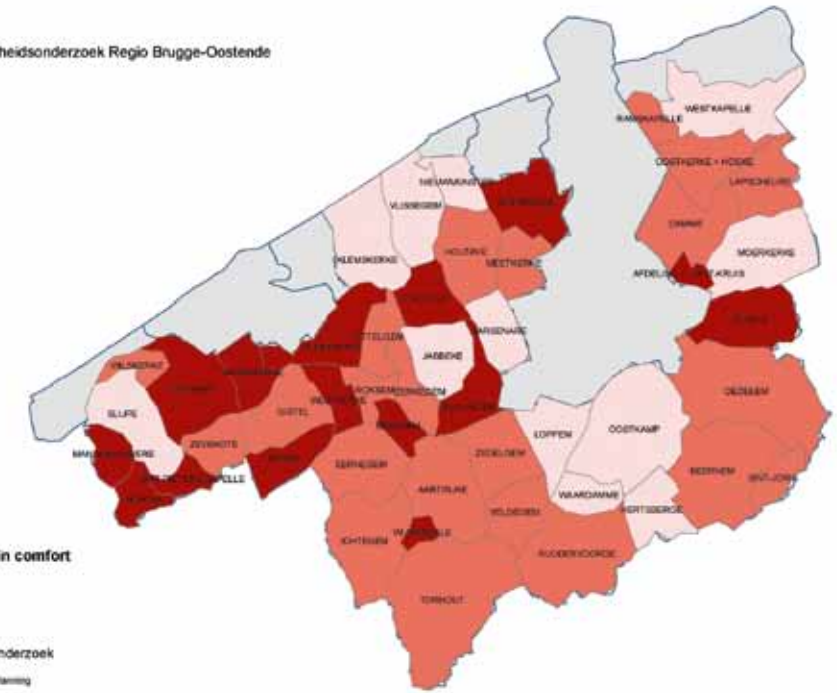
**Ouderdom van de woning
Gebouwd voor 1945**

- 15 - 242
- 280 - 589
- 787 - 1.101
- Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: BEC 2001, verwerking Stuurpunt Sociale Planning

Comfort

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

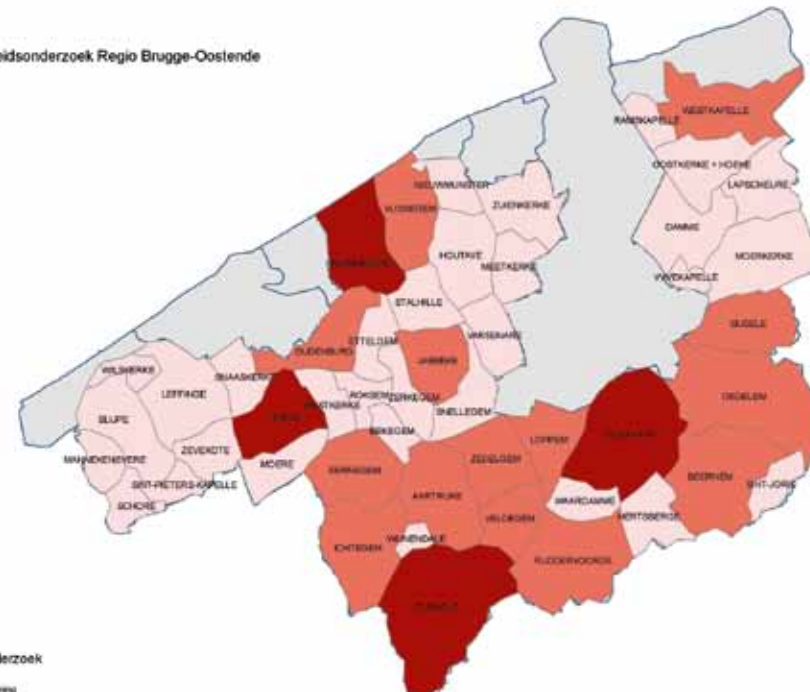
**Comfort
Aandeel woningen zonder klein comfort**

- 3,1 - 5,5
- 6,0 - 8,3
- 9,1 - 15,3
- Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: BEC 2001, verwerking Stuurpunt Sociale Planning

Comfort

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

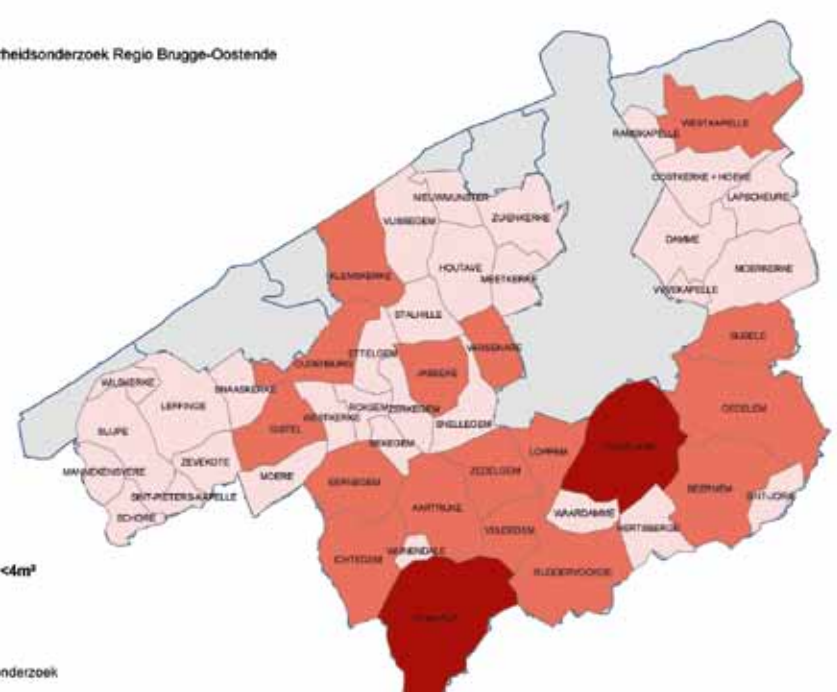
Aantal woningen zonder tuin

- 1 - 72
- 113 - 230
- 463 - 985
- Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: BEC 2001, verwerking Stuurpunt Sociale Planning

Comfort

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

**Comfort
Aantal woningen met keuken <4m²**

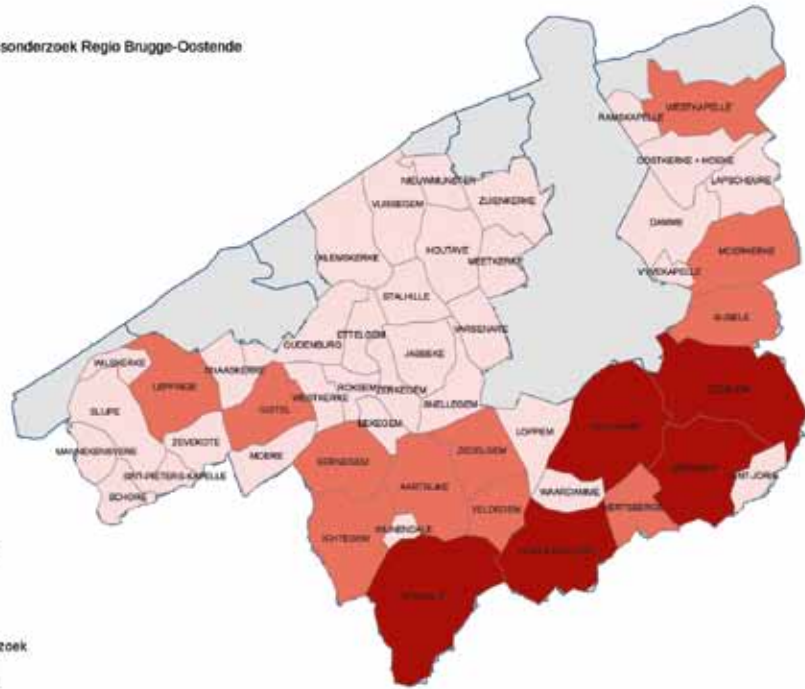
- 5 - 125
- 178 - 474
- 636 - 833
- Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: BEC 2001, verwerking Stuurpunt Sociale Planning

Comfort

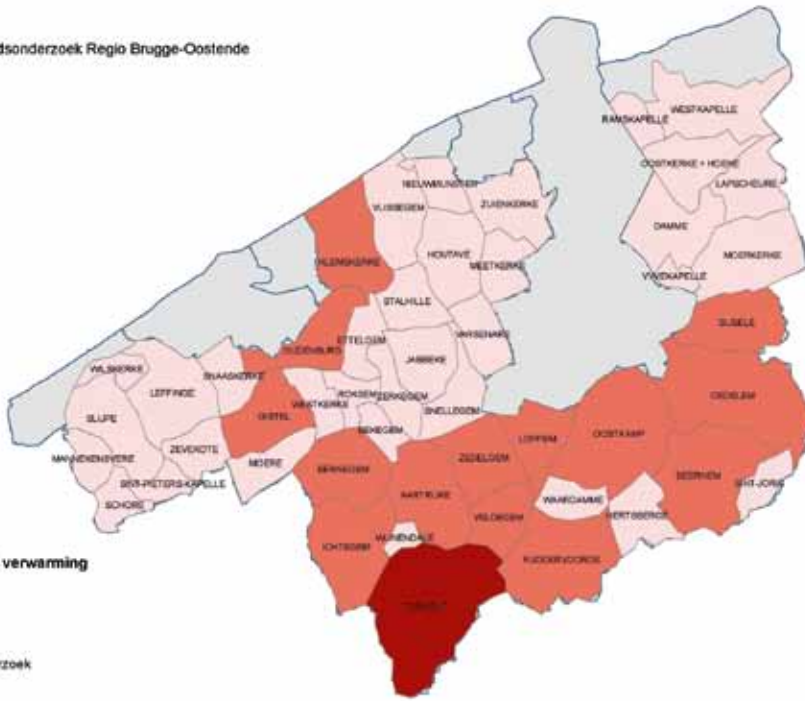
Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

Bron: MEE 2009, werking Streeppunt Sociale Planning

Comfort

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

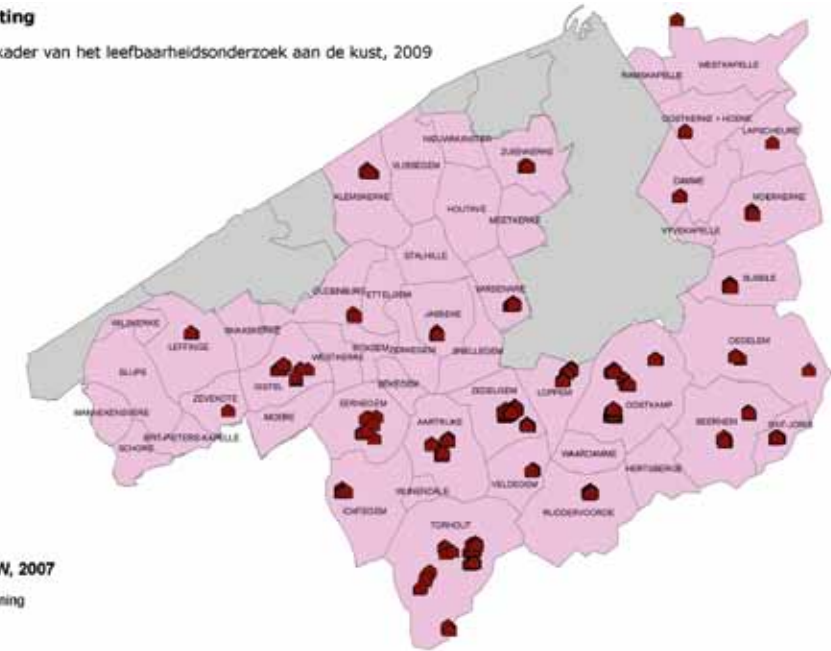

Bron: MEE 2009, werking Streeppunt Sociale Planning

Sociale huisvesting

Sociale Huisvesting

Opgemaakt in het kader van het leefbaarheidsonderzoek aan de kust, 2009
April, 2009

Patrimonium VMSW, 2007

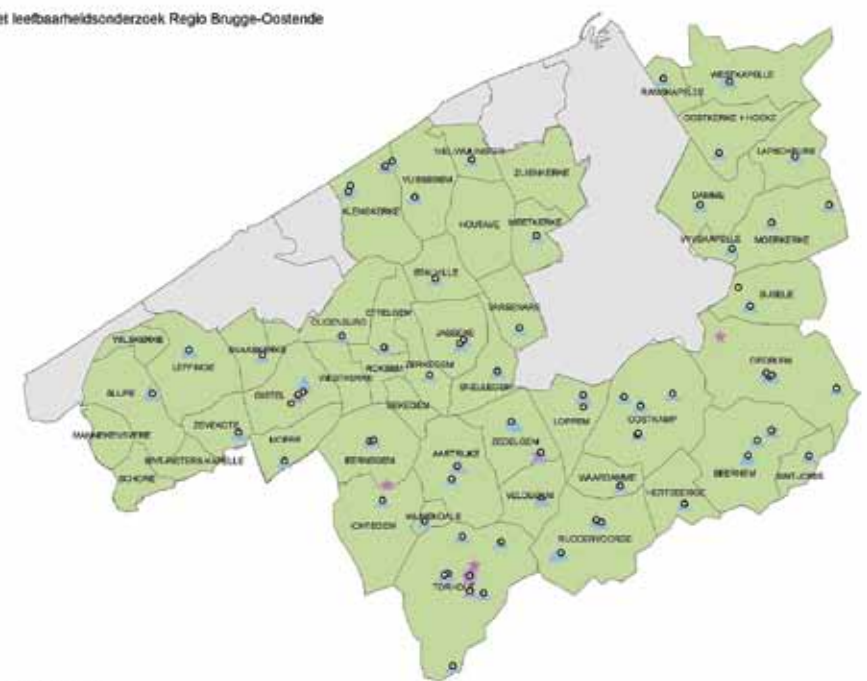
■ Sociale Woning

Bron: VMSW 2007

Voorzieningen: onderwijs en kinderopvang

Onderwijs

Opgemaakt in het kader van het leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

Bron: Departement Onderwijs, 2007, werking Streeppunt Sociale Planning

Voorzieningen: seniorenzorg

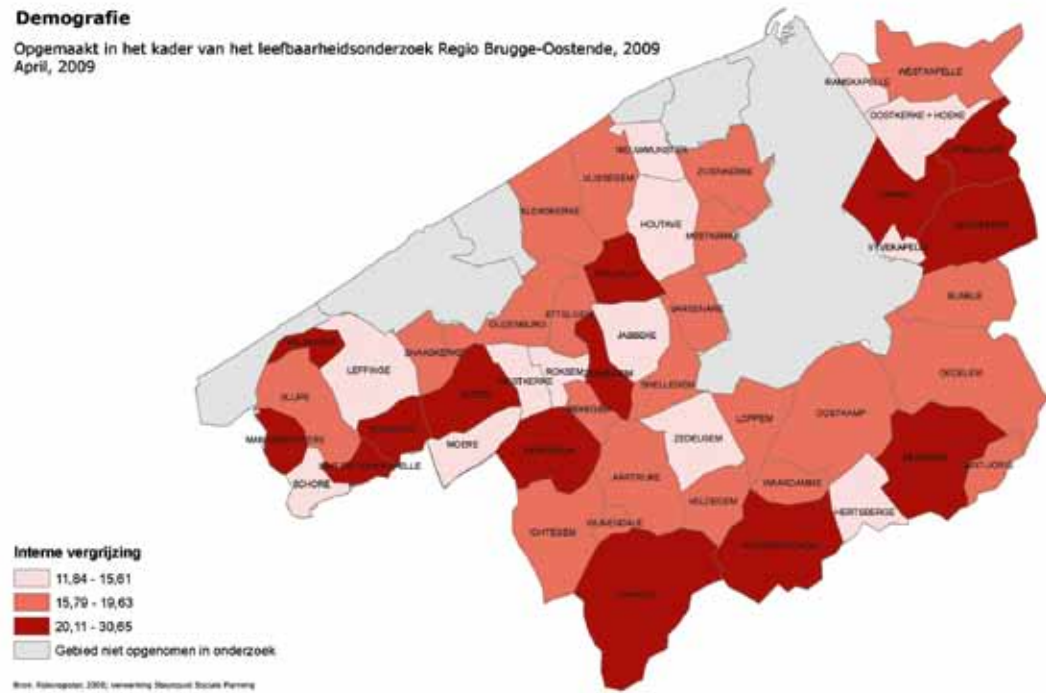
Ouderenvoorzieningen

Opgemaakt in het kader van het leefbaarheidsonderzoek aan de Kust, 2009
April 2009

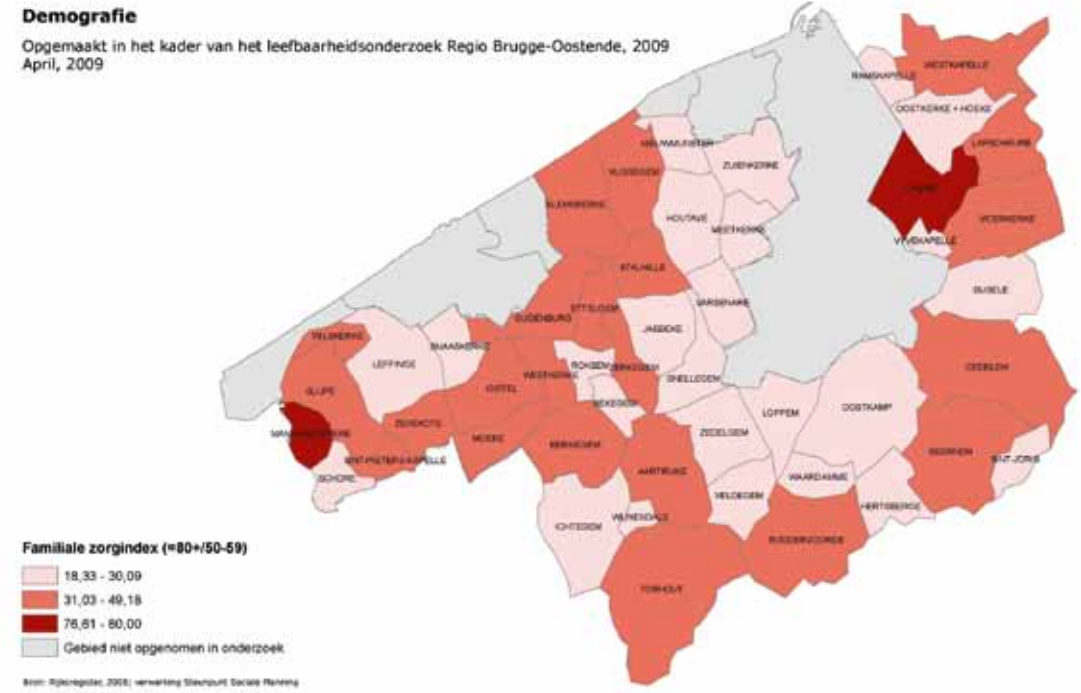
Demografie

Opgemaakt in het kader van het leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende, 2009
April, 2009

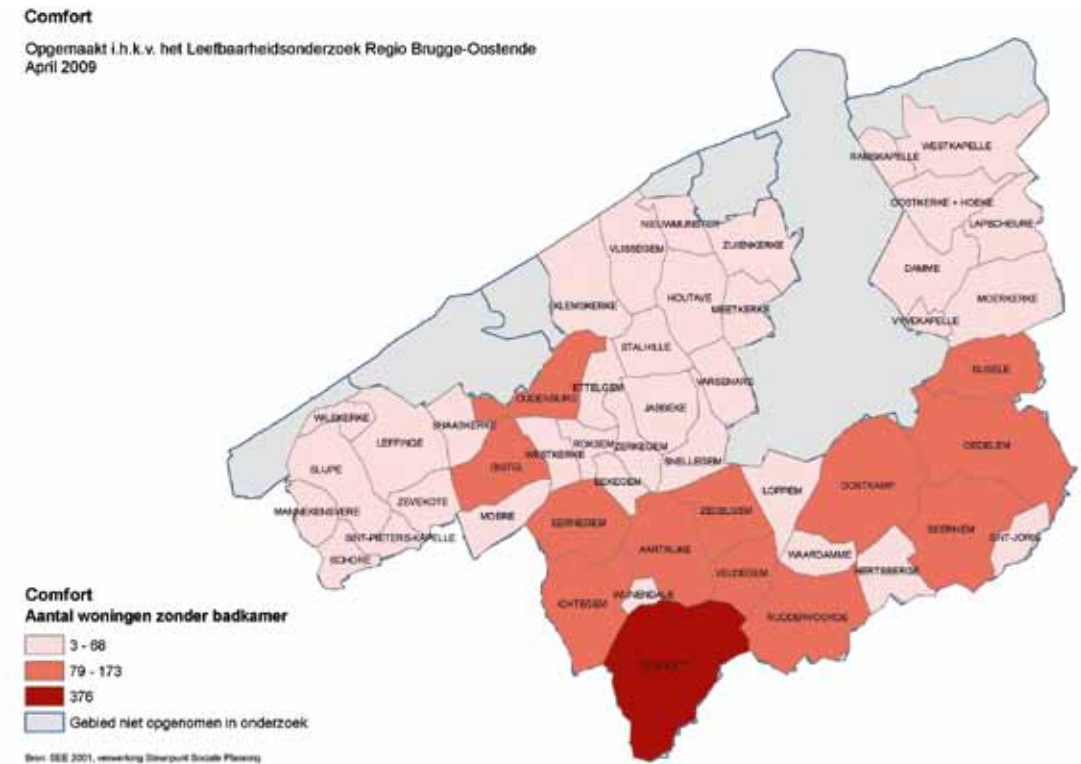
Demografie

Opgemaakt in het kader van het leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende, 2009
April, 2009

Comfort

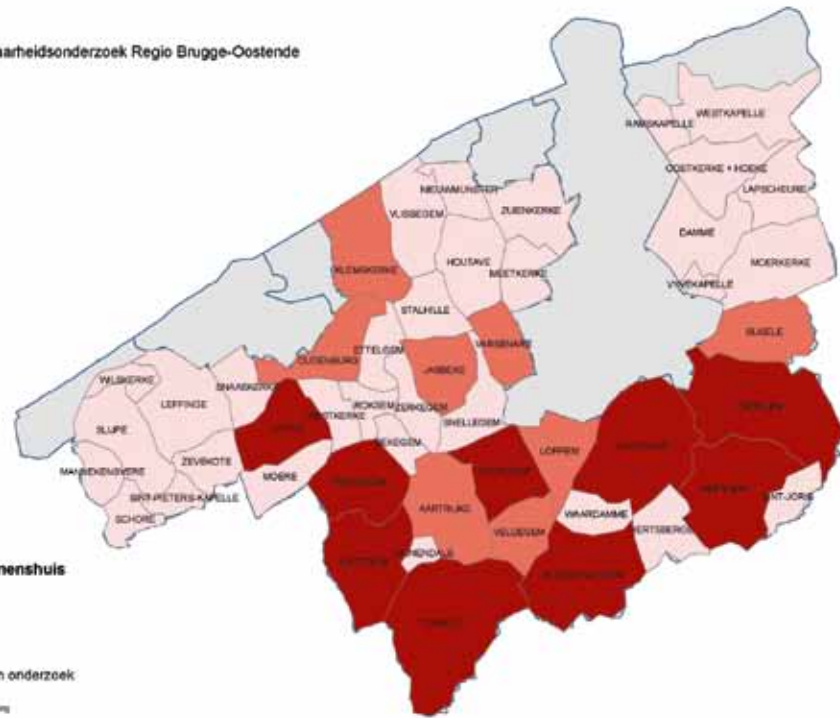
Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

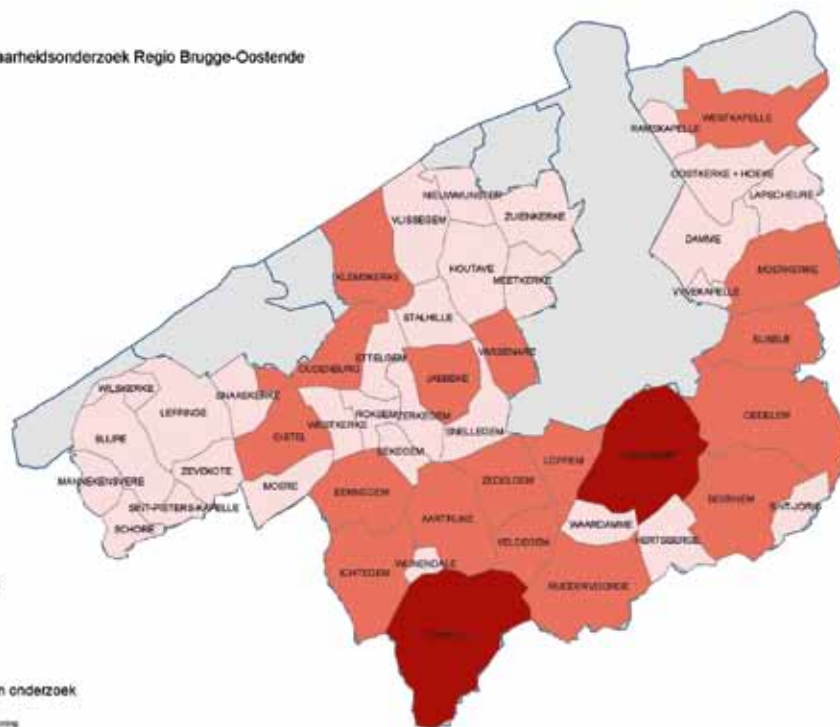
Comfort

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

Comfort

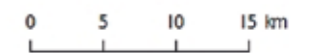
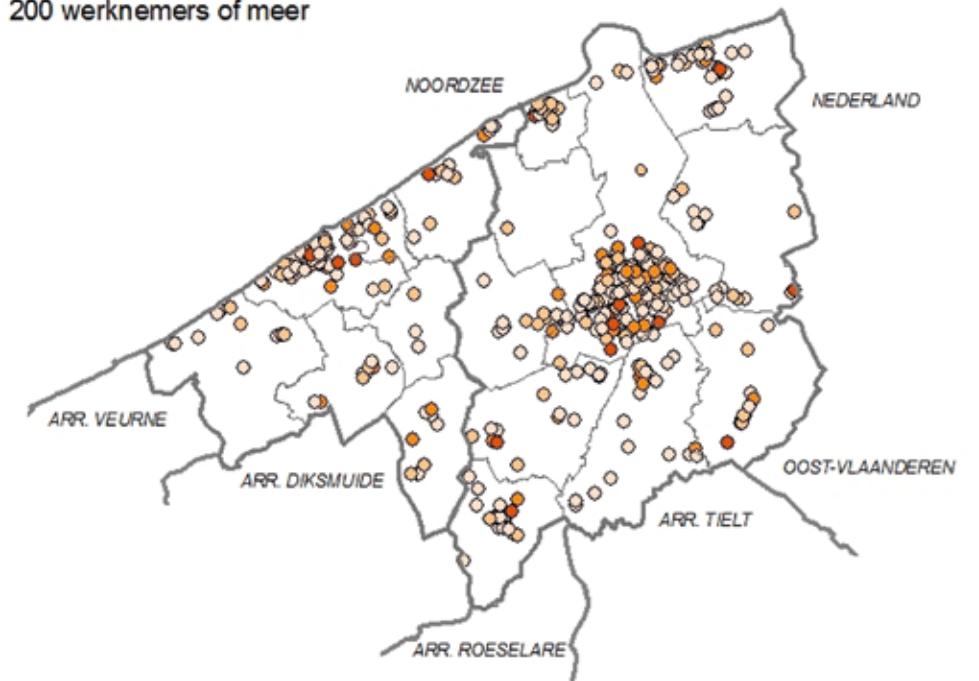
Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende
April 2009

Voorzieningen in de gezondheidszorg, 31/12/2008

- minder dan 5 werknemers
- 5 - 49
- 50 - 199
- 200 werknemers of meer

43,8 % gezondheidszorg in quartaire sector
18,5 % gezondheidszorg in totaal

(a) Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening.
Bron: Kubus Provincie West-Vlaanderen o.b.v. RSZ.
Verwerking: Afdeling Data, Studie en Advies, POM West-Vlaanderen.

Tevredenheid met woonomgeving

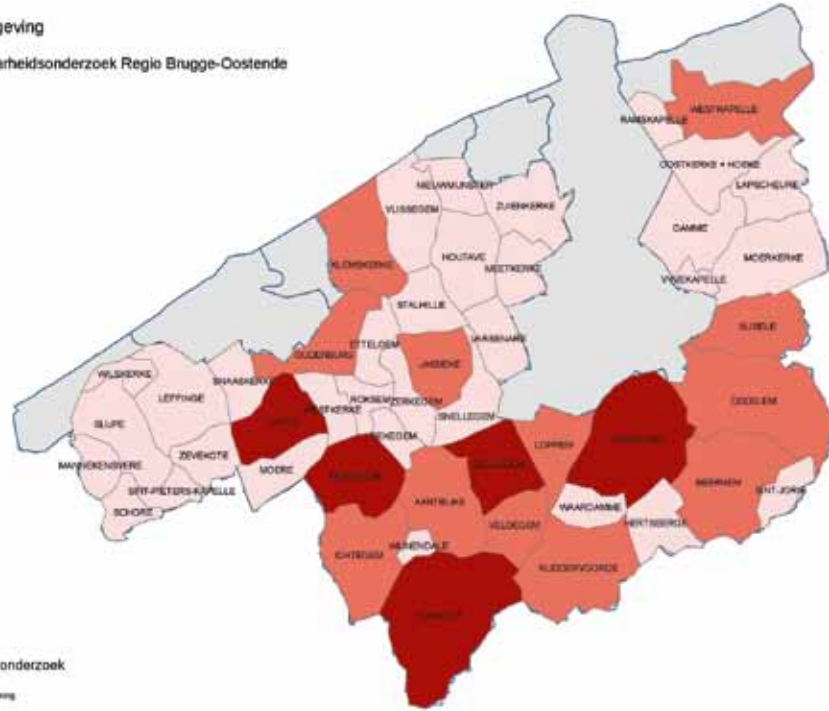
Tevredenheid met woonomgeving

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende April 2009

Netheid
Aantal weinig tevreden

1 - 35
45 - 85
125 - 254
Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: I&E 2001, versie van Stadsplan Sociaal Planning

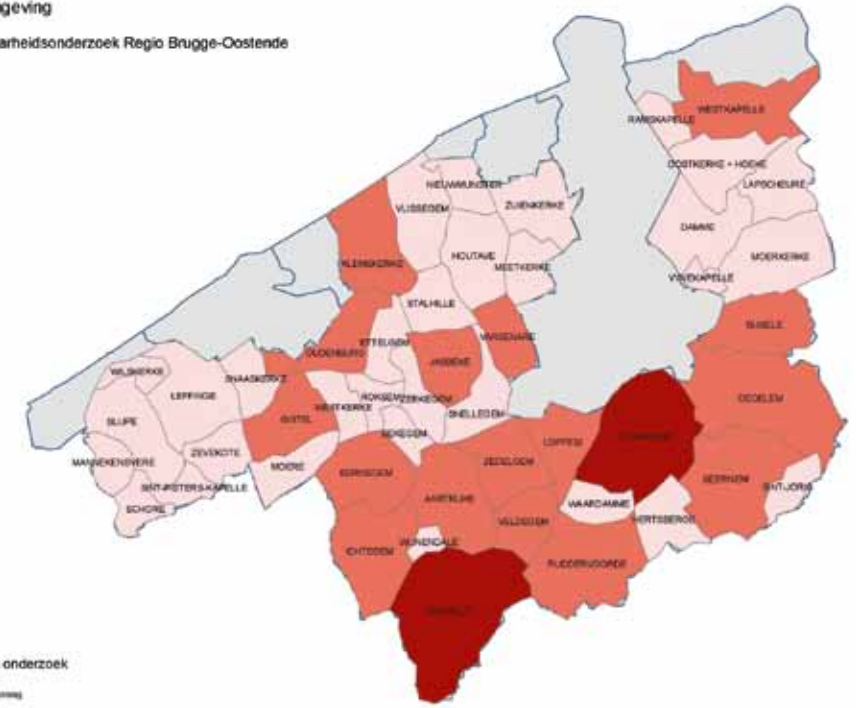
Tevredenheid met woonomgeving

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende April 2009

Rust
Aantal weinig tevreden

4 - 91
163 - 443
805 - 917
Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: I&E 2001, versie van Stadsplan Sociaal Planning

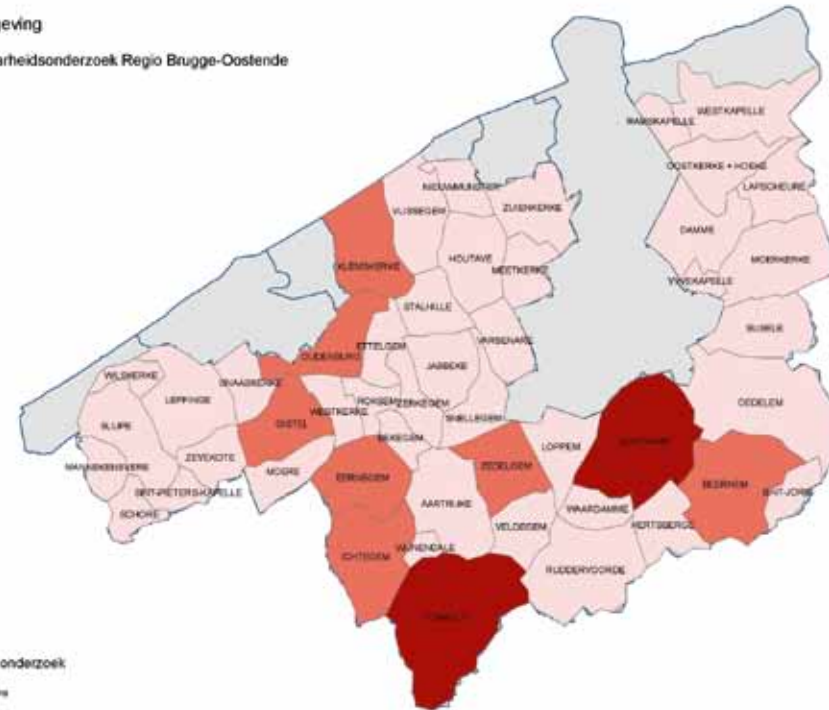
Tevredenheid met woonomgeving

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende April 2009

Uitzicht
Aantal weinig tevreden

2 - 78
94 - 195
277 - 384
Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: I&E 2001, versie van Stadsplan Sociaal Planning

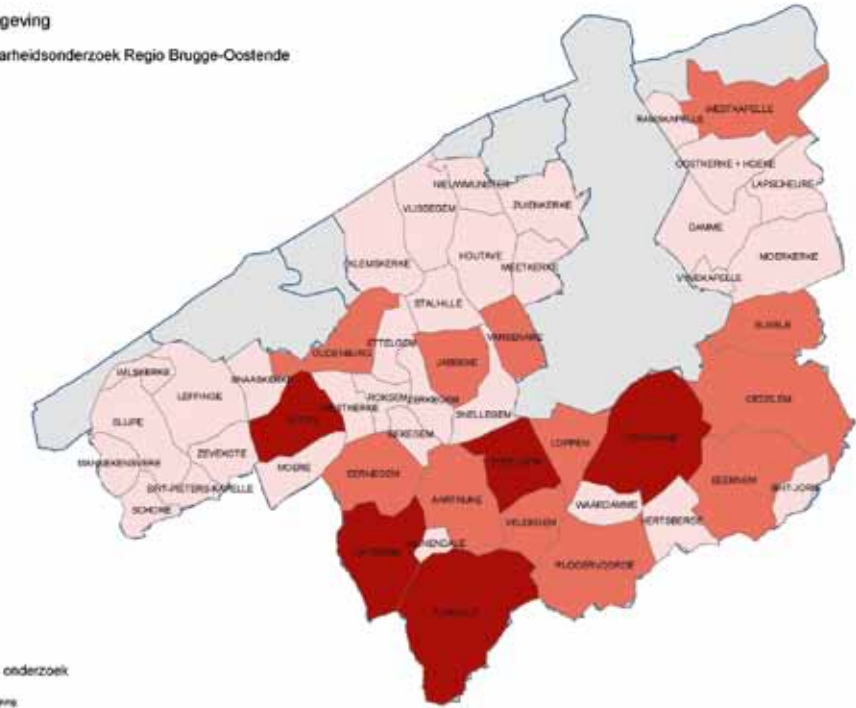
Tevredenheid met woonomgeving

Opgemaakt i.h.k.v. het Leefbaarheidsonderzoek Regio Brugge-Oostende April 2009

Luchtqualiteit
Aantal weinig tevreden

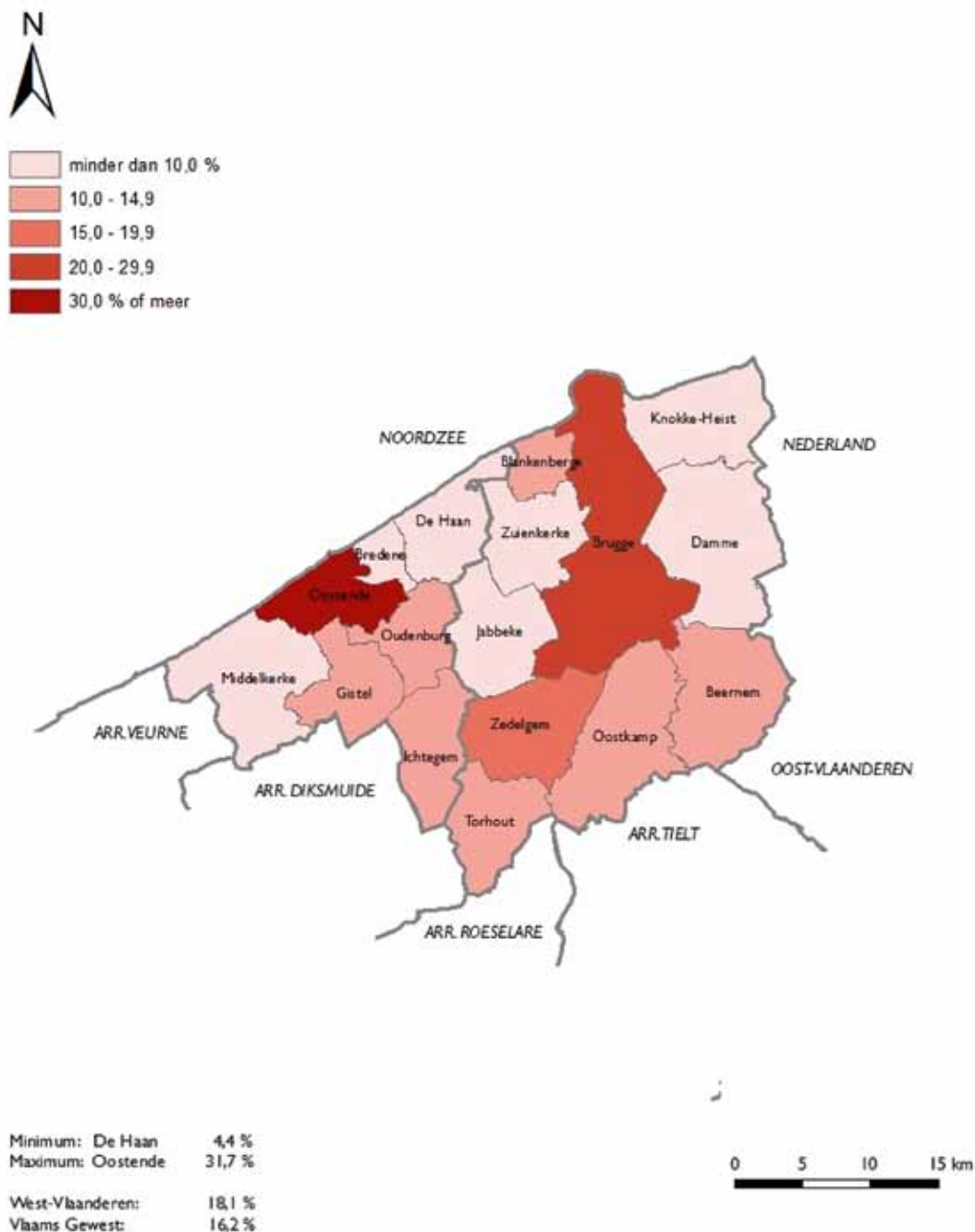
1 - 39
61 - 153
190 - 425
Gebied niet opgenomen in onderzoek

Bron: I&E 2001, versie van Stadsplan Sociaal Planning

ECONOMISCHE GEGEVENS

Aandeel oppervlakte voor bedrijvigheid in bebouwde oppervlakte, 1/1/2010

Bron: FOD Economie (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie).
Verwerking: Afdeling Data, Studie en Advies, POM West-Vlaanderen.

Evolutie van de trafiek in de haven van Zeebrugge, 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Goederen (in ton)					
- ro-ro	12.244.198	12.999.789	11.814.166	9.514.466	12.395.927
- containers	17.985.690	20.323.002	21.202.963	24.894.626	26.403.516
- stukgoed	1.039.396	884.749	851.779	866.354	1.109.570
- vloeibare bulk	6.247.082	5.858.234	6.202.383	7.993.246	7.996.586
- vaste bulk	1.956.411	2.011.462	1.953.127	1.598.080	1.693.999
Totaal tonnage	39.472.777	42.077.236	42.024.418	44.866.772	49.599.598
Zeeschepen					
- aantal	8.756	9.449	9.405	8.073	8.863
- BT (a)		195.487.842	194.135.326	189.875.446	203.205.411
Containers					
- aantal	997.643	1.199.230	1.306.556	1.411.201	1.503.069
- TEU (a)	1.653.493	2.020.723	2.209.715	2.328.198	2.499.756
Voertuigen					
- toeristisch	89.590	88.514	78.961	64.557	71.421
- vrachtwagens	968.362	1.020.269	927.467	818.660	1.011.835
- nieuwe wagens	1.933.910	2.208.906	2.126.143	1.286.120	1.602.264
Passagiers	654.329	650.442	560.526	561.661	616.525

(b) TEU=Twenty Foot Equivalent Unit. Bron: MBZ, Verwerking: Dienst Economie, Provincie West-Vlaanderen.

Evolutie van de trafiek in de haven van Oostende, 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Goederen (in ton)					
- general cargo	1.552.038	1.509.683	1.722.975	1.421.582	1.538.875
- ro-ro	6.207.524	6.431.084	6.726.645	3.926.935	3.367.002
- containers	24.103	13.956	0		
Totaal tonnage	7.783.665	7.954.723	8.449.620	5.348.517	4.905.877
Voertuigen					
- toeristische auto's	28.710	28.726	27.698	21.858	29.128
- ro-ro-vrachtwagens	297.133	301.295	283.057	158.777	127.940
- nieuwe wagens	22.826	11.283	4.761		
Totaal voertuigen	348.669	341.304	315.516	180.635	157.068
Aantal containers (TEU) (a)	4.555	3.281	0		
Totaal passagiers	231.364	247.867	229.833	176.722	189.118

(a) TEU=Twenty Foot Equivalent Unit. Bron: AG Haven Oostende, Verwerking: Dienst Economie, Provincie West-Vlaanderen.

Trafiek in de Vlaamse Havens (in 1.000 ton), 2010

	Oostende	Zeebrugge	Gent	Antwerpen
Goederen				
- ro-ro	3.396	12.396	1.539	7.082
- containers	0	26.404	559	102.539
- stukgoed	123	1.110	3.205	7.772
- vloeibare bulk	6	7.997	4.240	40.996
- vaste bulk	1.410	1.694	17.714	19.779
Totaal tonnage	4.935	49.601	27.257	178.168
Totaal tonnage	4.935	49.601	27.257	178.168

Bron: Vlaamse Havencommissie, Verwerking: Dienst Economie, Provincie West-Vlaanderen.

Evolutie van de trafiek op de luchthaven van Oostende, 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Passagiers Commercieel verkeer					
- regelde vluchten	1.307	2.316	2.303	893	6.610
- zakenvluchten	1.012	990	1.041	1.401	1.541
- chartervluchten	123.545	156.010	169.555	161.313	175.385
- vracht/gemengde vluchten	258	171	169	52	265
Totaal commercieel verkeer	126.122	159.487	173.068	163.659	183.801
Passagiers Niet-commercieel verkeer					
- trainingsvluchten	6.514	8.117	13.904	16.350	14.843
- touringvluchten	7.951	8.299	8.209	10.020	11.846
- lokale vluchten	3.916	3.437	2.238	2.155	2.086
- diversen	1.852	723	2.539	592	1.062
Totaal niet-commercieel verkeer	20.233	20.576	26.890	29.117	29.837
Algemeen totaal passagiers	146.355	180.063	199.958	192.776	213.638
Vracht in ton	98.525	108.953	82.920	74.148	64.041
Aantal bewegingen	26.850	27.632	33.298	37.356	37.875

Bron: Luchthaven Oostende-Brugge, Verwerking: Dienst Economie, Provincie West-Vlaanderen.

CONTACTGEGEVENS

Bekkensecretariaat van de Brugse Polders

p/a Vlaamse Milieumaatschappij
Zandstraat 255
8200 Sint-Andries
T 050 45 41 06
F 050 31 75 02
E secretariaat_brugsepolders@vmm.be

Bosgroep Houtland

Streekhuis Kasteel Tillegem
Tillegemstraat 81
8200 Sint-Michiels
T 050 40 70 23
F 050 40 31 41
E jan.goris@west-vlaanderen.be

Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer

Provinciaal Ankerpunt Kust
Wandelaarkaai 7
8400 Oostende
(ingang thv Pakhuis 61)
T 059 34 21 47
F 059 34 21 31
E info@kustbeheer.be

Burgemeestersoverleg regio Brugge

Streekhuis Kasteel Tillegem
Tillegemstraat 81
8200 Sint-Michiels
G 0477 50 30 46
E burgemeestersoverleg@dwvi.be

Centrum Ons Erf

Chartreuseweg 53
8200 Sint-Michiels
T 050 40 69 60
F 050 40 69 61
E chris.govaert@onserf.be

Euregio Scheldemond

Huis van de Economie
Seminariestraat 2
9000 Gent
T 09 223 88 47
E euregio.scheldemond@oost-vlaanderen.be

Regionaal Landschap Houtland

Streekhuis Kasteel Tillegem
Tillegemstraat 81
8200 Sint-Michiels
T 050 40 70 22
F 050 40 31 41
E rlhoutland@west-vlaanderen.be

Regionale Welzijnscommissie Oostende (R.W.C.)

Hospitaalstraat 35/bus 7, 3de verdieping – lokaal 3.03
8400 Oostende
T 059 40 25 32
F 059 40 25 34
E RWC@sho.be

RESOC Brugge

Streekhuis Kasteel Tillegem
Tillegemstraat 81
8200 Sint-Michiels
T 050 40 70 40
F 050 40 31 41
E resoc.brugge@west-vlaanderen.be

RESOC Oostende

Provinciaal Ankerpunt Kust
Wandelaarkaai 7
8400 Oostende
T 059 34 01 61
F 059 34 21 31
E resoc.oostende@west-vlaanderen.be

SERR Brugge

Streekhuis Kasteel Tillegem
 Tillegemstraat 81
 8200 Sint-Michiels
 T 050 40 70 40
 F 050 40 31 41
 E serr.brugge@west-vlaanderen.be

SERR Oostende/Westhoek

Streekhuis Esenkasteel
 Woumenweg 100
 8600 Diksmuide
 T 051 51 93 57
 F 051 51 93 60
 E nick.vanwalleghem@west-vlaanderen.be

Steunpunt Groene Zorg

Streekhuis Kasteel Tillegem
 Tillegemstraat 81
 8200 Sint-Michiels
 T 050 40 70 31
 E els.roelof@groenezorg.be

Vlaamse Landmaatschappij West-Vlaanderen

Velodroomstraat 28
 8200 Sint-Michiels
 T 050 45 81 00
 F 050 45 81 99
 E nico.bogaert@vlm.be

Welzijnsraad regio Brugge

Streekhuis kasteel Tillegem
 Tillegemstraat 81
 8200 Sint-Michiels
 T 050 40 70 16
 E tiny.scheipers@wrbrugge.be

West-Vlaamse Intercommunale (WVI)

Baron Ruzettelaan 35
 8310 Assebroek
 T 050 36 71 71
 F 050 35 68 49
 E wvi@wvi.be

Westtoer

Koning Albert I-Laan 120
 8200 Sint-Michiels
 T 050 30 55 58
 F 050 30 55 90
 E evy.vanschoorisse@westtoer.be
 geert.hoorens@westtoer.be

GEMEENTELIJK OVERZICHT**Beernem**, 9, 19, 23, 27-28, 33, 40-41, 51-52, 54, 60, 69-92**Blankenberge**, 9, 19, 28, 30-32, 35, 49-50, 60, 69-92**Bredene**, 9, 61, 69-92**Brugge**, 9, 13-15, 21, 24-28, 32, 34, 36, 39, 46-49, 51, 54-55, 60, 69-94**Damme**, 9, 28, 32, 40-41, 46-47, 54, 60, 62, 69-92**De Haan**, 9, 19-20, 49-50, 61, 69-92**Gistel**, 9, 19-20, 28, 35, 53, 61, 69-92**Ichtegem**, 9, 19, 35, 53, 61, 69-92**Jabbeke**, 9, 22, 32, 52, 54, 60, 69-92**Knokke-Heist**, 9, 28, 30, 33, 39-40, 46-48, 60, 62, 69-92**Oostende**, 9, 13-15, 20-26, 32, 34-36, 49, 53, 61, 69-94**Oostkamp**, 9, 19, 28, 40, 51, 54, 61, 69-92**Oudenburg**, 9, 19, 26, 61, 69-92**Torhout**, 9, 20, 28-29, 32, 35, 53, 60, 69-92**Zedelgem**, 9, 19-20, 54-55, 60, 69-92**Zuienkerke**, 9, 19, 28, 32, 39, 49-50, 60, 69-92

AFKORTINGEN

ABVV	Algemeen Belgisch Vakverbond
ACLVB	Algemene Centrale der Liberale Vakverbonden van België
ACV	Algemeen Christelijk Vakverbond
ANB	(Vlaams) Agentschap voor Natuur en Bos
ATC	Accessing The Countryside
BKV	(Landschapspark) Bulskampveld
BO	Brugge-Oostende
CAW	Centrum voor Algemeen Welzijn
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
FLGP	Forten en Linies in Grensbreed Perspectief
G62	Groene 62
GOS	Grensoverschrijdende Samenwerking (Sluis, Damme, Sint-Laureins, Knokke-Heist en Maldegem)
IBA	Individuele Behandelingsinstallaties voor Afvalwater
IGS	Intergemeentelijk Samenwerkingsverband
Interreg	Interregional Community Initiative
KLE	Kleine Landschapselementen
KMO	Kleine en middelgrote onderneming
KSG	Kleinstedelijk Gebied
LI	Landinrichtingsproject
MBZ	Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen (Havenbestuur Zeebrugge)
MDK	(Vlaams Agentschap voor) Maritieme Dienstverlening en Kust
MER	Milieu-effectenrapport
NME	Natuur- en Milieu-Educatie
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OLP	Oudlandpolder
PAK	Provinciaal Ankerpunt Kust
PMMK	Provinciaal Museum voor Moderne Kunst
POM	Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij
PRS	Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan (West-Vlaanderen)
PRUP	Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan
REECZ	Recreatie en Ecotoerisme in de Zwinstreek
RESOC	Regionaal Sociaaleconomisch Overlegcomité
RLH	Regionaal Landschap Houtland
RSD	(Overlegforum) Rijn-Schelde-Delta
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
RWC	Regionale Welzijnscommissie (Oostende)
SDK	Steunpunt Duurzaam Kustbeheer
SERR	Sociaaleconomische Regionale Raad
SIF+	Sociaal Impulsfonds
SSL	Staats-Spaanse Linies
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VOKA	Vlaams Netwerk van Ondernemingen
W&Z	(Vlaamse) NV Waterwegen en Zeekanaal
WrB	Welzijnsraad regio Brugge
wvi	West-Vlaamse Intercommunale

COLOFON

'De Provincie in de regio Brugge-Oostende' werd samengesteld en uitgegeven in opdracht van de deputatie van de provincieraad van West-Vlaanderen.

Coördinatie

Dienst Gebiedsgerichte Werking Provincie West-Vlaanderen

Redactie

Isha Van Alsenoy, Rik Samyn en Karl Catteeuw

Contact

Streekhuis Kasteel Tillegem
Tillegemstraat 81
8200 Sint-Michiels (Brugge)
T 050 40 70 19
E brugge-oostende.streekhuis@west-vlaanderen.be

Ontwerp en druk

Dienst Communicatie Provincie West-Vlaanderen

Verantwoordelijke uitgever

Hilaire Ost, provinciegriffier

Depotnummer

D/2012/

Provinciehuis Boeverbos

Koning Leopold III-laan 41
8200 Sint-Andries (Brugge)
T 050 40 31 11

Provinciaal Informatiecentrum Tolhuis

Jan Van Eyckplein 2
8000 Brugge
T 0800 20 1 21 (gratis nummer)
E provincie@west-vlaanderen.be